

ಭಾಗ-10

ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನ (GK)

01) ಭಾರತ	02) ಕರ್ನಾಟಕ
03) ಪ್ರಪಂಚ	04) ಊಹಾತ್ಮಕ ವಿಶೇಷ ಅಂಶಗಳು

ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು

ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.
- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ : 1961
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವವರು: ಭಾರತೀಯ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಟ್ರಸ್ಟ್
- ▶ ಸಂವಿಧಾನದ 8 ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಪ್ರಕಾರ ಗುರುತಿಸಿರುವ 22 ಭಾಷೆಗಳ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನೀಡಿದ ವರ್ಷ 1965
- ▶ 1965 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಲೆಯಾಳಂ ಸಾಹಿತಿ ಜಿ.ಶಂಕರ.ಕೂರುಪರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.
- ▶ 1976 ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ "ಆಶಾಪೂರ್ಣದೇವಿ"(ಬಂಗಾಳಿ ಭಾಷೆ)
- ▶ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರಕಿದೆ.
- ▶ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಒಟ್ಟು 8 ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ದೊರಕಿವೆ.
- ▶ 2019 ರ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಅಕ್ಷತಂ ಅಚ್ಯುತನ್ ನಂಬೂದರಿ (ಮಲೆಯಾಳಿ ಭಾಷೆ) ರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಕನ್ನಡಿಗರು

ಕ್ರ.ಸಂ	ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು	ಕೃತಿ	ವರ್ಷ
1	ಕುವೆಂಪು	ಶ್ರೀ ರಾಮಯಾಯಣ ದರ್ಶನಂ	1967
2	ದ.ರಾ.ಬೆಂದ್ರೆ	ನಾಲ್ಕು ತಂತಿ	1973
3	ಕೆ.ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ	ಮೂಕಜ್ಜಿಯ ಕನಸುಗಳು	1977
4	ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ	ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ	1983
5	ವಿನಾಯಕ ಕೃಷ್ಣ ಗೋಕಾಕ್	ಭಾರತ ಸಿಂಧೂ ರಶ್ಮಿ	1990
6	ಯು.ಆರ್.ಅನಂತಮೂರ್ತಿ	ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ	1994
7	ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್	ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ	1998
8	ಚಂದ್ರಶೇಖರ.ಕಂಬಾರ್	ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ	2010

ಸರಸ್ವತಿ ಸಮ್ಮಾನ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ 8 ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿರುವ 22 ಭಾಷೆಗಳ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ:- 1991 ರಲ್ಲಿ ಬಿರ್ಲಾ ಫೌಂಡೇಶನರವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು.
- ▶ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಮೊತ್ತ : 15 ಲಕ್ಷ ರೂ.ನಗದು
- ▶ 1991 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಹಿರಿಯ ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತಿ ಹರಿವಂಶರಾಯ್ ಬಚ್ಚನ್ ವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ▶ 2010 ರಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ ಸಮ್ಮಾನ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿ ಎಸ್.ಎಲ್.ಬೈರಪ್ಪ(ಮುದ್ರಾ ಕೃತಿ)
- ▶ 2020 ರ 30 ನೇ ಸರಸ್ವತಿ ಸಮ್ಮಾನ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತಿ ಶ್ರವಣಕುಮಾರ ಲಿಂಬಾಳೆ (ಸನಾತನ ಕೃತಿ) ರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಸಮನಾಗಿದೆ.
- ▶ ಅಮೆರಿಕಾದ ಅಯೊವಾ
- ▶ ನಗದು ಬಹುಮಾನ- 18.9 ಕೋಟಿ
- ▶ ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1987 ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ▶ 2020 ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವಿಶ್ವ ಆಹಾರ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದ ಡಾ|| ಶಂಕುಂತಲಾ ಹರಕಸಿಂಗ್ ತಿಲಸ್ಥೆಡ್‌ರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ▶ ಅವರು ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶ, ಮೀನು ಮತ್ತು ಜಲ ಆಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅಬೆಲ್ ಪಾರಿತೋಷಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ (Abel Prize in Mathematics)

- ▶ ನಾರ್ವೆ ದೇಶದ ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ನಿಲ್ಸ್ ಹೆನರಿಕ್ ಅಬೆಲ್ ರವರು ಸುಮಾರು 500 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆಗುವಷ್ಟು ಗಣಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇನವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಾರ್ವೆ ದೇಶವು ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ.

ವಿಶ್ವ ಆಹಾರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ : 2001
- ▶ ದೇಶ: ನಾರ್ವೆ
- ▶ ಉದ್ದೇಶ : ಗಣಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಗೈದ ವಿವಿಧ ಸಾಧಕರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ▶ ಮೊತ್ತ : 1 ಮಿಲಿಯನ್ ಅಮೇರಿಕನ್ ಡಾಲರ್.
- ▶ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳ-ನಾರ್ವೆ ದೇಶದ ಓಸ್ಲೋ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ▶ 2001 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಜೈನ್ ಫಿರೈ ಸರ್ವೆ ಫಾನ್ಸ್)
- ▶ 2019 ರಲ್ಲಿ ಅಬೆಲ್ ಪಾರಿತೋಷಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ ಕರೆನ್ ಉಲೆನ್ ಬೆಕ್ (ಅಮೆರಿಕಾ).
- ▶ 2021 ರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಲಾಸ್ಕಾ ಲೋವಾಸ್ (ಹಂಗೇರಿ) ಮತ್ತು ಅಬಿ ವಿಗ್ಡರ್ಸನ್ (ಅಮೇರಿಕಾ)

ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಲಾಗುವುದು.
- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ: 1952
- ▶ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಮೊತ್ತ :1 ಲಕ್ಷ ರೂ.ನಗದು
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ▶ ಸಂವಿಧಾನದ 8 ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಧಿಕೃತ 22 ಭಾಷೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ರಾಜಸ್ಥಾನ ಭಾಷೆ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು 24 ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ▶ 1955 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕುವೆಂಪುರವರಿಗೆ (ಶ್ರೀ.ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ) ಕೃತಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ▶ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ 2020 ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು “ಶ್ರೀ ಎಂ. ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯ್ಲಿ” (“ಶ್ರೀ ಬಾಹುಬಲಿ ಅಹಿಂಸಾಡಿಗ್ವಿಯಂ” ಕೃತಿಗೆ) ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅರುಂಧತಿ ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಂ (ವೆನ್ ಗಾಡ್ ಈಸ್ ಎ ಟ್ರಾವೆಲರ್ ಕೃತಿಗೆ) ರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ದಾದಾ ಸಾಹೇಬ್ ಪಾಲ್ಟೆ

- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.
- ▶ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಮೊತ್ತ ರೂ.10 ಲಕ್ಷ
- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ: 1969
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮೊದಲ ವ್ಯಕ್ತಿ- “ದೇವಿಕಾ ರಾಣಿ”
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಕನ್ನಡಿಗ - ನಟ ರಾಜ್ ಕುಮಾರ್(1995)
- ▶ ದಾದಾಸಾಹೇಬ್ ಪಾಲ್ಟೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಛಾಯಾಗ್ರಾಹಕ.
- ▶ ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪಿತಾಮಹರೆಂದು “ದಾದಾಸಾಹೇಬ್ ಪಾಲ್ಟೆ”ರವರನ್ನು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

- ▶ ರಜನಿಕಾಂತ್ ಅವರು 2021ನೇ ಸಾಲಿನ ದಾದಾಸಾಹೇಬ್ ಪಾಲ್ಟೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ 51ನೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಮನ್ ಮ್ಯಾಗಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಗೈದ ಏಷ್ಯಾ ಮೂಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ▶ ರಾಮನ್ ಮ್ಯಾಗಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು “ಏಷ್ಯಾದ ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ: 1957
- ▶ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುವ ದೇಶ: ಫಿಲಿಪೈನ್ಸ್
- ▶ 1958 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು “ವಿನೋಬಾ ಭಾವೆ”ರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.ವಿ.ಕೆ.ಮೂರ್ತಿ(2008)
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1958 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ▶ 2019 ರಲ್ಲಿ ರಾಮನ್ ಮ್ಯಾಗಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಭಾರತೀಯ “ರವೀಶಕುಮಾರ್” (ಪತ್ರಕರ್ತರು)

ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು

ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.
- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ: 1987
- ▶ 1987 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕುವೆಂಪುರವರ “ಶ್ರೀ.ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ” ಕೃತಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ “ ಕದಂಬ ಉತ್ಸವ” ದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುವುದು.
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಆದಿಕವಿ ಪಂಪನ ಹೆಸರನ್ನು ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.
- ▶ 2019 ನೇ ಸಾಲಿನ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ದಲಿತ ಸಾಹಿತಿ ಡಾ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಬಸವಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಬಸವ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸೇವೆಗೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು.
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವವರು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಮುರಘಾಮಠ.
- ▶ ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1997 ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬೆಳದಾಲ್ ಶರಣರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.
- ▶ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ 2019 ರಲ್ಲಿ ಬಸವಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಇಸ್ತೋ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಾಜಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಎ.ಎಸ್.ಕಿರಣ್ ಕುಮಾರ್ ರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಬಸವ ಪುರಸ್ಕಾರ

- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸೇವೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ: 2000 ಮೊತ್ತ : ರೂ.10 ಲಕ್ಷ
- ▶ ಬಸವ ಪುರಸ್ಕಾರ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.
- ▶ ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 2001 ರಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ ಘೋರಾರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ▶ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ 2019 ರಲ್ಲಿ ಕವಿ, ಸಾಹಿತಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲ(ಚಂಪಾ) ಅವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಟಿ.ಚೌಡಯ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಟಿ ಚೌಡಯ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಮದೂಸ್ತಾನಿ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1995 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ 1995 ರಲ್ಲಿ ಉಸ್ತಾದ್ ಬಿಸ್ಮಿಲ್ಲಾಖಾನ್ ರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.
- ▶ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ 2018 ರಲ್ಲಿ ಟಿ.ಎನ್.ಕೃಷ್ಣನ್ ರವರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ನೃಪತುಂಗ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಮನೆತನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರಸ ಅಮೋಘ ವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ: 2006
- ▶ ಮೊತ್ತ : ರೂ.7 ಲಕ್ಷದ 1 ರೂಪಾಯಿ
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವವರು "ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಮತ್ತು ಬಿ.ಎಮ.ಟಿ.ಸಿ"
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು "ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಾಣ್ಣಪೀಠ" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ▶ ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 2007 ರಲ್ಲಿ ದೇ.ಜವರೇಗೌಡರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ▶ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ 2020 ರಲ್ಲಿ ಡಾ ಜಿ.ಎಸ್.ಆಮೂರರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ : 1992
- ▶ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುವರು : ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕ ರತ್ನ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

- ▶ 1992 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಪುರಸ್ಕೃತರು: ಕುವೆಂಪು ಮತ್ತು ಡಾ.ರಾಜ್ ಕುಮಾರ
- ▶ 2007 ರಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರಿನ ಸಿದ್ದಗಂಗಾ ಮಠದ ಶ್ರೀ ಶಿವಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ರವರು

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಸವ ಕೃಷಿ ಪುರಸ್ಕಾರ

- ▶ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಸವ ಕೃಷಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ಲಿಂಗಾಯತ ಪಂಚಮಸಾಲಿ ಜಗದ್ಗುರು ಪೀಠ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಮೊತ್ತ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ
- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ : 2012
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಕರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಶ್ವ ಗುರು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಸವ ಕೃಷಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.
- ▶ ವಿಶ್ವದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕಾಳೇಶ್ವರ ಏತ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯ ಹರಿಕಾರ ಮತ್ತು ತೆಲಂಗಾಣ ಸರ್ಕಾರದ ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಭಾಜನರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
- ▶ 2009 ರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರು : ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಡೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಕಾಶ ವೀರಮಲ್ಲರಿಗೆ 2020 ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಸವ ಕೃಷಿ ಪುರಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ▶ ಕಾಳೇಶ್ವರ ಏತ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಗೋದಾವರಿ ನದಿಗೆ ತೆಲಂಗಾಣ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆಸ್ಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1929 ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ▶ ಆಸ್ಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಹಾಲಿವುಡ್ ನ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಎಂದೇ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

93 ನೇ ಆಸ್ಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ -2021

- ▶ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಚಲನಚಿತ್ರ : ನೊಮಡಲ್ಯಾಂಡ್
- ▶ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಿರ್ದೇಶಕ :ಚೋಲೆ ಜಾವೋ
- ▶ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಟ : ಆಂಥೋನಿ ಹಾಪ್ಕಿನ್ಸ್
- ▶ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಟಿ : ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಮೆಕಡಾರ್ಮಂಡ್
- ▶ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪೋಷಕ ನಟಿ : ಡ್ಯಾನಿಯಲ್ ಕಾಲೂಯ್ಯಾ
- ▶ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪೋಷಕ ನಟಿ :ಯೌನ್ ಯೂಹ್‌ಜುಂಗ್
- ▶ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಡಾಕ್ಯುಮೆಂಟರಿ : ಮಾಯ್ ಅಕ್ಟೋಪಸ್ ಟೀಚರ್
- ▶ ಆಸ್ಕರ್‌ನಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಚಿತ್ರ :ನೊಮಡಲ್ಯಾಂಡ್

ಭಾರತ ರತ್ನ

- ▶ ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಭಾರತದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರೀಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.
- ▶ ಇದನ್ನು ಮೊದಲ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾದ ಡಾ ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ ರವರು ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ಸ್ಥಾಪನೆ :1954 ಜನವರಿ 2
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕಲೆ,ಸಾಹಿತ್ಯ,ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ▶ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು 48 ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.
- ▶ 1954 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸಿ.ಗೋಪಾಲಚಾರಿ,ಸರ್ವಪಲ್ಲಿ ರಾಧಾ ಕೃಷ್ಣನ್, ಸಿ.ವಿ.ರಾಮನ್ ರವರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಲಾಯಿತು.
- ▶ ಭಾರತ ರತ್ನ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಕನ್ನಡಿಗ : ಸರ್.ಎಂ.ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ
- ▶ ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದಮೊದಲ ಕ್ರೀಡಾಪಟು ಮತ್ತು ಕಿರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ:ಸಚಿನ್ ತೆಂಡೂಲ್ಕರ್
- ▶ ಭಾರತ ರತ್ನ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ವಿಜ್ಞಾನಿ :ಸಿ.ವಿ.ರಾಮನ್
- ▶ ಭಾರತ ರತ್ನ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ :ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ
- ▶ ಭಾರತ ರತ್ನ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಸಂಗೀತಗಾರ್ತಿ : ಎಂ.ಎಸ್.ಸುಬ್ಬಲಕ್ಷ್ಮಿ
- ▶ ಭಾರತ ಕ್ಷಿಪಣಿ ಮನುಷ್ಯ ಡಾ. ಎ.ಪಿ.ಜೆ.ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ ರವರಿಗೆ 1997 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ▶ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಜಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾದ ಪ್ಲಬ್ ಮುಖರ್ಜಿ,ಸಂಗೀತಗಾರರಾದ ಭೂಪೆನ್ ಹಜಾರಿಕಾ (ಮರಣೋತ್ತರ) ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾದ ನಾನಾಜಿ ದೇಶಮುಖ್ (ಮರಣೋತ್ತರ) ರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಪದ್ಮ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು

ಪದ್ಮ ವಿಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಪದ್ಮ ವಿಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಭಾರತದ 2 ನೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರೀಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1954 ಜನವರಿ 02 ರಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನ,ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ,ಶಿಕ್ಷಣ,ಸಂಗೀತ,ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಡಳಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮ ಸಾಧನೆಗೈದ ನಾಗರೀಕರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು.
- ▶ 2021ರ ಜನವರಿ 26 ರಂದು ಪದ್ಮವಿಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕನ್ನಡಿಗರು: “ಡಾ. ಬೆಳ್ಳಿ ಮೊನಪ್ಪಾ ಹೆಗ್ಡೆ”. (ವೈದ್ಯಕೀಯ)
- ▶ ಪದ್ಮವಿಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನಂತರದ ಭಾರತದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರೀಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1954 ರಲ್ಲಿ
- ▶ ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಭಾರತದ ಮೂರನೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರೀಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಡಳಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮ ಸಾಧನೆಗೈದ ನಾಗರೀಕರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು.
- ▶ ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಭಾರತ ರತ್ನ, ಪದ್ಮವಿಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನಂತರದ ಭಾರತದ 3 ನೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರೀಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ರಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.
- ▶ 2021ರ ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಾದ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ ಅವರಿಗೆ ಲಭಿಸಿದೆ (ಸಾಹಿತ್ಯ).

ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1954 ಜನವರಿ 2 ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.
- ▶ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಭಾರತದ 4 ನೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರೀಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನ,ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ,ಶಿಕ್ಷಣ,ಸಂಗೀತ,ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಡಳಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮ ಸಾಧನೆಗೈದ ನಾಗರೀಕರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು.
- ▶ ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಭಾರತ ರತ್ನ, ಪದ್ಮವಿಭೂಷಣ ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನಂತರದ ಭಾರತದ 4 ನೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರೀಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.
- ▶ 2021ನೇ ಸಾಲಿನ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕನ್ನಡಿಗರು ಮಾತಾ ಮಂಜಮ್ಮ ಚೊಗಲೆ (ಕಲೆ), ರಂಗಸ್ವಾಮಿ ಕಶ್ಯಪ (ಸಾಹಿತ್ಯ/ಶಿಕ್ಷಣ), ಕೆ. ವಾಯ್. ವೆಂಕಟೇಶ (ಕ್ರೀಡೆ)
- ▶ ಸೂಚನೆ: 2021ರಲ್ಲಿ 7 ಪದ್ಮ ವಿಭೂಷಣ, 10 ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಹಾಗೂ 102 ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಮ್ಯಾನ್ ಬೂಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಮ್ಯಾನ್ ಬೂಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾದಂಬರಿ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ: 1969
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವವರು : ಮ್ಯಾನ್ ಗ್ರೂಪ್ ಸಂಸ್ಥೆ
- ▶ 1969ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮ್ಯಾನ್ ಬೂಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಯು.ಕೆ.ಕಾದಂಬರಿಗಾರ ಪಿ.ಎಚ್.ನೈಟ್ ಬೈ ಬರೆದ “SOMETHING ANSWER FOR” ಕಾದಂಬರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ▶ ದೇಶ : ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್
- ▶ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುವ ಸ್ಥಳ : ಗುಹಿಲ್‌ಹಾಲ್ ಲಂಡನ್
- ▶ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಮೊತ್ತ : 50,000 ಪೌಂಡ್
- ▶ 2021 ರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಡೌಗ್ಲಾಸ್ ಸ್ಟುವರ್ಟ್ (ಕಾದಂಬರಿ-ಕಗ್ಗಿ ಬೈನ್).
- ▶ 2021 ರ ಮ್ಯಾನ್‌ಬೂಕರ್ ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಶನಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಡೆವಿಡ್ ಡಯೋಪ್ (ಕಾದಂಬರಿ-ಆಟ್ ನೈಟ್ ಬ್ಲಡ್ ಈಸ್ ಬ್ಯಾಕ್).

ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಭಾರತೀಯರು

ಕ್ರ.ಸಂ	ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರು	ವರ್ಷ	ಕೃತಿ
01	ವಿ.ಎಸ್.ನೈಪಾಲ್	1971	"IN A FREE STATE"
02	ಸಲ್ಮನ್ ರಶ್ದಿ	1981	"MIDNIGHT CHILDREN"
03	ಅರುಂಧತಿ ರಾಯ್	1997	"THE GOD OF SMALL THINGS"
04	ಕಿರಣ್ ದೇಸಾಯಿ	2006	"THE INHERITANCE OF LOSS"
05	ಅರವಿಂದ ಅಡಿಗ	2008	"THE WHITE TIGER"

ಮ್ಯಾನ್ ಬುಕರ್ ಇಂಟರ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅವಾರ್ಡ್

- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗೆ ಭಾಷಾಂತರಗೊಂಡ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ
- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ : 2004
- ▶ ಮೊದಲು ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಿದ್ದು: 2005
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅಲ್ಬೆನಿಯಾ ದೇಶದ "ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಕದಾರೆ" ರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವವರು : ಮ್ಯಾನ್ ಗ್ರೂಪ್ ಸಂಸ್ಥೆ.
- ▶ ಮೊತ್ತ : 50,000 ಪೌಂಡ್
- ▶ 2019 ರಲ್ಲಿ ಒಮನ್ ದೇಶದ " ಜೋಖಾ ಅಲ್ಫಾರವರಿಗೆ "Celestial Bodip" ಕೃತಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಕ್ರೀಡಾ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು

ರಾಜೀವ ಗಾಂಧಿ ಖೇಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ : 1991-92
- ▶ ಇದು ಭಾರತದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಕ್ರೀಡಾ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.
- ▶ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಆಗಸ್ಟ್-29 ರಂದು ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ▶ ಮೊತ್ತ : ರೂ. 25 ಲಕ್ಷ
- ▶ ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರು
- ▶ ವಿಶ್ವನಾಥ ಆನಂದ (ಚೆಸ್)

ರಾಜೀವ ಗಾಂಧಿ ಖೇಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ-2020

1.	ರೋಹಿತ್ ಶರ್ಮಾ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
2.	ಮರಿಯಪ್ಪನ್.ಟಿ	ಪ್ಯಾರಾಅಥ್ಲೆಟಿಕ್ಸ್
3.	ಮಣಿಕಾ ಬಾತ್ರಾ	ಟೇಬಲ್ ಟೆನ್ನಿಸ್
4.	ವಿನೇಶ್ ಪೋಗಟ್	ಕುಸ್ತಿ
5.	ರಾಣಿ ರಾಂಪಾಲ್	ಹಾಕಿ

- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 2021 ಅಗಸ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಮೆಜರ್ ಧ್ಯಾನಚಂದ ಖೇಲ್‌ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಎಂದು ಟೋಕಿಯೋ ಓಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಆಟಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕ್ರೀಡಾ ತರಬೇತುದಾರರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ
- ▶ ನೀಡುವವರು : ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ
- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ : 1985
- ▶ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಮೊತ್ತ : ರೂ. 15 ಲಕ್ಷ
- ▶ 1985 ರಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಮೂರು ತರಬೇತಿದಾರರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
  1. ಬಾಲಚಂದ್ರ ಬಾಸ್ಕರ್ ಭಗವತ್-ಕುಸ್ತಿ
  2. ಓಂ ಪ್ರಕಾಶ್ ಭಾರಧ್ವಜ್ - ಬಾಕ್ಸಿಂಗ್
  3. ಓ.ಎಮ್.ನಂಬಿಯಾರ್-ಅಥ್ಲೆಟಿಕ್ಸ್
- ▶ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ 2014 ರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಎನ್.ಲಿಂಗಪ್ಪ (ಅಥ್ಲೆಟಿಕ್ಸ್) ಮತ್ತು ಜೋಸ್ ಜಾಕೋಬ್ (ರೋಯಿಂಗ್)ರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಅರ್ಜುನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಅರ್ಜುನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕ್ರೀಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ▶ ಇದು ಕ್ರೀಡಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ 2 ನೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.
- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ : 1961
- ▶ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮೊತ್ತ : ರೂ. 15 ಲಕ್ಷ
- ▶ 2020 ರಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟು 27 ಜನ ಕ್ರೀಡಾಪಟುಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಯುವ ಸಬಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ಸಚಿವಾಲಯ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಧ್ಯಾನಚಂದ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ▶ ಸ್ಥಾಪನೆ : 2002
- ▶ ಜೀವಮಾನ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಮಾಜಿ ಕ್ರೀಡಾ ಪಟುಗಳಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ▶ ಮೊತ್ತ : ರೂ. 10 ಲಕ್ಷ
- ▶ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲಿಗರು
  1. ಸಾಹುರಾಜ್ ವಿರಾಜ್ ದಾರ್(ಬಾಕ್ಸಿಂಗ್)
  2. ಅಶೋಕ ದಿವಾನ್ (ಹಾಕಿ)
  3. ಅರ್ಪಣಾ ಘೋಷ್(ಬಾಸ್ಕೆಟ್ ಬಾಲ್) ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು 60 ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಏಕಲವ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ◆ ಸ್ಥಾಪನೆ : 1994
- ◆ ನೀಡುವವರು: ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ
- ◆ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಸಾಧನೆಗೈದ ರಾಜ್ಯದ ಆಟಗಾರರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ◆ ಮೊತ್ತ : ರೂ. 2 ಲಕ್ಷ
- ◆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಪಡೆದವರು ನಾಜೀಪ್ ಆಗಾ(ಕುಸ್ತಿ)
- ◆ 2019 ರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ರಂಜನ್.ಎಸ್.ಶೆಟ್ಟಿ (ಖೋಖೋ) ರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಪುಟಬಾಲ್ ವಿಶ್ವಕಪ್

- ◆ ಪುಟಬಾಲ್ ವಿಶ್ವ ಕಪ್ FIFA(Federation of International Football Association) ನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ.
- ◆ 1930 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪುಟಬಾಲ್ ವಿಶ್ವ ಕಪ್ ಉರುಗ್ವೇದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.
- ◆ 2018 ರಲ್ಲಿ ಫಿಫಾ ಪುಟಬಾಲ್ ವಿಶ್ವ ಕಪ್ ರಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.
- ◆ ಮುಂದಿನ 2022 ರಲ್ಲಿ ಫಿಫಾ ಪುಟಬಾಲ್ ವಿಶ್ವ ಕಪ್ ಕತಾರ್ ದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿದೆ.
- ◆ FIFA (Federation of International Football Association)

ಕಾಮನ್ ವೆಲ್ತ್ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟ

- ◆ ಮೊದಲ ಕಾಮನ್ ವೆಲ್ತ್ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟವು 1930 ರಲ್ಲಿ ಕೆನಡಾದ ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್‌ನಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಲಾಯಿತು.
- ◆ ಕಾಮನ್ ವೆಲ್ತ್ ಗೇಮ್ಸ್ ಫೆಡರೇಶನ್ ವು ಕಾಮನ್ ವೆಲ್ತ್ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟದ ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣದ ಜವಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ.
- ◆ ಕಾಮನ್ ವೆಲ್ತ್ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟವು ಪ್ರತಿ 4 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.
- ◆ 2022 ರ ಕಾಮನ್ ವೆಲ್ತ್ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟವು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಬರ್ಮಿಂಗ್‌ಹ್ಯಾಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಜರುಗಲಿದೆ.

ಪ್ರೋ ಕಬ್ಬಡಿ (PRO KABADDI)

- ◆ ಪ್ರೋ ಕಬ್ಬಡಿ ಲೀಗ್ ಪಂದ್ಯಗಳು ಇಂಡಿಯನ್ ಪ್ರೀಮಿಯರ್ ಲೀಗ್ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ 2014 ಜುಲೈ 26 ರಂದು ಚಾರು ಶರ್ಮಾರವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.
- ◆ 2019ರ ಸಾಲಿನ ಪ್ರೋ ಕಬ್ಬಡಿ ವಿಜೇತ ತಂಡ - ಬಂಗಾಳ ವಾರಿಯರ್ಸ್.
- ◆ ಪ್ರೋ ಕಬ್ಬಡಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಚಾಂಪಿಯನ್ ಆದ ತಂಡ - ಪಾಟ್ನಾ ಪೈರೇಟ್ಸ್ (3 ಬಾರಿ)

ರಣಜಿ ಟೋಪಿ (RANJI TROPHY)

- ◆ ರಣಜಿ ಟೋಪಿಯ ಮೊದಲ ಪಂದ್ಯ-1934
- ◆ ರಣಜಿ ಟೋಪಿಯ ಪಂದ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ.
- ◆ ರಣಜಿ ಟೋಪಿಯು ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.
- ◆ 2019-20 ರ ರಣಜಿ ಟೋಪಿ ಪಂದ್ಯದ ವಿಜೇತರು -ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ತಂಡ

ಓಲಂಪಿಕ್ಸ್

- ◆ 1896 ರಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಓಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ಗ್ರೀಸ್‌ನ ಅಥೆನ್ಸ್ ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.
- ◆ ಓಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ಪ್ರತಿ 4 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.
- ◆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಓಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಸಮಿತಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿಯು ಸ್ವಿಟ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್‌ನ ಲೌಸೇನ್‌ನಲ್ಲಿದೆ.
- ◆ 2020ರ ಓಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ಜಪಾನ್‌ನ ಟೋಕಿಯೋದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿದೆ.

ಐಸಿಸಿ ವರ್ಲ್ಡ್ ಕಪ್ ಕ್ರಿಕೆಟ್ (ICC Cricket World Cup)

- ◆ 1975 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ವರ್ಲ್ಡ್ ಕಪ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ನಲ್ಲಿ ಜರುಗಿತು.
- ◆ 2019 ರಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ವರ್ಲ್ಡ್ ಕಪ್ ಟೂರ್ನಿಯು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಜರುಗಿತು.
- ◆ 2023 ರಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ವರ್ಲ್ಡ್ ಕಪ್ ಟೂರ್ನಿಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜರುಗಲಿದೆ.
- ◆ ಇದು ಪ್ರತಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.
- ◆ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ವರ್ಲ್ಡ್ ಕಪ್‌ನಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ರನ್ ಅನ್ನು ಸಚಿನ್ ತೆಂಡೂಲ್ಕರ್ ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಮಂಡಳಿ ICC-INTERNATIONAL CRICKET COUNCIL

- ◆ ಸ್ಥಾಪನೆ : 15 ಜೂನ್ 1909
- ◆ ಪ್ರಧಾನ ಕಛೇರಿ : ದುಬೈ (ಯುನೈಟೆಡ್ ಅರಬ್ ಎಮಿರೇಟ್ಸ್)
- ◆ ಸದಸ್ಯತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು: 104
- ◆ ಇದರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು : ಶಶಾಂಕ ಮನೋಹರ
- ◆ ಗುರಿ: "ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ರಿಕೆಟ್"

ಭಾರತೀಯ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿ BCCI-BOARD OF CONTROL FOR CRICKET IN INDIA

- ◆ ಸ್ಥಾಪನೆ : 15 ಜೂನ್ 1909
- ◆ ಪ್ರಧಾನ ಕಛೇರಿ : ಮುಂಬೈ,ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
- ◆ ಇದರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು : ಸೌರವ್ ಗಂಗೂಲಿ
- ◆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ: ಜಾಯ್ ಪಾ
- ◆ ಪುರುಷ ಕೋಚ್ : ರವಿಶಾಸ್ತ್ರಿ
- ◆ ಮಹಿಳಾ ಕೋಚ್ : W.V.ರಮನ್

ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

- ಜಗತ್ತಿನ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಸ್ವೀಡನ್ ದೇಶದ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಆಲ್ ಫ್ರೆಡ್ ನೊಬೆಲ್ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಸ್ಥಾಪನೆ : 1900
- ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟು 6 ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಾಂತಿ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ವೈದ್ಯಕೀಯ, ರಾಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಭೌತ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ 1910 ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ಶಾಂತಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನಾರ್ವೆ ದೇಶದ ಓಸ್ಲೊದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಡನ್ ದೇಶದ ಸ್ಟಾಕ್ ಹೋಂನಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಲಾಗುವುದು.
- ಮೊತ್ತ: 8 ಮಿಲಿಯನ್ ಸ್ವೀಡನ್ ಕ್ರೋನ್(7.20 ಕೋಟಿ)
- 1969 ರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

2021ರ ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರು

ಕ್ಷೇತ್ರ	ವಿಜೇತರು	ಸಾಧನೆ
ಸಾಹಿತ್ಯ	ಅಬ್ದುಲ್ ರಜಾಕ್ ಗುರ್ನಾ (ತಾಂಜೇನಿಯಾ)	
ಶಾಂತಿ	1. ಡಿಮೆಟ್ರಿ ಮುರಟೋವಾ (ರಷ್ಯಾ) 2. ಮರಿಯಾ ರೆಸ್ನಾ (ಫಿಲಿಪೈನ್ಸ್)	ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ
ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ	1. ಡೇವಿಡ್ ಕಾರ್ಡ್ (ಅಮೇರಿಕಾ) 2. ಜೋಶುವಾ ಆಂಗ್ರಿಸ್ಟ್ (ಅಮೇರಿಕ) 3. ಗೈಡೋ ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಇಂಚಿನ್ಸ್ (ಅಮೇರಿಕ)	ಕಾರ್ಮಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿತ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕೊಡುಗೆ
ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ	1. ಸಿಯುಕುರೊ ಮನಾಬೆ (ಜಪಾನ್) 2. ಕ್ಲೌವ್ಸ್ ಬ್ಯಾಸ್ಸೆಲ್‌ಮನ್ (ಜರ್ಮನಿ) 3. ಜಾರ್ಜಿಯೋ ಪ್ಯಾರಿಸಿ (ಇಟಲಿ)	ಜಾಗತಿಕ ತಾಪಮಾನ ಅಳೆಯಬಲ್ಲ ಸಂಶೋಧನೆ
ರಾಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ	1. ಬೆಂಜಮಿನ್ ಲಿಸ್ಟ್ (ಜರ್ಮನಿ) 2. ಡೇವಿಡ್ ಮ್ಯಾಕ್‌ಮಿಲನ್ (ಸ್ಕಾಟ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್)	ರಾಸಾಯನಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ವೇಗವರ್ಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 'ಆಸಿಮೆಟ್ರಿಕ್ ಆರ್ಗನೋ ಕ್ಯಾಟಲಿಸಿಸ್' ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
ವೈದ್ಯಕೀಯ	1. ಡೇವಿಡ್ ಜೂಲಿಯಸ್ (ಅಮೇರಿಕಾ) 2. ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ರೈಸ್ 3. ಅಡೆಮ್ ಪಟಪೌಶಿಯನ್ (ಅಮೇರಿಕಾ)	ಚರ್ಮದಲ್ಲಿನ ಸ್ಪರ್ಶ ಮತ್ತು ಗ್ರಹಿಕೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೈಪೆಟೈಟಿಸ್ ಸಿ ಆವಿಷ್ಕಾರ

ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಭಾರತೀಯ ವಿಜೇತರು

ಕ್ರ.ಸಂ	ವಿಜೇತರು	ಕ್ಷೇತ್ರ	ವರ್ಷ
1.	ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೂರ್	ಸಾಹಿತ್ಯ	1913
2	ಸಿ.ವಿ.ರಾಮನ್	ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ	1930
3	ಡಾ. ಹರಗೋವಿಂದ ಖೋರಾನಾ	ವೈದ್ಯಕೀಯ	1968
4	ಮದರ್ ತೆರೆಸಾ	ಶಾಂತಿ	1979
5	ಸುಬ್ರಮಣ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್	ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ	1983
6	ಡಾ.ಅಮರ್ತ್ಯ ಸೇನ್	ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ	1998
7	ವೆಂಕಟರಾಮನ್ ರಾಮಕೃಷ್ಣನ್	ರಾಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರ	2009
8	ಕೈಲಾಸ್ ಸತ್ಯಾರ್ಥಿ	ಶಾಂತಿ	2014

- ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಅತ್ಯಂತ ಕಿರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ - ಮಲಾಲಾ ಯೂಸುಫ್ ರಫಾ
- ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಅತ್ಯಂತ ಹಿರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ -ಲಿಯೋನಿಡ್ ಹರ್ವಿಜ್

ಪ್ರಮುಖ ದಿನಾಚರಣೆಗಳು

ಜನವರಿ 5	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಕ್ಷಿಗಳ ದಿನ
ಜನವರಿ 9	ಪ್ರವಾಸಿ ಭಾರತೀಯ ದಿವಸ
ಜನವರಿ 12	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯುವಕರ ದಿನ
ಜನವರಿ 15	ಭಾರತೀಯ ಸೇನಾ ದಿವಸ
ಜನವರಿ 23	ನೇತಾಜಿ ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಭೋಸ್ ಜನ್ಮ ದಿನ
ಜನವರಿ 24	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿನ ದಿನ
ಜನವರಿ 25	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತದಾರರ ದಿನ
ಜನವರಿ 26	ಗಣರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ದಿನ
ಜನವರಿ 30	ವಿಶ್ವ ಕುಷ್ಠ ರೋಗ ದಿನ
ಜನವರಿ 30	ಸರ್ವೋದಯ ದಿನ
ಫೆಬ್ರವರಿ 2	ವಿಶ್ವ ಚೌಗು ದಿನ
ಫೆಬ್ರವರಿ 4	ವಿಶ್ವ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ದಿನ
ಫೆಬ್ರವರಿ 24	ಕೇಂದ್ರಿಯ ಸುಂಕ ದಿನ
ಫೆಬ್ರವರಿ 25	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾತೃ ಭಾಷಾ ದಿನ
ಫೆಬ್ರವರಿ 28	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ದಿನ
ಫೆಬ್ರವರಿ 29	ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ ಜನ್ಮ ದಿನ
ಮಾರ್ಚ್ 08	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಿಳಾ ದಿನ
ಮಾರ್ಚ್ 15	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಹಕ ದಿನ
ಮಾರ್ಚ್ 21	ವಿಶ್ವ ಅರಣ್ಯ ದಿನ
ಮಾರ್ಚ್ 22	ವಿಶ್ವ ಜಲ ದಿನ
ಮಾರ್ಚ್ 23	ವಿಶ್ವ ಹವಮಾನ ದಿನ
ಮಾರ್ಚ್ 24	ವಿಶ್ವ ಕ್ಷಯ ರೋಗ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 02	ಪೋಲಿಸ್ ದ್ವಜ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 05	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಗರ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 07	ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 10	ವಿಶ್ವ ಹೋಮಿಯೋಪತಿ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 14	ವಿಶ್ವ ಜ್ಞಾನ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 18	ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 21	ನಾಗರಿಕ ಸೇವಾ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 22	ವಿಶ್ವ ಭೂ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 23	ವಿಶ್ವ ಪುಸ್ತಕ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 24	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಂಚಾಯತ ದಿನ
ಮೇ 01	ಕಾರ್ಮಿಕರ ದಿನ
ಮೇ 08	ವಿಶ್ವ ರೆಡ್ ಕ್ರಾಸ್ ದಿನ
ಮೇ 11	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ದಿನ
ಮೇ 31	ವಿಶ್ವ ತಂಬಾಕುರಹಿತ ದಿನ
ಜೂನ್ 05	ವಿಶ್ವ ಪರಿಸರ ದಿನ
ಜೂನ್ 08	ವಿಶ್ವ ಸಾಗರ ದಿನ
ಜೂನ್ 14	ವಿಶ್ವ ರಕ್ತದಾನಿಗಳ ದಿನ
ಜೂನ್ 21	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯೋಗ ದಿನ
ಜೂನ್ 29	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಖ್ಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ದಿನ
ಜುಲೈ 1	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವೈದ್ಯರ ದಿನ

ಜುಲೈ 11	ವಿಶ್ವ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ದಿನ
ಜುಲೈ 11	ನಾಗಸಾಕಿ ದಿನ
ಜುಲೈ 12	ಮಲಾಲಾ ದಿನ
ಜುಲೈ 26	ಕಾರ್ಗಿಲ್ ವಿಜಯದ ದಿವಸ
ಜುಲೈ 28	ವಿಶ್ವ ಹೆಪಟೈಟಿಸ್ ದಿನ
ಜುಲೈ 29	ವಿಶ್ವ ಹುಲಿ ದಿನ
ಆಗಸ್ಟ್ 06	ಹಿರೋಶಿಮಾ ದಿನ
ಆಗಸ್ಟ್ 09	ನಾಗಸಾಕಿ ದಿನ
ಆಗಸ್ಟ್ 12	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯುವಕರ ದಿನ
ಆಗಸ್ಟ್ 15	ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿನ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 02	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಹಿಂಸಾ ದಿನ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 08	ಭಾರತೀಯ ವಾಯುಪಡೆ ದಿನ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 15	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 21	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪೋಲಿಸ್ ದಿನ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 31	ವಿಶ್ವ ಏಕತಾ ದಿನ
ನವೆಂಬರ್ 11	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ದಿನ
ನವೆಂಬರ್ 26	ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ ದಿನ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 03	ವಕೀಲರ ದಿನಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 04	ನೌಕಾ ಪಡೆ ದಿನ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 05	ವಿಶ್ವ ಮಣ್ಣಿನ ದಿನ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 10	ವಿಶ್ವ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ದಿನ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 18	ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರ ದಿನ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 22	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗಣಿತ ದಿನ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 23	ರೈತರ ದಿನ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 25	ಉತ್ಸವ ಆಡಳಿತ ದಿನ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 29	ವಿಶ್ವ ಮಾನವ ದಿನ

ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ಘಟಕಗಳು

1. ಶಿರಾಡಿ ಘಾಟ್ - ಹಾಸನ, ಸಕಲೇಶಪುರ ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರು
2. ಚಾರ್ಮುಡಿ ಘಾಟ್ - ಮಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಮಗಳೂರು
3. ಆಗುಂಬೆ ಘಾಟ್ - ಉಡುಪಿ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ
4. ಹುಲಿಕಲ್ ಘಾಟ್ - ಕುಂದಾಪುರ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ
5. ತಾಲ್ ಘಾಟ್ - ಮುಂಬೈ ಮತ್ತು ನಾಸಿಕ್
6. ಪಾಲ್ ಘಾಟ್ - ತ್ರಿವೇಂದ್ರಂ ಮತ್ತು ಚೆನ್ನೈ
7. ಬೋರ್ ಘಾಟ್ - ಮುಂಬೈ ಮತ್ತು ಪುಣೆ

ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಗಳು

ಪರ್ವತ	ದೇಶ
ಫ್ಯುಜಿ	ಜಪಾನ
ಅರಾವಳಿ	ಭಾರತ
ಅಯಾಂಡೀಸ್	ಚಿಲಿ
ಆಲ್ಪ್ (ಆಲ್ಪ್ಸ್)	ಸ್ವಿಟ್ಜರ್ ಲ್ಯಾಂಡ್
ಆಲ್ಪ್ಸ್	ಸೈಬೀರಿಯಾ

ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ

ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅಮೇರಿಕಾದ “ಡಾ.ವಿಲಿಯಂ ಎಸ್ ಗಾಡ್” ಬಳಕೆ ಮಾಡಿದರು. “ಡಾ ನಾರ್ಮನ್ ಬೋರ್ಲಾಂಗ್” ರವರು ಮೆಕ್ಸಿಕೋದಲ್ಲಿ ಗೋಧಿ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದನು. ಈತನನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಹಸಿರುಕ್ರಾಂತಿಯ ಪಿತಾಮಹನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಎಂ.ಎಸ್. ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್ ರವರು ಭಾರತದ ಪಂಜಾಬ್ ಮತ್ತು ಹರಿಯಾಣ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಧಿ ಮತ್ತು ಭತ್ತದ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದರು. ಡಾ.ಎಂ.ಎಸ್. ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್ ರವರನ್ನು ಭಾರತದ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಪಿತಾಮಹ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ 1965 ರಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ವರ್ಗಿಸ್ ಕುರಿಯನ್ ರವರು ಗುಜರಾತ್ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. 1966-69 ರಲ್ಲಿ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೊದಲ ರಜಾ ಅವಧಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅವಧಿಯನ್ನು ಕೂಡಾ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ ಅವಧಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಹರಿಕಾರರು/ಪಿತಾಮಹರು

ಶ್ವೇತ ಕ್ರಾಂತಿ	ಡಾ ವರ್ಗೀಸ್ ಕುರಿಯನ್
ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ	ಡಾ.ಎಂ.ಎಸ್. ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್
ನೀಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ	ಡಾ ಅರುಣ ಕೃಷ್ಣನ್ & ಹರಿಲಾಲ್ ಚೌಧರಿ
ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ(ವಿಶ್ವ)	ನಾರ್ಮನ್ ಬೋರ್ಲಾಂಗ್
ಕೆಂಪು ಕ್ರಾಂತಿ	ವಿಶಾಲ್ ತಿವಾರಿ
ರಜತ ಕ್ರಾಂತಿ	ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ
ಕಂದು ಕ್ರಾಂತಿ	ಹರಿಲಾಲ್ ಚೌಧರಿ
ಗುಲಾಬಿ ಕ್ರಾಂತಿ	ದುರ್ಗೇಶ್ ಪಟೇಲ್
ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲು ಕ್ರಾಂತಿ	ನೀತಿಶ್ ಕುಮಾರ್
ಸೆಣಬು ಕ್ರಾಂತಿ	ಲಾರ್ಡ್ ಹಾರ್ಡಿಂಜ್
ಹಳದಿ ಕ್ರಾಂತಿ	ಸ್ಯಾಮ್ ಪಿತ್ತೋಡ್
ಗೋಲ್ಡನ್ ಕ್ರಾಂತಿ	ನಿರ್ಪಕ್ ಟುಟೆಜ್

ಕೃಷಿ ಕ್ರಾಂತಿಗಳು

ಕ್ರಾಂತಿಗಳು	ಉತ್ಪನ್ನಗಳು
ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ	ಕೃಷಿ
ನೀಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ	ಮೀನು
ಬಿಳಿ ಕ್ರಾಂತಿ	ಹಾಲು
ಕಂದು ಕ್ರಾಂತಿ	ಚರ್ಮ
ಗುಲಾಬಿ ಕ್ರಾಂತಿ	ದುರ್ಗೇಶ್ ಪಟೇಲ್
ಬೆಳ್ಳಿ ಕ್ರಾಂತಿ	ಮೊಟ್ಟೆ
ಕೆಂಪು ಕ್ರಾಂತಿ	ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಟೊಮೆಟೊ
ಹಳದಿ ಕ್ರಾಂತಿ	ಎಣ್ಣೆ ಬೀಜಗಳು
ರೌಂಡ್ ಕ್ರಾಂತಿ	ಆಲೂಗಡ್ಡೆ
ಕಪ್ಪು ಕ್ರಾಂತಿ	ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಮ್
ಗೋಲ್ಡನ್ ಪೈಬರ್ ಕ್ರಾಂತಿ	ಸೆಣಬು
ಗೋಲ್ಡನ್ ಕ್ರಾಂತಿ	ತೋಟಗಾರಿಕೆ
ಎವರ್ ಗ್ರೀನ್ ಕ್ರಾಂತಿ	ಒಟ್ಟು ಕೃಷಿ
ಬೂದು ಕ್ರಾಂತಿ	ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ

ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆಗಳು

ಘಟನೆಗಳು	ವರ್ಷ
ಬಂಗಾಳದ ವಿಭಜನೆ	ಅಕ್ಟೋಬರ್ 16, 1905
ಸೂರತ್ ಒಡಕು	ಡಿಸೆಂಬರ್ 26, 1997
ಮಿಂಟೋ ಮಾರ್ಚ್ ಕಾಯ್ದೆ	1909
ಹೋ ರೂಲ್ ಚಳುವಳಿ	1916
ಚಂಪಾರಣ್ಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ	1917
ಖೇಡಾ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ	1918
ಮಾಂಟೆಗೋ ಚಿಲ್ಕಪರ್ಡ್ ಕಾಯ್ದೆ	1919
ರೌಲತ್ ಕಾಯ್ದೆ	ಫೆಬ್ರುವರಿ 06, 1919
ಜಲಿಯನ್ ವಾಲಾಬಾಗ್ ದುರಂತ	ಏಪ್ರಿಲ್ 13, 1919
ಖಿಲಾಪತ್ ಚಳುವಳಿ	ಆಗಸ್ಟ್ 01, 1920
ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ	ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 05, 1920
ಮಾಪಿಳ್ಳಾ ದಂಗೆ ಅಥವಾ ಮೋಪ್ಲಾ ದಂಗೆ	1921
ಚೌರಿ ಚೌರ ಘಟನೆ	ಫೆಬ್ರುವರಿ 05, 1922
ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಪಕ್ಷ	ಜನವರಿ 01, 1923
ಕಾಕೋರಿ ರೈಲು ದುರಂತ	ಆಗಸ್ಟ್ 09, 1925
ಸೈಮನ್ ಕಮಿಷನ್ ಆಯೋಗ	ನವೆಂಬರ್ 08, 1927
ಬಾರ್ಡೋಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ	1928
ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರು ವರದಿ	ಆಗಸ್ಟ್ 10, 1928
ಇರ್ವಿನ್ ಫೋರ್ಷಣೆ	1929
ದಂಡಿ ಉಪ್ಪಿನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ	ಮಾರ್ಚ್ 12, 1930
ಚಿತ್ತಗಂಗಾ ಶಸ್ತ್ರಗಾರ ಲೂಟಿ	ಏಪ್ರಿಲ್ 19, 1930
ಮೊದಲನೇ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಸಮ್ಮೇಳನ	ನವೆಂಬರ್ 12, 1930
ಎರಡನೇ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಸಮ್ಮೇಳನ	ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 7 1931
ಗಾಂಧಿ ಇರ್ವಿನ್ ಒಪ್ಪಂದ	ಮಾರ್ಚ್ 05, 1931

ಮೂರನೇ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಸಮ್ಮೇಳನ	ನವೆಂಬರ್ 17, 1932
ಕೋಮುವಾರು ತೀರ್ಪು	ಆಗಸ್ಟ್ 16,1932
ಪೂನಾ ಒಪ್ಪಂದ	ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 26,1932
ಆಗಸ್ಟ್ ಕೊಡುಗೆ	ಆಗಸ್ಟ್ 08,1942
ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಚಳುವಳಿ	ಅಕ್ಟೋಬರ್ 17, 1940
ಕ್ರಿಪ್ಸ್ ಆಯೋಗ	ಮಾರ್ಚ್ 23, 1942
ಕ್ಷಿಪ್ತ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿ	ಆಗಸ್ಟ್ 8,1942
ಗಾಂಧಿ -ಜಿನ್ನಾ ಮಾತುಕತೆ	ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 9, 1944
ವೇವೆಲ್ ಯೋಜನೆ	ಜೂನ್ 14, 1945
ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಆಯೋಗ	1946

- ▶ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಗುರು- **ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣ ಗೋಖಲೆ**.
- ▶ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಗೋರ್‌ವರು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರನ್ನು "ಮಹಾತ್ಮ" ಎಂದು ಕರೆದರು.
- ▶ ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರಬೋಸ್ ರವರು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರನ್ನು "ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ" ಎಂದು ಕರೆದರು.

ಕೆಲ ನಗರಗಳ ಹಳೆಯ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಹೆಸರುಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ	ಹಳೆಯ ಹೆಸರು	ಹೊಸ ಹೆಸರು
1	ಅಬಿಸೀನಿಯಾ	ಇಥಿಯೋಪಿಯಾ
2	ಬನಾರಸ್	ವಾರಾಣಾಸಿ
3	ಬರೋಡಾ	ಪಡೋದರ
4	ಬಟೋವಿಯಾ	ಜಕಾರ್ತ
5	ಬಾಂಬೆ	ಮುಂಬೈ
6	ಬರ್ಮಾ	ಮ್ಯಾನ್ಮಾರ್
7	ಕಲ್ಕತ್ತಾ	ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ

8	ಕ್ಯಾಲಿಕಟ್	ಕೊಚ್ಚಿನ್
9	ಸಿಲೋನ್	ಶ್ರೀಲಂಕಾ
10	ಡಚ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡೀಸ್	ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ
11	ಕಂಪೂಚಿಯಾ	ತೈವಾನ್
12	ಫಾರ್ಮೋಸಾ	ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ
13	ಸಿಯಾಮ್	ಜಂಬಾಬ್ವೆ
14	ಮೆಸಪೋಟೋಮಿಯಾ	ಇರಾಕ್
15	ನಿಪ್ಪಾನ್	ಜಪಾನ್
16	ಪರ್ಷಿಯಾ	ಇರಾನ್
17	ಪೀಕಿಂಗ್	ಬೀಜಿಂಗ್
18	ಮಲಯ	ಮಲೇಷಿಯಾ
19	ಮದ್ರಾಸ್	ಚೆನ್ನೈ
20	ಹಾಲೆಂಡ್	ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್

ಪ್ರಮುಖ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಘೋಷಿತ ವರ್ಷಗಳು

1986	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ ವರ್ಷ
1990	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ ವರ್ಷ
1994	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಷ
1998	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಗರ ವರ್ಷ
1999	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವೃದ್ಧರ ವರ್ಷ
2001	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ವರ್ಷ
2005	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ ವರ್ಷ
2008	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ವರ್ಷ
2010	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ವರ್ಷ
2011	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅರಣ್ಯ ವರ್ಷ
2012	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರ ವರ್ಷ
2015	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಣ್ಣಿನ ವರ್ಷ
2016	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ದವಸಗಳ ವರ್ಷ
2017	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸುಸ್ಥಿರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ವರ್ಷ
2018	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉತ್ತಮ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಗ್ರಹದ ವರ್ಷ
2019	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ವರ್ಷ
2020	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಸ್ಯ ಆರೋಗ್ಯ ವರ್ಷ

ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುತಗಳು

ಹೆಸರು	ಮಾರುತಗಳು	ದೇಶ/ಕಂಡು ಬರುವ ಸ್ಥಳ
ಹಬೂಬ್	ಶೀತಗಾಳಿ	ಸೂಡಾನ್
ಮಿಸ್ರಾಲ್	ಶೀತಗಾಳಿ	ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನ ಆಲ್ಪ್ಸ್ ಪರ್ವತಗಳು
ಬ್ಲಿಜಾರ್ಡ್	ಶೀತಗಾಳಿ	ಏಡ್ರಿಯಾಟಿಕ್ ಮತ್ತು ಏಜಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ ತೀರ
ಪುರ್ಗಾ	ಶೀತಗಾಳಿ	ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಧ್ರುವ ಪ್ರದೇಶ (ರಷ್ಯಾ, ಕೆನಡಾ)
ಬೈಸ್	ಶೀತಗಾಳಿ	ಫ್ರಾನ್ಸ್
ಲೆವಾಂಟರ್	ಶೀತಗಾಳಿ	ದಕ್ಷಿಣ ಸ್ಪೇನ್
ಪಾಂಪೆರೋ	ಶೀತಗಾಳಿ	ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾದ ಪಂಪಾಸ್ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಪ್ರದೇಶ
ಚಿನೂಕ್/ಹಿಮಭಕ್ಷಕ	ಉಷ್ಣಗಾಳಿ	ಅಮೇರಿಕಾದ ರಾಖೀಪರ್ವತ
ಫೋಹ್ನ್	ಉಷ್ಣಗಾಳಿ	ಸ್ವಿಡ್ಜರ್ಲೆಂಡ್‌ನ ಆಫ್ಸ್ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶ
ಹರ್ಮೆಟ್ಟನ್	ಉಷ್ಣಗಾಳಿ	ಆಫ್ರಿಕಾದ ಸಹರಾ ಮರಭೂಮಿಯ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಗಿನಿಯಾ ಕಡೆಗೆ...
ಬ್ರಿಕ್ ಫಿಲ್ಟರ್ಡ್	ಉಷ್ಣಗಾಳಿ	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾದ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯ
ನಾರ್ವೆಸ್ಪರ್	ಉಷ್ಣಗಾಳಿ	ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್
ಸಿರೋಕ್ಯೋ	ಉಷ್ಣಗಾಳಿ	ಆಫ್ರಿಕಾದ ಸಹರಾ ಮರಭೂಮಿಯಿಂದ ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ ಕಡೆಗೆ
ಸಾಂತಾಲೂ	ಉಷ್ಣಗಾಳಿ	ರಾಕಿ ಪರ್ವತಗಳ ಸಿಯಾರ ನಿವೇದಾ ಶ್ರೇಣಿಯಿಂದ ಫೆಸಿಪಿಕ್ ಕಡೆಗೆ
ಜೊಂಡಾ	ಉಷ್ಣಗಾಳಿ	ಅರ್ಜೆಂಟೈನಾ
ಯಮೊ	ಉಷ್ಣಗಾಳಿ	ಜಪಾನ್
ನಾರ್ವೆಕರ್	ಉಷ್ಣಗಾಳಿ	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಭಾರತದಲ್ಲಿ - ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ - ಆಂಧ್ರಿಸ್ ಬಿಹಾರ-ನಾರ್ವೆಸ್ಪರ್ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ - ಕಾಲ ಬೈಸಾಕಿ
ಸಿಮೂನ್	ಉಷ್ಣಗಾಳಿ	ಸಹರಾ ಮರಭೂಮಿ
ಬ್ಲಾಕ್ ರೋಲರ್	ಉಷ್ಣಗಾಳಿ	ಯುಎಸ್‌ಎ ದ ಮಹಾ ಮೈದಾನ
ಶ್ಯಾಮಲ್	ಉಷ್ಣಗಾಳಿ	ಇರಾಖ್ ಮತ್ತು ಪರ್ಷಿಯಾ ಖಾರಿ
ಖಾಮ್‌ಸಿನ್	ಉಷ್ಣಗಾಳಿ	ಈಜಿಪ್ಟ್
ಲೆಸ್ಲೇ	ಉಷ್ಣಗಾಳಿ	ಮೊರಾಕ್ಕೊ ಮತ್ತು ಮಡ್ಯೆರಾ

ಆವರ್ತ ಮಾರುತಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವರು :

ಭಾರತ ಮತ್ತು ಅದರ ನೆರೆಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ	ಸೈಕ್ಲೋನ್
ಕೆರೇಬಿಯನ್ ದ್ವೀಪಗಳು, ಯುಎಸ್‌ಎ ಮತ್ತು ಮೆಕ್ಸಿಕೋ ಖಾರಿ	ಹರಿಕೇನ್
ಚೀನಾ ಸಮುದ್ರ, ಚೀನಾ ಮತ್ತು ಜಪಾನ್	ಟೈಪೂನ್
ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	ವಿಲ್ಲಿ ವಿಲ್ಲಿ
ಫಿಲಿಪೈನ್ಸ್	ಬಗಿಯೋ/ಬಗೋಯಿಸ್
ರಷ್ಯಾ	ವರ್ಲ್‌ಪೂಲ್
ಯುಕೆ ಮತ್ತು ಯೂರೋಪ್	ಡಿಪ್ರೆಷನ್
ಮೆಕ್ಸಿಕೋ ಖಾರಿ	ಟೋರ್ನಾಡೊ

ಜಲಸಂಧಿ/ Strait

▶ ಕಿರಿದಾದ ಜಲಭಾಗವು 2 ದೊಡ್ಡ ಜಲರಾಶಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವುದು.	
▶ ಪ್ರಪಂಚದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಜಲಸಂಧಿ - ಮಲಕ್ಕಾ - ಅಂಡಮಾನ್ - ಜಾವಾ ಸಮುದ್ರ	
▶ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಜಲಸಂಧಿಗಳು :	
ಜಿಬ್ರಾಲ್ಟರ್	ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್ - ಅಂಟಾಟಿಕ್ ಸಾಗರ
ಪಾಕ್ ಜಲಸಂಧಿ	ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ - ಮನ್ನಾರ್ ಖಾರಿ
ಬೇರಿಂಗ್	ಆರ್ಕ್ಟಿಕ್ - ಪೆಸಿಫಿಕ್
ಕೊರಿಯಾ ಅಥವಾ ಸುಶಿಮಾ	ಜಪಾನ್ ಸಮುದ್ರ - ಹಳದಿ ಸಮುದ್ರ
ಡೋವರಂ	ಉತ್ತರ ಸಮುದ್ರ - ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಡಲ್ಗಾಲುವೆ
ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ಜಲಸಂಧಿ	ಗ್ರೀನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮತ್ತು ಐಸ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್
ಫ್ಲೋರಿಡಾ	ಅಮೇರಿಕಾ ಮತ್ತು ಕ್ಯೂಬಾ
ಬಾಸ್	ಟಾಸ್ಮೇ
ಗ್ರೇಟ್ ಸ್ಯಾಂಡಿ	ಕ್ವೀನ್ಸ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಅಂಡ್ ಫ್ರೇಸರ್ ದ್ವೀಪ
ಜೋಹರ್	ಮಲೇಶಿಯಾ ಮತ್ತು ಸಿಂಗಪೂರ್
ಸುಂಡಾ	ಸುಮಾತ್ರ ಮತ್ತು ಜಾವಾ ದ್ವೀಪ
ಕುಕ್	ನ್ಯೂಜಿಲ್ಯಾಂಡ್ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ದ್ವೀಪಗಳು
ಡೇವಿಸ್	ಗ್ರೀನ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮತ್ತು ಬೇಫಿನ್ ದ್ವೀಪ
ಕೊರಿಯಾ	ಜಪಾನ್
ಕೋಕೋ	ಅಂಡಮಾನ್-ನಿಕೋಬಾರ್ ಮತ್ತು ಬರ್ಮಾ
ಟೋರೆಸ್	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಮತ್ತು ನ್ಯೂಗಿನಿಯಾ
ಡ್ರಾಕ್ ಪ್ಯಾಸೇಜ್	ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ ಮತ್ತು ಅಂಟಾರ್ಟಿಕಾ ಖಚಿಡಾ
ಬಾಬ್ ಎಲ್ ಮನದೇಬ್	ಒಮನ್ ಕೊಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಖಾರಿ
ತೈರಾನ	ಅಬಾಬಖಾರಿ ಮತ್ತು ಕೆಂಪು ಸಮುದ್ರ
ಮೆಸ್ಸಿನಾ	ಇಟಲಿ ಮತ್ತು ಸಿಸಿಲಿ
ಲೊಂಬಾಕ್	ಬಾಲಿ ಮತ್ತು ಲೊಂಬಾಕ್ ದ್ವೀಪ
ಮಧುರಾ	ಜಾವಾ ಮತ್ತು ಬಾಲಿ ದ್ವೀಪ
ಬಂಗ್ ಕಾ	ಸುಮಾತ್ರ ಮತ್ತು ಬಂಗ್ ಕಾ ದ್ವೀಪ
ತೈವಾನ್	ಚೀನಾ ಮತ್ತು ತೈವಾನ್
ಉಜುನ್ ಆರಲ್	ಬಾಲ್ಕಾನ್ ಸರೋವರದ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗ
ಸುಗಾರು	ಜಪಾನಿನ ಹೊಕೈಡೊ ಮತ್ತು ಹೊನ್ನು ದ್ವೀಪದ ನಡುವೆ

Isopleths : ಸಮಾಂತರ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ ರೇಖೆಗಳು

Isobar / ಐಸೋಬಾರ್	ಸಮಾಂತರ ಒತ್ತಡ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ ರೇಖೆ
Isobath / ಐಸೋಬಾತ್	ಸಮಾಂತರ ಸಾಗರದ ಆಳ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ ರೇಖೆ
Isobaronts / ಐಸೋಬ್ರಾಂಟ್ಸ್	ಸಮಾಂತರ ಗುಡುಗು-ಮಿಂಚುಗಳನ್ನು (ಬಿಂದುಗಳನ್ನು) ಕೂಡಿಸುವ ರೇಖೆ
Isohalines / ಐಸೋಹಾಲ್ಯಿನ್ಸ್	ಸಮಾಂತರ ಲವಣ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ ರೇಖೆ
Isohels / ಐಸೋಹೆಲ್ಸ್	ಸಮಾಂತರ ಸೂರ್ಯ ಶಾಖ ಜನ್ಯ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ ರೇಖೆ
Isohyets / ಐಸೋಹೈಟ್ಸ್	ಸಮಾಂತರ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದ ಮೇಲಿರುವ ಸಮಾಂತರ ಎತ್ತರದ ಭೂ ಭಾಗ ಬಿಂದುಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮಾಂತರ ಬಾರೋಮೀಟರ್ ಒತ್ತಡ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ ರೇಖೆ
Isonif / ಐಸೋನಿಫ್	ಸಮಾಂತರ ಹಿಮಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ ರೇಖೆ
Isothem / ಐಸೋಥರ್ಮ್	ಸಮಾಂತರ ಉಷ್ಣ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ ರೇಖೆ
Isoneph / ಐಸೋನೆಫ್	ಸಮಾಂತರ ಮೋಡ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ ರೇಖೆ
Isodapanes / ಐಸೋಡಾಪೆನ್	ಸಮಾಂತರ ಸಾರಿಗೆ ದೂರ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ ರೇಖೆ
Isocline / ಐಸೋಕ್ಲೈನ್	ಸಮಾಂತರ ಇಳಿಜಾರು ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ ರೇಖೆ

ಜಗತ್ತಿನ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಸರೋವರಗಳು - 5

ಕ್ಯಾಸ್ಪಿಯನ್	ರಷ್ಯಾ, ಕಜಕಿಸ್ತಾನ್, ತುರ್ಕಮೆನಿಸ್ತಾನ್, ಇರಾನ್, ಅಜರ್ಬೈಜಾನ್
ಸುಪೀರಿಯರ್	ಕೆನಡಾ, ಯುಎಸ್ಎ
ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ	ಉಗಾಂಡಾ, ಕೀನ್ಯಾ, ತಾಂಜೇನಿಯಾ
ಹ್ಯೂರಾನ್	ಕೆನಡಾ, ಯುಎಸ್ಎ
ಮಿಚಿಗನ್	ಯುಎಸ್ಎ

ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಕ ಸರೋವರಗಳು

ಕರೀಬಾ	ಜಿಂಬಾಬ್ವೆ (ಜಾಂಬೇಜಿ ನದಿ) - ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕೃತಕ ಸರೋವರ
ವೋಲ್ಟಾ / Akosombo	ಫಾನ್ಯಾ (ಅಂಗಾರ ನದಿ)
ಮನಿಕೌಗಾನ್	ಕೆನಡಾ (ಮನಿಕೌಗಾನ್ ನದಿ)
ಗುರಿ	ವೆನೆಜುವೆಲಾ (ಕಾರೋನಿ ನದಿ)
ನಾಸೇರ್	ಈಜಿಪ್ಟ್ (ನೈಲ್ ನದಿ)

ಅಮೇರಿಕಾದ ಪಂಚ ಸರೋವರಗಳು : HOMES

H	-	Huron
O	-	Ontario
M	-	Michigan
E	-	Erie
S	-	Superior

ಕೃಷಿ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿವಿಧ ಶಾಖೆಗಳು

Vegeculture / ವೆಜಿಕಲ್ಚರ್	ತರಕಾರಿಗಳು
Ephiculture / ಎಫಿಕಲ್ಚರ್	ಜೇನು ನೋಣ ಸಾಕುವುದು
Viticulture / ವಿಟಿಕಲ್ಚರ್	ದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆ
Horticulture / ಹಾರ್ಟಿಕಲ್ಚರ್	ತೋಟಗಾರಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ
Olericulture / ಒಲೆರಿಕಲ್ಚರ್	ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯುವುದರ ಬಗ್ಗೆ
Sericulture / ಸಿರಿಕಲ್ಚರ್	ರೇಷ್ಮೆ ಉತ್ಪಾದನೆ
Mariculture / ಮರಿಕಲ್ಚರ್	ಸಮುದ್ರ ಜೀವಿಯನ್ನು ಆಹಾರ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕುವುದು
Floriculture / ಫ್ಲೋರಿಕಲ್ಚರ್	ಹೂವಿನ ಮತ್ತು ಅಲಂಕಾರಿಕ ಸಸ್ಯಗಳ ಕೃಷಿ
Pomology / ಪಾಮೋಲಜಿ	ಹಣ್ಣುಗಳ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆ
Pedology / ಪೆಡಾಲಜಿ	ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ
Animal Husbandry / ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ	ಪಶುಗಳ ಸಾಕಾಣಿಕೆ
Agrology / ಅಗ್ರೋಲಜಿ	ಬೆಳೆಗಳ ಉತ್ಪನ್ನದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ
Micropropogation / ಮೈಕ್ರೋಪ್ರಾಪೋಗೇಷನ್	ಸಸ್ಯಗಳ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ
Oenologo / ಒಯಿನೋಲಜಿ	ವೈನ್ ತಯಾರಿಕೆ / ದ್ರಾಕ್ಷಿಕೊಯ್ಲು ಬಿಟ್ಟು
Hydroponics/ ಹೈಡ್ರೋಪೋನಿಕ್ಸ್	ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯ ಬೆಳೆಸುವ ವಿಧಾನ
Bonsoi / ಬೊನಾಯಿ	ಕುಬ್ಜವಾಗಿ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು
Silviculture / ಸಿಲ್ವಿಕಲ್ಚರ್	ಮರಗಳ ಕೃಷಿ
Pisciculture / ಪಿಸಿಕಲ್ಚರ್	ಮೀನುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ
Petrology / ಪೆಟ್ರಾಲಜಿ	ಶಿಲೆಗಳ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ
Entomology	ಕೀಟಗಳ ಅಧ್ಯಯನ
Plant Pathology	ಸಸ್ಯ ರೋಗಶಾಸ್ತ್ರ

ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳು

River / ನದಿ	Length / ಉದ್ದ / ದೇಶ	Flows into / ಸೇರುವುದು
ನೈಲ್	6693 ಕಿ.ಮೀ. (ಈಜಿಪ್ಟ್)	ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್
ಅಮೇಜಾನ್	6516 ಕಿ.ಮೀ. (ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ)	ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಓಷನ್
ಯಾಂಗ್‌ತ್ಸೆ	6378 ಕಿ.ಮೀ. (ಚೀನಾ)	ಪೂರ್ವಚೀನಾ ಸಮುದ್ರ
ಮಿಸಿಸಿಪ್ಪಿ	5970 ಕಿ.ಮೀ. (ಉ.ಅಮೇರಿಕಾ)	ಮೆಕ್ಸಿಕೋ ಖಾರಿ
ಯೆನಿಸಿ / ಅಂಗಾರ	5539 ಕಿ.ಮೀ. (ರಷ್ಯಾ)	ಕಾರಾ ಸಮುದ್ರ
ಹಳದಿ ನದಿ	5464 ಕಿ.ಮೀ. (ಚೀನಾ)	ಬೊಹೈ ಸಮುದ್ರ
ಓಟ್ ಐರತೀಶ್	5410 ಕಿ.ಮೀ. (ರಷ್ಯಾ)	ಕಾರಾ ಸಮುದ್ರ
ಕಾಂಗೋ/ಜೈರೆ	4700 ಕಿ.ಮೀ. (ಆಫ್ರಿಕಾ)	ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಓಷನ್
ಮೆಕಾಂಗ	4350 ಕಿ.ಮೀ. (ಬರ್ಮಾ, ಥೈಲಾಂಡ್, ವಿಯೆಟ್ನಾಂ)	ಮೆಕಾಂಗ್ ನದಿ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ

ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸರೋವರಗಳು

ಸರೋವರ	ದೇಶ
ಕ್ಯಾಸ್ಪಿಯನ್	ಇರಾನ್
ಸುಪೀರಿಯರ್	ಅಮೇರಿಕಾ
ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ	ತಾಂಜೇನಿಯಾ
ಅರಲ್	ರಷ್ಯಾ
ಮಿಚಿಗನ್	ಅಮೇರಿಕಾ
ಬೈಕಲ್	ರಷ್ಯಾ
ಗ್ರೇಟ್ ಬಿಯರ್	ಕೆನಡಾ
ಲಡೋಗ	ರಷ್ಯಾ
ಮಾನಸ	ಟಿಬೆಟ್-ಚೀನಾ
ಸೊಸೆಕೋರು	ಟಿಬೆಟ್-ಚೀನಾ
ಟಿಟಿಕಾಕಾ	ಪೆರು
ರುಡಾಲ್ಫ್	ಕೀನ್ಯಾ
ಓನೇಗಾ	ರಷ್ಯಾ

ಗಡಿ ರೇಖೆಗಳು

1.	ರಾಡ್‌ಕ್ಲಿಪ್	ಭಾರತ & ಪಾಕಿಸ್ತಾನ
2.	ಮ್ಯಾಕ್ ಮೊಹನ	ಭಾರತ & ಚೀನಾ
3.	ಪಾಕ್ ಜಲಸಂಧಿ	ಭಾರತ & ಶ್ರೀಲಂಕಾ
4.	ಡ್ಯುರಾಂಡೋ	ಪಾಕಿಸ್ತಾನ & ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನ
5.	49ನೇ ಸಮನಾಂತರರೇಖೆ	ಅಮೇರಿಕಾ & ಕೆನಡಾ
6.	38ನೇ ಸಮನಾಂತರರೇಖೆ	ಉತ್ತರ ಕೋರಿಯಾ & ದಕ್ಷಿಣ ಕೋರಿಯಾ
7.	17ನೇ ಸಮನಾಂತರರೇಖೆ	ಉತ್ತರ ವಿಯೆಟ್ನಾಂ & ದಕ್ಷಿಣ ವಿಯೆಟ್ನಾಂ
8.	22ನೇ ಸಮನಾಂತರರೇಖೆ	ಈಜಿಪ್ಟ್ & ಸುಡಾನ್
9.	ಮೆಡಿಸಿನ್ ರೇಖೆ	ಅಮೇರಿಕಾ & ಕೆನಡಾ
10.	ಇಂಡನ್ ಬರ್ಗ ರೇಖೆ	ಜರ್ಮನ್ & ಪೋಲೆಂಡ್
11.	ಓಡರನಿಸೆ	ಜರ್ಮನ್ & ಪೋಲೆಂಡ್
12.	ಮ್ಯಾಗನಿಟ್ ರೇಖೆ	ಜರ್ಮನ್ & ಫ್ರಾನ್ಸ್
13.	ಸಿಗಪ್ರೈಡ ರೇಖೆ	ಜರ್ಮನ್ & ಫ್ರಾನ್ಸ್
14.	24ನೇ ಸಮನಾಂತರ ರೇಖೆ	ಭಾರತ & ಪಾಕಿಸ್ತಾನ

ಜಗತ್ತಿನ 7 ಶೃಂಗಗಳು / ಪರ್ವತಗಳು

	ಖಂಡ	ಶಿಖರ
1.	ಏಷ್ಯಾ ಖಂಡ	ಮೌಂಟ್ ಎವರೆಸ್ಟ್ (8850m)
2.	ಆಫ್ರಿಕಾ ಖಂಡ	ಮೌಂಟ್ ಕಿಲಿಮಾಂಜರೋ (5895m)
3.	ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕಾ	ಮೌಂಟ್ ಡೆನಾಲಿ (6194m)
4.	ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ	ಮೌಂಟ್ ಅಕಾಂಗೋವಾ (6191m)
5.	ಅಂಟಾರ್ಟಿಕಾ ಖಂಡ	ಮೌಂಟ್ ವಿನ್‌ಸನ್ ಮ್ಯಾಸಿಫ್ (4892m)
6.	ಯುರೋಪ್ ಖಂಡ	ಮೌಂಟ್ ಎಲಬ್ರಸ್ (5642m)
7.	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಖಂಡ	ಮೌಂಟ್ ಕೋಸಿಯಸ್ಕೊ (2228m)

Note :

- ಜಗತ್ತಿನ 7 ಶೃಂಗಗಳನ್ನು ಏರಿದ ಮೊದಲ ವ್ಯಕ್ತಿ 'ರಿಚರ್ಡ್ ಬೇಸ್' 1985
- ಜಗತ್ತಿನ 7 ಶೃಂಗಗಳನ್ನು ಏರಿದ ಮೊದಲ ಐಪಿಎಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಪರ್ಣಾ ಕುಮಾರ (2019) ಬೆಂಗಳೂರಿನವರು.

ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳು & ಅವುಗಳ ಜೊತೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡ ದೇಶಗಳು

1. ಕಪ್ಪು ಸಮುದ್ರ - ಜಾರ್ಜಿಯಾ, ಬಲ್ಗೇರಿಯಾ, ರೋಮಾನಿಯಾ, ರಷ್ಯಾ, ಟರ್ಕಿ, ಉಕ್ರೇನ್
2. ಕೆಂಪು ಸಮುದ್ರ - ಸುಡಾನ್, ಈಜಿಪ್ಟ್, ಜಿಬೌಟಿ, ಯೆಮೆನ್, ಎರಿಟ್ರಿಯಾ, ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ
3. ಹಳದಿ ಸಮುದ್ರ- ಚೀನಾ ದಕ್ಷಿಣ ಕೋರಿಯಾ & ಉತ್ತರ ಕೋರಿಯಾ
4. ಕ್ಯಾಸ್ಪಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ - ಕಜಕ್ಸಿಸ್ತಾನ್, ಇರಾನ್, ರಷ್ಯಾ, ಅಜರ್ಬೈಜಾನ್, ತುರ್ಕಮೆನಿಸ್ತಾನ
5. ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ - ಸ್ಪೇನ್, ಸಿರಿಯಾ, ಸಿಪ್ರಸ್, ಸ್ಲೊವೇನಿಯಾ, ಮಾಂಟೆನಿಗ್ರೋ, ಮಾಲ್ಡಾ, ಮೊರೊಕೊ, ಮೊನಾಕೊ, ಇಟಲಿ, ಇಸ್ರೇಲ್, ಲಿಬೆನಾನ್, ಲಿಬಿಯಾ, ಅಲ್ಬರಿಯಾ ಆಕ್ಟಿನಿಯಾ, ಟರ್ಕಿ, ತುನೀಷಿಯಾ, ಈಜಿಪ್ಟ್, ಕ್ರೋವೇಷಿಯಾ, ಗ್ರೀಕ್, ಪ್ರಾನ್ಸ್, ಬೊಸ್ನಿಯಾ
6. 0° ಗ್ರಿನ್‌ವಿಚ್ - ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಪ್ರಾನ್ಸ್, ಸ್ಪೇನ್, ಅಲ್ಬಿಯಾ, ಮಾಲಿ, ಬರ್ಕಿನಾಫೆಸೊ, ಟೊಗೊ, ಗಾನಾ

7. ಸಮಭಾಜಕ ವೃತ್ತ ಹಾದು ಹೋದ ದೇಶಗಳು - ಈಕ್ವಡಾರ, ಕೊಲಂಬಿಯಾ, ಬ್ರೆಜಿಲ್, ಸೊಮಾಲಿಯಾ, ಮಾಲ್ಡಿವನ, ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ, ಕಿರಿಬಾಟಿ, ಗಾಲ್ಪಾಗೋಸ.
8. ಕರ್ಕಾಟಕ ಸಂಕ್ರಾಂತಿವೃತ್ತ ಹಾದು ಹೋದ ದೇಶಗಳು - ಮೆಕ್ಸಿಕೊ, ಬಹಮಾಸ, ಮೆಕ್ಸಿಕೊ, ಕೊಲ್ಲಿ, ಪಶ್ಚಿಮ ಸಹರಾ, ಮೌಂಟಾನಿಯಾ, ಮಾಲಿ, ಅಲ್ಬಿಯಾ, ನೈಜರ, ಲಿಬಿಯಾ, ಈಜಿಪ್ಟ್, ಸೌದಿ, ಭಾರತ, ಭಾಂಗ್ಲಾ, ಮಯನ್ಮಾರ್, ತೈವಾನ, ಚೀನಾ ಕೆಂಪು ಸಮುದ್ರ, ಕ್ಯಾಲಿಪೊರ್ನಿಯಾ ಖಾರಿ.
9. ಮಕರ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಹಾದು ಹೋದ ದೇಶಗಳು - ಆರ್ಜೆಂಟೈನಾ, ಬ್ರೆಜಿಲ್, ಚಿಲಿ, ಪರಾಗ್ವೆ, ನಮಿಬಿಯಾ, ಆಫ್ರಿಕಾ, ಮೊಜಾಂಬಿಕ್, ಮಡಗಾಸ್ಕರ, ಬೊಟನವಾನಾ.
10. ಡೆಡ ಸೀ (ಮೃತ ಸಮುದ್ರ) - ಇಸ್ರೇಲ್ & ಜೊರ್ದಾನ್
11. ಗೊಲನ್ ಹೈಟ್ಸ್ - ಲೆಬನಾನ, ಸಿರಿಯಾ, ಇಸ್ರೇಲ್

- ಸಕ್ರೆಟರಿ ಜನರಲ್ - ಆಂಟೋನಿಯೊ ಗುಟೆರಿಸ್
- ಸೌಮ್ಯ ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್ ಪ್ರಸ್ತುತ್ WHO ನ ಮುಖ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.
- ದಲ್ಬೀರ ಬಂಡಾರಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಾಗಿ ಮರು ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.
- ನೀರು ಚಡ್ಡಾರವರು ಸಮುದ್ರ ಕಾನೂನಿನ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಕರಣಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗಗಳು

1. ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆ - ಭದ್ರತಾ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
2. ಭದ್ರತಾ ಸಮಿತಿ - 5 ಶಾಶ್ವತ ಸದಸ್ಯ ದೇಶಗಳಿವೆ - USA, ಯುನೈಟೆಡ್ ಕಿಂಗ್‌ಡಂ, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಚೀನಾ, ರಷ್ಯಾ ಹಾಗೂ 10 ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲದ ಸದಸ್ಯ ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
3. ಆರ್ಥಿಕ & ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಿತಿ
4. ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಕಾರ್ಯಾಲಯ
5. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯ - ಇದು 15 ಜನ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರನ್ನು 9 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನೇಮಕವಾಗುತ್ತಾರೆ.
6. ಧರ್ಮದರ್ಶಿ ಮಂಡಳಿ

ಸೌರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು

1. ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಘ ಸಿದ್ಧಾಂತ - ಇಮ್ಯಾನ್ಯುಯೆಲ್ ಕ್ಯಾಂಟ್ & ಲ್ಯಾಪ್ಲೆಸ್
2. ಉಬ್ಬರವಿಳಿತ ಸಿದ್ಧಾಂತ - ಜೇಮ್ಸ್ ಜೇನ್ಸ್ & ಹೆರಾಲ್ಡ್ ಜೆಪ್ರಿಸ್
3. ಗ್ರಹಕಣಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತ - ಚೆಂಬರ್ಲಿನ್ & ಮೌಲ್ಪನ್
4. ದ್ವಿ ನಕ್ಷತ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತ - ರೆಸಲ್ & ಲಿಟ್ಟಲಿಟನ
5. ನಕ್ಷತ್ರ ವಿಭಜಿತ ಸಿದ್ಧಾಂತ - ರಾಸಗನ
6. ನೋವಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ - ಹೋಯಲ್
7. ಮಹಾಸ್ಫೋಟ ಸಿದ್ಧಾಂತ - ಲಿಮೈತ್ರೈ & ಹಬ್ಬಲ್

ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳು

1. ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕ್ - ಇದು 5 ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅವು
IBRD - International Bank for Reconstruction & Development
IDA - International Development Association
IFC - International Finance Corporation
MIGA - Multilateral Investment Guarantee agency
ICSID - International Centre for Settlement of investment Disputes

ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕ್ ಬ್ರೆಟಿನ್ ವುಡ್ಸ್ ಸಮ್ಮೇಳನ ಮೂಲಕ 1944 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ
ಸದಸ್ಯರು - 189
ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ - ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್ ಡಿ.ಸಿ

ಡಿಟೆಕ್ಟಿವ್ ಎಜೆನ್ಸಿಗಳು

1.	FBI & CIA	USA
2.	KGB/GRB	ರಷ್ಯಾ
3.	MOSSAD (ಮೊಸ್ಯಾಡ್)	ಇಸ್ರೇಲ್
4.	ISI	ಪಾಕಿಸ್ತಾನ್
5.	SAVAK	ಇರಾನ್
6.	RAW/IB	ಭಾರತ

ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಘಟನೆಗಳು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆ

- ಸ್ಥಾಪನೆ - 1945 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 24
- ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿ - ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್
- ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಗಳು - ಅರೆಬಿಕ್, ಚೈನಿಸ್, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಫ್ರೆಂಚ್, ಸ್ಪ್ಯಾನಿಷ್, ರಷ್ಯನ್
- ಸದಸ್ಯರು - 193 (ದಕ್ಷಿಣ ಸುಡಾನ ಕೊನೆಯ ಸದಸ್ಯ ದೇಶ)

2. IMF – ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಣಕಾಸು ನಿಧಿ (International Monetary Fund)

ಬ್ರೆಟನ್‌ವುಡ ಸಮ್ಮೇಳನ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಾಪನೆ

ಸ್ಥಾಪನೆ – 1944

ಸದಸ್ಯರು – 186

ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿ – ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್ ಡಿ.ಸಿ

3. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘಟನೆ (ILO)

ಸ್ಥಾಪನೆ – 1919

ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿ – ಜಿನೆವಾ

4. ಆಹಾರ & ಕೃಷಿ ಸಂಘಟನೆ (FAO)

ಸ್ಥಾಪನೆ – 1945

ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿ – ರೋಮ

5. UNICEF – United Nation International Children's Emergency Fund

ಸ್ಥಾಪನೆ – 1946

ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿ – ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್

6. UNESCO – United Nation Scientific and Cultural Organisation

ಸ್ಥಾಪನೆ – 1945

ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿ – ಪ್ಯಾರಿಸ್

7. ITU – International Tele Communication

ಸ್ಥಾಪನೆ – 1865

ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿ – ಜಿನೆವಾ

8. ICAO – International Civil aviation organisation

ಸ್ಥಾಪನೆ – 1944

ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿ – ಜಿನೆವಾ

9. WHO – World Health Organisation

ಸ್ಥಾಪನೆ – 1948

ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿ – ಜಿನೆವಾ

10. IAEA – International Atomic Energy agency

ಸ್ಥಾಪನೆ – 1957

ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿ – ವಿಯೆನ್ನಾ

11. UNDP – United Nation Development Programme

ಸ್ಥಾಪನೆ – 1965

ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿ – ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್

12. UNEP – United Nation Environment Programme

ಸ್ಥಾಪನೆ – 1972

ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿ – ನೈರೋಬಿ

13. WTO – World Trade Organisation

ಸ್ಥಾಪನೆ – 1995

ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿ – ಜಿನೆವಾ

ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಘಟನೆಗಳು

14. ADB – Asian Development bank

ಸ್ಥಾಪನೆ – 1966 Dec 19

HQ – ಮನಿಲಾ

ಸದಸ್ಯರು – 68

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು – ಮಸತ್ಪುಗು ಅಸಕಾವಾ

15. BRICS

ಸ್ಥಾಪನೆ – 2006

ಪ್ರಾರಂಭ – 2009

ಸದಸ್ಯರು – ಬ್ರೆಜಿಲ್, ರಷ್ಯಾ, ಭಾರತ, ಚೀನಾ, ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ

➤ 1 ನೇ BRICS ಸಮ್ಮೇಳನ – ರಷ್ಯಾ 2009

➤ 11 ನೇ BRICS ಸಮ್ಮೇಳನ – ಬ್ರೆಜಿಲ್ 2019

ಬ್ರಿಕನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಬ್ಯಾಂಕ್ – ನ್ಯೂ ಡೆವೆಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್.

ಇದು 2015 ರಂದು ಸ್ಥಾಪನೆ

HQ – ಚೀನಾದ ಶಾಂಘೈ

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಛೇರಿ – ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ (ಜೋಹಾನ್ಸ್‌ಬರ್ಗ್)

16. BIMSTEC- Bay Of Bengal Initiative for Multi Sectoral Technical & Economic Corporation

ಸ್ಥಾಪನೆ - 1997

HQ - ಡಾಕಾ

ಸದಸ್ಯರು - ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ, ಭೂತಾನ್, ಭಾರತ, ಮಯನ್ಮಾರ್, ಶ್ರೀಲಂಕಾ, ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್ ನೇಪಾಳ

➤ 4 ನೇ BIMSTEC ಸಮ್ಮೇಳನ - ನೇಪಾಳ 2018

➤ 5 ನೇ BIMSTEC ಸಮ್ಮೇಳನ - ಶ್ರೀಲಂಕಾ 2022

17. G-7 (Group of Seven)

ಸ್ಥಾಪನೆ - 1975

HQ - ಜಿನೆವಾ

ಸದಸ್ಯರು - ಇಟಲಿ, ಕೆನಡಾ, ಯುನೈಟೆಡ್ ರೆಂಗಡಂ, ಜರ್ಮನಿ, ಅಮೆರಿಕಾ, ಜಪಾನ, ಫ್ರಾನ್ಸ್

➤ 46 ನೇ ಸಮ್ಮೇಳನ - 2020 ಅಮೆರಿಕಾ

➤ 47 ನೇ ಸಮ್ಮೇಳನ - 2021 ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್

18. G-20

ಸ್ಥಾಪನೆ - 1975

HQ - ಜಿನೆವಾ

ಸದಸ್ಯರು - 20 (ಅರ್ಜೆಂಟೈನಾ, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ಬ್ರೆಜಿಲ್, ಕೆನಡಾ, ಚೀನಾ, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಜರ್ಮನಿ, ಭಾರತ, ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ, ಇಟಲಿ, ಜಪಾನ್, ದಕ್ಷಿಣ ಕೊರಿಯಾ, ಮೆಕ್ಸಿಕೊ, ರಷ್ಯಾ, ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ, ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ, ಟರ್ಕಿ, ಯುನೈಟೆಡ್ ರೆಂಗಡಂ, ಅಮೇರಿಕಾ, ಯುರೋಪಿಯನ್ ಯುನಿಯನ್)

➤ 15 ನೇ ಸಮ್ಮೇಳನ 2020 ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ

➤ 16 ನೇ ಸಮ್ಮೇಳನ 2022 ಭಾರತ

19. SAARC - South Asian Association for Regional Co-Operation

ಸ್ಥಾಪನೆ - 1985 Dec, 8

HQ - ನೇಪಾಳದ ಕಠ್ಮಂಡು

ಸದಸ್ಯರು - ಮಾಲ್ಡೀವ್ಸ್, ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ, ಬೂತಾನ್, ಶ್ರೀಲಂಕಾ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನ, ಭಾರತ, ನೇಪಾಳ

➤ 20 ನೇ ಸಾರ್ಕ್ ಸಮ್ಮೇಳನ 2020 ಇಸ್ಲಾಮಾಬಾದ್ ಪ್ರಧಾನ್ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ - ಎಸಲಾ ರುವಾನ್ ವೀರಕೂನ್ (ಶ್ರೀಲಂಕಾ)

20. ASEAN - Association of Southeast Asian Nations

ಸ್ಥಾಪನೆ - 1967 Aug, 8

HQ - ಜಕಾರ್ತ್

ಸದಸ್ಯರು - ಬ್ರೂನಿ, ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ, ಮಲೇಷ್ಯಾ, ಬಾವೋಸ್, ಮಯನ್ಮಾರ್, ಪಿಲಿಪ್ಪೈನ್ಸ್, ಸಿಂಗಾಪೂರ್, ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್, ವಿಯೆಟ್ನಾಂ, ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ

21. SCO- Shanghai co-operation organisation

ಸ್ಥಾಪನೆ - 2001

HQ - ಬೀಜಿಂಗ್

ಸದಸ್ಯರು - ಚೀನಾ, ಭಾರತ, ರಷ್ಯಾ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ಕಜಕಿಸ್ತಾನ, ಕಿರ್ಗಿಸ್ತಾನ, ತುಜಕಿಸ್ತಾನ, ಉಜ್ಬೆಕಿಸ್ತಾನ.

➤ 2020 ರ SCO ಸಮ್ಮೇಳನ - ರಷ್ಯಾ

22. APEC-Asia Pacific Economic Co-operation

ಸ್ಥಾಪನೆ - 1989

HQ - ಸಿಂಗಾಪೂರ್

ಸದಸ್ಯರು - 21

ಚಿರಮನ್ - ಮುನಿಡ್ವೀನ ಯಾನಿನ (2020)

23. OPEC - Organisation of the Petroleum Exporting countries

ಸ್ಥಾಪನೆ - 1960

HQ - ವಿಯೆಟ್ನಾಂ

ಸದಸ್ಯರು - 13 (ಇರಾಕ್, ಇರಾನ್, ಕುವೈತ್, ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ, ವೆನಿಜುವೆಲಾ, ಲಿಬಿಯಾ, ಗಂಜ, ಅಲ್ಜಿಯಾ, ನೈಜಿಯಾ, ಗ್ಯಾಬೊನ್, ಅಂಗೋಲಾ, ಈಕ್ವಟೋರಿಯಲ್ ಗಿನಿಯಾ, ಕಾಂಗೋ)

ಸದಸ್ಯತ್ವದಿಂದ ಅಮಾನತಗೊಂಡ ದೇಶಗಳು ಈಕ್ವೆಡಾರ್ (2020), ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ (2016) ಕತಾರ್ (2019)

24. ಯುರೋಪಿಯನ್ ಯುನಿಯನ್

ಸ್ಥಾಪನೆ	— 1993
HQ	— ಬ್ರುಸೆಲ್ಸ್ ಬೆಲ್ಜಿಯಂ
ಸದಸ್ಯರು	— 27

25. NATO - North Atlantic Treaty organisation

ಸ್ಥಾಪನೆ	— 1949
HQ	— ಬ್ರುಸೆಲ್ಸ್
ಸದಸ್ಯರು	— 30
➤ 30ನೇ ದೇಶ	— ಉತ್ತರ ಮೆಸಿಡೊನಿಯಾ 2020

26. WTO - World Trade organisation

ಸ್ಥಾಪನೆ	— 1995 (ಉರುಗ್ವೆ ಸುತ್ತಿನ ಮಾತುಕತೆ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಾಪನೆ)
HQ	— ಜಿನೆವಾ
ಸದಸ್ಯರು	— 164

ಜಲಜನಕ ಬಾಂಬ	ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಟೆಲ್ಲರ್
ವಿಕಿರಣ ಶೀಲತೆ	ಹೆನ್ರಿ ಬೆಕ್ವೆರಲ್
ವಿಕಾಸ ಸಿದ್ಧಾಂತ	ಚಾಲ್ಸ್ ಡಾರ್ವಿನ್
ಪರಮಾಣು ರಿಯಾಕ್ಟರ್	ಸ್ಲಾಡ್ ಫೇರ್ಮಿ
ಗರ್ಭ ನಿರೋಧಮಾತ್ರ	ಗ್ರೆಗರಿ ಪಿನ್ಕೂಸ
ಕೃತಕ ಹೃದಯ	ವಿಲಿಯಂ ಕಾಲ್ಪ
ಸಬ್ ಮೇರಿನ್	ಡೆವಿಡ್ ಭೂಶನೆಲ್
ಕ್ಲೋರೋಫಾರ್ಮ್	ಸರ್ ಜೇಮ್ಸ್ ಹಾರಿಸನ್
	ಸರ್ ಜೇಮ್ಸ್ ಯಂಗ್ ಸಿಪ್ಸನ್
ಡಿ.ಡಿ.ಟಿ.	ಪಾಲ್ ಮುಲ್ಲರ್
ಇ.ಸಿ.ಬಿ.	ವಿಲಿಯಂ ಐನ್-ತೋವೆನ್
ಕಿಡ್ನಿಯಂತ್ರ	ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಜಿ. ಕೊಲ್ಡ್
ದಡಾರ ಲಸಿಕೆ	ಜಾನ್ ಎಫ್. ಎಂಡರ್ಸ್

ಸಂಶೋಧನೆಗಳು	ಸಂಶೋಧಕರು
ಲಿಪ್ಪ	ಈಜಿ ಓಟಿಸ್
ಗ್ರಾಮಪೋನ್	ಥಾಮಸ್ ಅಲ್ವಾಡಿಶನ್
ರೈಟ್ ಇಂಜಿನ್ ಜ	ಸ್ಪಿಫನ್‌ಸನ್
ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್	ಜಾನ್ ಗುಟೆನ್ ಬರ್ಗ್
ರೇಡಿಯೋ ಟೆಲಿಗ್ರಾಫಿ	ಮಾರ್ಕೋನಿ
ಶಾರ್ಟ್ ಹ್ಯಾಂಡ್	ಐಸಾಕ್ ಪಿಟ್‌ಮನ್
ಟೆಲಿಫೋನ್ ಜ	ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರ್ ಗ್ರಾಂಬೆಲ್
ಹೃದಯದ ಕಾರ್ಯ	ಲ್ಯಾಂಡ್ ಸ್ಟೀನ್‌ನರ್
ಇನ್ಸೂಲಿನ್	ಎಫ್ ಬಂಟಿಕ್
ಪೆನ್ಸಿಲಿನ್	ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರ್ ಫ್ಲೇಮಿಂಗ್
ಡೈನಾಮೈಟ್	ಆಲ್ಫ್ರೆಡ್ ನೊಬೆಲ್
ವಾಯುಬಾರ ಮಾಪಕ	ಈ ಟಾರೆಸೆಲ್ಲಿ
ಅಣುಬಾಂಬ	ಒಟ್ಟೋಹ್ವಾನ್
ಸ್ವೆಥ್‌ಸ್ಕೋಪ	ಲೇನೆಲ್ಯಾನ್ಕೆ
ಕಾಲರಾ ಲಸಿಕೆ	ಲೂಯಿ ಪಾಶ್ಚರ್
ಪೋಲಿಯೋ ಲಸಿಕೆ	ಜಾನ್-ಇ-ಸಾಲ್ಪ
ರೇಬಿಸ್ ಲಸಿಕೆ	ಲೂಯಿ ಪಾಶ್ಚರ್
ಸಿಡುಬು ಲಸಿಕೆ	ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಜನ್ನರ್
ಪರಮಾಣು ಬಾಂಬ	ರಾಬರ್ಟ್ ಒಬೆನ್-ಹೂಮನ್

ಕ್ರೀಡೆ ಮತ್ತು ಆಟಗಳು

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರೀಡೆ ಮತ್ತು ಆಟಗಳು

ದೇಶ	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರೀಡೆ	ದೇಶ	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರೀಡೆ
ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	ಟೆನಿಸ್ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಕೆಟ್	ಕೆನಡಾ	ಲ್ಯಾಕೋಸ್
ಚೀನಾ	ಟೇಬಲ್ ಟೆನ್ನಿಸ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್, ಫುಟ್ಬಾಲ್
ಭಾರತ	ಹಾಕಿ, ಕಬ್ಬಡೆ	ಜಪಾನ್	ಜೂಡೋ
ಮಲೇಷ್ಯಾ	ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್	ಸ್ವಿಟ್ಜರ್ಲೆಂಡ್	ರಗ್ಬಿ, ಫುಟ್ಬಾಲ್
ಸ್ವೀನ್	ಬುಲ್ ಫೈಟಿಂಗ್	ಯು ಎಸ್ ಎ	ಬೇಸ್ಬಾಲ್

ಕ್ರೀಡಾ ಪರಿಭಾಷೆಗಳು

ಚೆಸ್	ಗ್ಯಾಂಬಿಟ್, ಚೆಕ್ ಮೇಟ್, ಸ್ವೀಟ್‌ಮೆಂಟ್, ಚೆಕ್
ಕ್ರಿಕೆಟ್	ಎಲ್ವಿಡಬ್ಲ್ಯೂ, ಮೇಡನ್ ಓವರ್, ರಬ್ಬರ್, ಸ್ಪಂಪ್, ಆಶಸ್, ಹ್ಯಾಟ್ರಿಕ್, ಲೆಗ್ ಬ್ರೈ, ಫಾಲೋಆನ್, ಗೂಗ್ಲಿ, ಸಿಲ್ಲಿ ಪಾಯಿಂಟ್, ಡಕ್, ರನ್, ಡ್ರೈವ್, ನೋಬಾಲ್, ಕವರ್ ಪಾಯಿಂಟ್, ಲೆಗ್ ಸ್ಪಿನ್ನರ್, ವಿಕೆಟ್ ಕೀಪರ್, ಪಿಚ್, ಕ್ರೀಸ್, ಬೌಲಿಂಗ್, ಲೆಗ್-ಬ್ರೇಕ್, ಹಿಟ್-ವಿಕೆಟ್, ಬೌನ್ಸರ್, ಸ್ಪೋನ್-ವಾಲಿಂಗ್.
ಫುಟ್ಬಾಲ್	ಡ್ರಿಬಲ್, ಆಪ್-ಸೈಡ್, ಪೆನಾಲ್ಟಿ, ಥ್ರೋ-ಇನ್, ಹ್ಯಾಟ್-ಟ್ರಿಕ್, ಫೌಲ್, ಟಚ್, ಡೌನ್, ಡ್ರಾಪ್, ಕಿಕ್, ಸ್ವಾಪರ್
ಗಾಲ್ಫ್	ಹೋಲ್, ಬೋಗಿ, ಫುಟ್, ಸ್ವೈಮಿ, ಕ್ಯಾಡಿ, ಟೀಲಿಂಕ್ಸ್, ಪುಟ್ಟಿಂಗ್ ದಿ ಗ್ರೀನ್ (Putting the Green)
ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್	ಸರ್ವಿಸ್, ಡ್ಯೂಸ್, ಸ್ಮಾಶ್, ಡ್ರಾಪ್, ಲೆಟ್, ಗೇಮ್, ಲವ್, ಡಬಲ್, ಫಾಲ್ಟ್
ಬೇಸ್ಬಾಲ್	ಪಿಚರ್, ಸ್ಟ್ರೈಕ್, ಡೈಮಂಡ್, ಬಂಟಿಂಗ್, ಹೋಂ ರನ್, ಪುಟೌಟ್.
ಬಾಸ್ಕೆಟ್ ಬಾಲ್	ಅಲ್ಲ-ಓಪ್, ಡಂಕ್, ಬಾಕ್ಸ್-ಓಟ್, ಕ್ಯಾರಿ ದಿ ಬಾಲ್, ಚೆರಿ ಪಿಕ್ಚಿಂಗ್, ಲೇ-ಅಪ್, ಫಾಸ್ಟ್ ಬ್ರೇಕ್, ಟ್ರಾವೆಲಿಂಗ್
ಬಿಲಿಯರ್ಡ್ಸ್	ಜಿಗ್ಗರ್, ಬ್ರೇಕ್, ಸ್ಕ್ರಾಚ್, ಕೆನ್ನುನ್, ಪಾಟ್, ಕ್ಯೂ, ಇನ್ ಬೌಲ್, ಪಾಟ್ ಸ್ಕ್ರಾಚ್, ಇನ್ ಆಫ್
ಬಾಕ್ಸಿಂಗ್	ಜಬ್, ಹುಕ್, ಪಂಚ್, ನಾಕ್-ಓಟ್, ಅಪ್ಪರ್ ಕಟ್, ಕಿಡ್ನಿ ಪಂಚ್,
ಹಾಕಿ	ಬುಲ್ಲಿ, ಹ್ಯಾಟ್ರಿಕ್, ಶಾರ್ಟ್‌ಕಾರ್ನರ್, ಸ್ಪೋಕ್, ಸ್ಟ್ರೈಕಿಂಗ್‌ಸರ್ಕ್ಲ್, ಪೆನಾಲ್ಟಿ ಕಾರ್ನರ್, ಅಂಡರ್ ಕಾರ್ನರ್, ಸ್ಕೂಪ್, ಸೆಂಟರ್ ಪಾರವರ್ಡ್, ಕ್ಯಾರಿ, ಡ್ರಿಬಲ್ ಗೋಲ್, ಕ್ಯಾರಿಡ್

ಕ್ರೀಡಾ ಟ್ರೋಫಿಗಳು/ಕಪ್‌ಗಳ ಪಟ್ಟಿ

ಕ್ರೀಡೆ	ಟ್ರೋಫಿಗಳು/ಕಪ್‌ಗಳು
ಕ್ರಿಕೆಟ್	ಆಶಸ್ ಕಪ್, ಏಷ್ಯಾಕಪ್, ಸಿಕೆ ನಾಯ್ಡು ಟ್ರೋಫಿ, ದಿಯೋಧರ್ ಟ್ರೋಫಿ, ದುಲೀಪ್ ಟ್ರೋಫಿ, ಗವಾಸ್ಕರ್ ಬಾರ್ಡರ್ ಟ್ರೋಫಿ, ಜಿಲೆಟ್ ಕಪ್, ಐಸಿಸಿ ವಿಶ್ವಕಪ್, ಇರಾನಿ ಟ್ರೋಫಿ, ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ಕಪ್, ರಾಣಿ ರುಾನಿ ಟ್ರೋಫಿ, ರಣಜಿ ಟ್ರೋಫಿ, ರೋಹಿಂಟನ್ ಬಾರ್ಸಿಯಾ ಟ್ರೋಫಿ ಕಪ್, ಸಹಾರಾ ಕಪ್, ಶಾರ್ಜಾ ಕಪ್, ಸಿಂಗರ್ ಕಪ್, ಟೈಟಾನ್ ಕಪ್, ವಿಜಯ್ ಹಜಾರೆ ಟ್ರೋಫಿ, ವಿಜಯ ಮಚಿಂಟ್ ಟ್ರೋಫಿ, ವಿಸ್ಡೆನ್ ಟ್ರೋಫಿ, ವಿಲ್ಸ್ ಟ್ರೋಫಿ.
ಹಾಕಿ	ಸುಲ್ತಾನ್ ಅಜ್ಜಾನ್ ಷಾ ಕಪ್, ಅಗ್ಲಾನ್ ಕಪ್, ಮಹಾರಾಜ ರಂಜಿತ್ ಸಿಂಗ್ ಗೋಲ್ಡ್ ಕಪ್, ಧ್ಯಾನಚಂದ್ ಟ್ರೋಫಿ, ನೆಹರು ಟ್ರೋಫಿ, ಸಿಂಧಿಯಾ ಗೋಲ್ಡ್ ಕಪ್, ಮುರುಗಪ್ಪ ಗೋಲ್ಡ್ ಕಪ್, ವೆಲ್ಲಿಂಗ್ಟನ್ ಕಪ್ ಇತ್ಯಾದಿ, ಸ್ವಾನ್ತಿ ಕಪ್.
ಫುಟ್ಬಾಲ್	ರೋವರ್ಸ್ ಕಪ್, ಬಂದೋಡ್ಕರ್ ಟ್ರೋಫಿ, ಮೆಡೆರ್ಕಾ ಕಪ್, ಡಿಸಿಎಂ ಟ್ರೋಫಿ, ಡುರಾಂಡ್ ಕಪ್, ರೋವರ್ಸ್ ಕಪ್, ಬಿ.ಸಿ.ರಾಜ್ ಟ್ರೋಫಿ (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಾಂಪಿಯನ್ ಶಿಪ್), ಫಿಫಾ ವಿಶ್ವಕಪ್, ಜೂಲ್ಸ್ ರಿಮೆಟ್ ಟ್ರೋಫಿ, ಕಳಿಂಗ ಕಪ್, ಸಂತೋಷ್ ಟ್ರೋಫಿ, ಐ ಎಫ್ ಎ ಶೀಲ್ಡ್, ಕತ್ತರಿ ಕಪ್, ಸುಬ್ರೋಹೊ ಕಪ್, ಸರ್ ಅಶುತೋಷ ಮುಖರ್ಜಿ ಟ್ರೋಫಿ, ಟಾಡ್ ಮೆಮೋರಿಯಲ್ ಟ್ರೋಫಿ, ವಿಟ್ಟಲ್ ಟ್ರೋಫಿ, ಯು ಇ ಎಫ್ ಎ ಚಾಂಪಿಯನ್ಸ್ ಲೀಗ್

ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್	ಅಮೃತ್ ದಿವಾನ್ ಕಪ್, ಏಷ್ಯಾ ಕಪ್, ಚಡ್ಡಾ ಕಪ್, ಯುರೋಪಿಯನ್ ಕಪ್, ಹರಿಲೆಲಾ ಕಪ್, ಇಬ್ರಾಹಿಂ ರಹೀಮತಿಲ್ಲಾ ಚಾಲೆಂಜರ್ ಕಪ್, ಕೊನಿಕಾ ಕಪ್, ಸೋಫಿಯಾ ಕಪ್, ಕಿಟಿಯಕರ ಕಪ್, ಮಲೇಷಿಯನ್ ಓಪನ್, ಥಾಮಸ್ ಕಪ್ (ಪುರುಷರು) ಉಬರ್ ಕಪ್ (ಮಹಿಳೆಯರು), ಯೋನೆಕ್ಸ್ ಕಪ್
ಟೇಬಲ್ ಟೇನ್ನಿಸ್	ಏಷ್ಯನ್ ಕಪ್, ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಕಾರ್ಬಿಲನ್ ಕಪ್, ಪಿತಾಪುರಂ ಕಪ್ (ಪುರುಷರು), ಸ್ಟಾನ್ಲಿಂಗ್ ಕಪ್ (ಪುರುಷರು), ತಿರುವಾಂಕೂರು ಕಪ್ (ಮಹಿಳೆಯರು), ಯು ಥಾಂಟ್ ಕಪ್, ಬರ್ನಾ ಬೆಲ್ಲಾಕ್ ಕಪ್, ಕಾರ್ಬಿಲಿಯನ್ ಕಪ್, (ಮಹಿಳೆಯರು), ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾ ಗೋಲ್ಡ್ ಕಪ್, ಗ್ಯಾಸ್ಪರ್-ಗೇಸ್ಪ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಗ್ರ್ಯಾಂಡ್ ಪ್ರಿಕ್ಸ್, ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕಪ್, (ಮಹಿಳೆಯರು), ಕಮಲಾ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಪ್, ವಿಶ್ವಕಪ್,
ಲಾನ್ ಟೆನಿಸ್	ಡೇವಿಸ್ ಕಪ್, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯನ್ ಓಪನ್, ಫ್ರೆಂಚ್ ಓಪನ್, ವಿಂಬಲ್ಡನ್, ಯು ಎಸ್ ಓಪನ್, ಹೈನೆಕೆನ್ ಕಪ್.
ಗಾಲ್ಫ್	ಕೆನಡಾ ಕಪ್, ಐಸೆನ್‌ಹೋವರ್ ಟ್ರೋಫಿ, ಇಂಟರ್-ಕಾಂಟಿನೆಂಟಲ್ ಕಪ್, ಮುಧಯ್ಯ ಗೋಲ್ಡ್ ಕಪ್, ನೋಮುರಾ ಟ್ರೋಫಿ, ಪರಲಮ್ಡಿ ಟ್ರೋಫಿ, ರೇಸಿಡೆನ್ಸಲ್ ಕಪ್, ಪ್ರಿನ್ಸ್ ಆಫ್ ವೇಲ್ಸ್ ಕಪ್, ರೈಡರ್ ಕಪ್, ಸೋಲ್ಡಿಯೆರಸ್ ಕಪ್, ಟೊಪೊಲಿನೊ ಟ್ರೋಫಿ, ವಾಕರ್ ಕಪ್, ವಾಟರ್‌ಫೋರ್ಡ್ ಕ್ರಿಸ್ಟಲ್ ಟ್ರೋಫಿ, ವಿಶ್ವಕಪ್.
ಕುದುರೆ ರೇಸಿಂಗ್	ಬೆರೆಸ್ ಫೋರ್ಡ್ ಕಪ್, ಬ್ಲೂ ರಿಬ್ಯಾಂಡ್, ಡಬ್ಲ್ಯು, ಗ್ರ್ಯಾಂಡ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಪ್
ಬೋಟ್ ರೋಯಿಂಗ್	ಅಮೇರಿಕನ್ ಕಪ್ (ವಿಹಾರ ರೇಸಿಂಗ್), ವೆಲ್ಲಿಂಗ್ಟನ್ ಟ್ರೋಫಿ, (ಭಾರತ)

ವಿಶ್ವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ಲಾಂಡ್ ಸ್ಲಾಮ್ಸ್

ಕ್ರ.ಸಂ	ಹೆಸರು	ತಿಂಗಳು	ಮೈದಾನದ ಹೆಸರು	ವರ್ಷ	ಸ್ಥಳ
1	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಓಪನ್	ಜನೇವರಿ	ಹಾರ್ಡ್/ಗ್ರಾಸ್ ಕೋರ್ಟ್	1905	ಮೆಲ್ಬೋರ್ನ್
2	ಫ್ರೆಂಚ್ ಓಪನ್	ಮೇ - ಜೂನ್	ಕ್ಲೇ ಕೋರ್ಟ್	1891	ಪ್ಯಾರಿಸ್
3	ವಿಂಬಲ್ಡನ್	ಜೂನ್ - ಜುಲೈ	ಗ್ರಾಸ್ ಕೋರ್ಟ್	1877	ಲಂಡನ್
4	ಯು.ಎಸ್.ಎ ಓಪನ್	ಅಗಸ್ಟ್ - ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	ಹಾರ್ಡ್ ಕೋರ್ಟ್	1881	ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್

ಟೊಕಿಯೋ ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್ 2020 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸಾಧನೆ

ಪಡೆದ ಪದಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ = 07

01	ನೀರಜ್ ಚೋಪ್ರಾ	ಜಾವೆಲಿನ್ ಥ್ರೋ	ಚಿನ್ನ
02	ಮೀರಾಬಾಯಿ ಚಾನು	ವೇಟ್ ಲಿಫ್ಟಿಂಗ್	ಬೆಳ್ಳಿ
03	ರವಿ ಕುಮಾರ ದಹಿಯಾ	ಕುಸ್ತಿ	ಬೆಳ್ಳಿ
04	ಲಫ್ಲಿನಾ ಬೊರ್ಗೆಹೈನಾ	ಬಾಕ್ಸಿಂಗ್	ಕಂಚು
05	ಬಜರಂಗ ಪೂನಿಯಾ	ಕುಸ್ತಿ	ಕಂಚು
06	ಪಿ.ವಿ.ಸಿಂಧೂ	ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್	ಕಂಚು
07	ಭಾರತ ಪುರುಷ ತಂಡ	ಹಾಕಿ	ಕಂಚು

ಭಾರತದ ಮೊದಲಿಗರು

- ಮೊದಲ ಬಂಗಾಳದ ಗವರ್ನರ್ - ರಾಬರ್ಟ್ ಕ್ಲೈವ್
- ಕೊನೆಯ ಬಂಗಾಳದ ಗವರ್ನರ್ - ಜಾನ ಕಾರ್ತಿಮರ
- ಬಂಗಾಳದ ಮೊದಲ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ - ವಾರೆನ ಹೆಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್ (1773-1785)
- ಬಂಗಾಳದ ಕೊನೆಯ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ - ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಂಕ (1828-1835)
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ - ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಂಕ (1833-1835)
- ಭಾರತದ ಕೊನೆಯ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ - ಲಾರ್ಡ್ ಕ್ಯಾನಿಂಗ್ (1856-62)
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ವೈಸರಾಯ - ಲಾರ್ಡ್ ಕ್ಯಾನಿಂಗ್
- ಭಾರತದ ಕೊನೆಯ ವೈಸರಾಯ - ಮೌಂಟ ಬ್ಯಾಟನ್ (1947)
- ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ - ಮೌಂಟ ಬ್ಯಾಟನ್
- ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ - ಸಿ. ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರಿ
- ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಕೊನೆಯ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ - ಸಿ. ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರಿ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪತಿ - ದಾ. ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಪ್ರಧಾನಿ - ಜವಾಹರಲಾಲ ನೆಹರು
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪತಿ - ಡಾ. ಜಾಕೀರ ಹುಸೇನ್
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪತಿ - ಶ್ರೀಮತಿ ಪ್ರತೀಭಾದೇವಿಸಿಂಗ್ ಪಾಟೀಲ
- ಪೂರ್ಣ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲು ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಪ್ರಧಾನಿ - ಮುರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಭವನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಮೊದಲಿಗ - ಲಾರ್ಡ್ ಇರ್ವಿನ್
- ಐ ಎನ್ ಸಿ ಯ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಕ್ಷ - W, C ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ
- ಐ ಎನ್ ಸಿ ಯ ಮೊದಲ ಮುಸ್ಲಿಂ ಅಧ್ಯಕ್ಷ - ಬದ್ರುದ್ದೀನ್ ತ್ಯಾಬ್ಜಿ
- ಐ ಎನ್ ಸಿ ಯ ಮೊದಲ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ - ಜಾರ್ಜ್ ಯಾಲೆ
- ಐ ಎನ್ ಸಿ ಯ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷ - ಆನಿ ಬೆಸಂಟ್
- ಐ ಎನ್ ಸಿ ಯ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷ - ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು
- ಐ ಎನ್ ಸಿ ಯ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಎರಡನೇ ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷ - ನೆಲ್ಲ ಸೆನ್‌ಗುಪ್ತ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಗೃಹ ಸಚಿವ - ಸ. ವಲ್ಲಭ ಭಾಯಿ ಪಟೇಲ
- ICJ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಾದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ - ನಾಗೇಂದ್ರಸಿಂಗ್
- ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕನ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಆದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ - ಗೌತಮ ಖಾಜಿ
- ಆರ್ ಬಿ ಆಯ್ ನ ಮೊದಲ ಗವರ್ನರ್ - ಸರ್ ಓಸ್ವೊರ್ನ್ ಸ್ಮಿತ್
- ಆರ್ ಬಿ ಆಯ್ ನ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಗವರ್ನರ್ - ಸಿ ಡಿ ದೇಶಮುಖ
- ಮುದ್ರಣ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದವರು - ಚಿಮ್ಮ ಹಿಕ್ಕಿ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಫಿಲ್ಮ್ ಮಾರ್ಶಲ್ - SHFJ ಮಾರ್ಶಿಕಶಾ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಕಮಾಂಡರ್ ಇನ್ ಚೀಫ್-ಜನರಲ್ ಕೆ ಏಮ್ ಕರಿಯಪ್ಪಾ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಎರಚಿಫ್ ಮಾರ್ಶಲ್- ಸುಬ್ರೊತೊ ಮುಖರ್ಜಿ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ನೌಕಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ- ಆಡ್ಮಿರಲ್ ಆರ್ ಡಿ ಕಠಾರಿಯಾ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ನೊಬೆಲ್ ಪುರಸ್ಕೃತ - ರವೀಂದ್ರನಾಥ್ ಠಾಗೋರ್
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ನೊಬೆಲ್ ಪುರಸ್ಕೃತ (ಭೌತವಿಜ್ಞಾನ) - ಸಿ ವಿ ರಾಮನ್
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ನೊಬೆಲ್ ಪುರಸ್ಕೃತ (ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ) - ಅಮರ್ತ್ಯ ಸೇನ್
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ನೊಬೆಲ್ ಪುರಸ್ಕೃತ (ವೈದ್ಯಕೀಯ) - ಹರಗೋವೀಂದ ಖುರಾನ್
- ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲಿಗ - ಡಾ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್
- ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಕ್ರಿಕೆಟಿಗ - ಸಚಿನ್ ತೆಂಡೂಲಕರ್
- ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ವಿದೇಶಿಗ - ಖಾನ್ ಅಬ್ದುಲ್ ಗಫರ್‌ಖಾನ್

- ಮ್ಯಾಗ್ನಸ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ - ಆ ವಿನೋಬಾ ಭಾವೆ
- ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಕ್ರಿಕೆಟಿಗ - ಸಿ.ಕೆ ನಾಯ್ಡು
- ಗ್ಯಾಮ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ - ಪಂಡಿತ ರವಿಶಂಕರ್
- ಸ್ಟಾಲಿನ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ - ಸೈಪುಡ್ಲಿನ್ ಕಿಚ್ಚು
- ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ವ್ಯಕ್ತಿ - ಶಂಕರ ಕುರುಪ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಪೈಲಟ - ಜೆ ಆರ್ ಡಿ ಟಾಟಾ
- ಬಾಹ್ಯಾಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ - ರಾಕೇಶ ಶರ್ಮಾ
- ಮೌಂಟ ಎವರೆಸ್ಟ್ ಎರಿದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ - ಶೆರ್ಪಾ ಅಂಗದೊರ್ಜೆ
- ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾಲುವೆ ಈಜಿದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ - ಮಿಹಿರ ಸೇನ
- ಸುಪ್ರಿಂಕೋರ್ಟ್ ಮೊದಲ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ - ಹಿರಾಲಾಲ್ ಜೆ ಕನ್ಹಯ್ಯ
- ವೈಸರಾಯ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ - ಎಸ್ ಪಿ ಸಿನ್ಹಾ
- ಲೋಕಸಭೆಯ ಮೊದಲ ಸ್ಪೀಕರ್ - ಜಿ ವ್ಹಿ ಮಾವಲಂಕರ
- ಪ್ರಥಮ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ - ಡಾ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವ - ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ ಆಜಾದ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವ - ಷಣ್ಮುಗಂ ಶೆಟ್ಟಿ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ - ಸುಕುಮಾರ್ ಸೇನ್
- ಕೇಂದ್ರ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದ ಮೊದಲ ವ್ಯಕ್ತಿ - ಶ್ಯಾಂ ಪ್ರಸಾದ್ ಮುಖರ್ಜಿ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ - ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ
- ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ - ರಾಜಕುಮಾರಿ ಅಮ್ಮತ ಕೌರ
- ಸುಪ್ರಿಂಕೋರ್ಟ್ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ - ಪಾತಿಮಾ ಬಿಬಿ
- ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶೆ - ಲಿಲಾಸೇಟ
- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆ - ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪಂಡಿತ
- ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ - ಸುಚಿತಾ ಕೃಪಲಾನಿ
- ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಗವರ್ನರ್ - ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು
- ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಸ್ಪೀಕರ್ - ಶನ್ನೋದೇವಿ
- ಯು ಪಿ ಎಸ್ ಸಿ ಯ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಚಿರಮನ್ - ರೋಜ ಮಿಲಿಯನ ಬೆಥಿವ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶೆ - ಅನ್ನಾ ಚಾಂಡಿ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಡಿಜಿಪಿ - ಕಾಂಚನಾ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಐಪಿಎಸ್ - ಕಿರಣ ಬೇಡಿ
- ಪದವಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ - ಕಾದಂಬಿನಿ ಗಂಗೋಲಿ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮಿಸ್ ವರ್ಲ್ಡ್ - ರಿಟಾ ಫರಿಯಾ
- ವಾಯುಸೇನೆಯ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಪೈಲಟ್ - ಹರಿತಾ ಕೌರದಯಾಲ
- ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಭಾರತೀಯ - ಮದರ ತೆರೆಸಾ
- ಭಾರತ ರತ್ನ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ - ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ
- ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ - ಆಶಾ ಪೂರ್ಣದೇವಿ
- ಅಶೋಕ ಚಕ್ರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ - ನಿರಜಾ ಭಾನೋಟ
- ಎಷಿಯನ್ ಗೆಮ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆ - ಕಮಲಜಿತ ಸರಥು
- ಮೌಂಟ ಎವರೆಸ್ಟ್ ಎರಿದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ - ಬಜೇಂದ್ರಿ ಪಾಲ
- ಓಲಂಪಿಕ್ ಆಟದಲ್ಲಿ ಪದಕ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ ಭಾರತೀಯ - ಕರ್ನಮ ಮಲ್ಲೆಶ್ವರಿ
- ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾಲುವೆ ಈಜಿದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ - ಆರತಿ ಸಹಾ
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ವೈದ್ಯ - ಕಾದಂಬಿನಿ ಗಂಗೋಲಿ
- ದೇಶದ ಮೊದಲ ಟೆಸ್ಟ್ ಟ್ಯೂಬ್ ಬೆಬಿ - ದುರ್ಗಾ
- ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ನಾಮಕರಣ ಗೋಂಡ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ - ರುಕ್ಮಿಣಿ ಅರುಂಡಲೆ

ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು

- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯುವ ರಾಜ್ಯ - ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ರಬ್ಬರ್ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ರಾಜ್ಯ - ಕೇರಳ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಂಬಾರ್ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ರಾಜ್ಯ - ಕೇರಳ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ತೆಂಗು ಬೆಳೆಯುವ ರಾಜ್ಯ - ಕೇರಳ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಗೋಡಂಬಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ರಾಜ್ಯ - ಕೇರಳ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ರಾಜ್ಯ - ಕರ್ನಾಟಕ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಏಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯ - ಕೇರಳ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯ - ತಮಿಳುನಾಡು
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ತಂಬಾಕು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯ - ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸೆಣಬು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯ - ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಭತ್ತ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯ - ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸೋನಾಮಸೂರಿ ಅಕ್ಕಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯ - ಪಂಜಾಬ್
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸೋಯಾಬಿನ್ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯ - ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಏಕದಳ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯ - ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಣ್ಣೆ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯ - ರಾಜಸ್ಥಾನ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಜ್ಜೆ ಅಥವಾ ಬಾಜ್ರಾ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯ - ರಾಜಸ್ಥಾನ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯ - ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಡುಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯ - ರಾಜಸ್ಥಾನ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಚಹಾ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ರಾಜ್ಯ - ಅಸ್ಸಾಂ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಫಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ರಾಜ್ಯ - ಕರ್ನಾಟಕ
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ರೇಷ್ಮೆ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ರಾಜ್ಯ - ಕರ್ನಾಟಕ

ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಜಲ ವಿವಾದಗಳು

ವಿವಾದಗಳು	ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಾಜ್ಯಗಳು
ಮಾಂಡೋವಿ/ಮಹದಾಯಿ	ಕರ್ನಾಟಕ,ಗೋವಾ/ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಗೋದಾವರಿ ಜಲವಿವಾದ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಛತ್ತೀಸಗಡ್ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ
ತುಂಗಭದ್ರಾ ಜಲವಿವಾದ	ಕರ್ನಾಟಕ & ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
ಕಾವೇರಿ ಜಲವಿವಾದ	ಕರ್ನಾಟಕ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಕೇರಳ & ಪಾಂಡಿಚೆರಿ
ನರ್ಮದಾ ಜಲವಿವಾದ	ಗುಜರಾತ್, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ಮುಲ್ಲಾ ಪೆರಯಾರ್ ಜಲವಿವಾದ	ತಮಿಳುನಾಡು & ಕೇರಳ
ಯಮುನಾ ನದಿ ಜಲವಿವಾದ	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಹರಿಯಾಣ, ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶ & ರಾಜಸ್ಥಾನ

ಕ್ರ.ಸಂ	ಯೋಜನೆಗಳು	ವರ್ಷ
1	ಸಿಂಹ ಯೋಜನೆ	1972
2	ಹುಲಿ ಯೋಜನೆ	1973
3	ಘೇಂಡಾ ಮೃಗ	1987
4	ಆನೆ ಯೋಜನೆ	1992
5	ಹಿಮಕರಡಿ ಯೋಜನೆ	2007

ಅರಣ್ಯದ ವಿಶೇಷಗಳು

- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಆನೆಗಳನ್ನು ಹೋಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕ(6049)
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹುಲಿಗಳನ್ನು ಹೋಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ(526)
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ಹುಲಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ-524
- ▶ ಭಾರತದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಪ್ರಾಣಿ-ಆನೆ.

ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸರೋವರಗಳು

ರಾಜ್ಯಗಳು	ಸರೋವರಗಳು
ಕೇರಳ	ವೆಂಬನಾಡು, ಅಷ್ಟಮುಡಿ, ಪೆರಿಯಾರು... (ಉಪ್ಪು ನೀರು)
ತಮಿಳುನಾಡು	ಪುರಿಕಾಟ್ (ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳ ಸವೆತದಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಸರೋವರಗಳೇ ಲಗೂನ್ ಸರೋವರ) ಊಟಿ, ಚೆಂಬರಂ ಬಕ್ಕಂ...
ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ	ಕೊಲ್ಲೇರು (ಸಿಹಿ ನೀರು), ನಾಗಾರ್ಜುನ ಸಾಗರ (ಕೃತಕ ಸರೋವರ)
ತೆಲಂಗಾಣ	ನಿಜಾಂ ಸಾಗರ ಮತ್ತು ಹುಸೇನ್ ಸಾಗರ (ಸಿಹಿ ನೀರು), ಭದ್ರ ಕಾಳಿ
ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ	ಲೋನಾರ್, ವೆನ್ನಾ, ರಂಕಲ, ಶಿವಸಾಗರ, ಸಲೀಅಲಿ.
ಗುಜರಾತ್	ನಳ ಸರೋವರ (ಉಪ್ಪು ನೀರು), ಹಮಿರ್ಸರ್, ಕಂಕರಿಯಾ, ಥಾಲ್, ವಸ್ತಾಪುರ, ನಾರಾಯಣ್
ರಾಜಸ್ಥಾನ	ಸಾಂಬಾರ್, ಉದಯಸಾಗರ, ಫತೇಸಾಗರ, ಅನಾಸಾಗರ, ಲುಂಕನ್ಸಾಗರ, ರಾಜಸಮಂದ, ಜೈಸಮಂದ, ನಿಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಭದ್ರಾ
ಒಡಿಶಾ	ಚಿಲ್ಕಾ (ಲಗೂನ್ ಸರೋವರವಿದು)
ಮಣಿಪುರ	ಲೋಕಟಿಕ್ (ಸಿಹಿ ನೀರು)
ಹರಿಯಾಣ	ಸೂರಜ್‌ಕುಂಡ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಬದಕಾಲ, ಡಂಡಮ, ಕರ್ಣ, ಟಿಲ್ಯಾರ್
ಉತ್ತರಾಂಚಲ	ನೈನಿತಾಲ್, ಬಿಮ್‌ತಾಲ್, ನುಕುಚಿತಾಲ್, ಸತ್ತಾಲ್
ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	ಮಹಾರಾಣಾ ಪ್ರತಾಪ ಸಾಗರ, ಬ್ರಿಫೂ, ಸೂರಜ್,
ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರ	ಊಲ್ಲಾರ್, ದಾಲ್, ಮನ್ನಬಲ್, ಗಂಧರ್ವಬಲ್, ಕುರ್ಪತಾಲ, ಸಾಕುಚಿತಾಲ, ವೆರಿನಾಗ್, ಅದ್ವಬಲ್, ಸತ್ತಾಲ್, ಪುನತಾಲ್, ಪಂಗಾಂಗ್, ತ್ಸೊಮೊರಿರಿ
ಅಸ್ಸಾಂ	ಹಾಪ್ಲಾಂಗ್, ಡೀಪೊರ್‌ಬೀಲ್, ಸನ್‌ಬೀಲ್, ಚಂದು ಬೀ
ಬಿಹಾರ	ಕನ್ವರ್
ಕರ್ನಾಟಕ	ಅಗಟ, ಬೆಳ್ಳಂದೂರು, ಕರಾಚಿ, ಉಲ್ಲೂರು, ಹೊನ್ನಮನ, ಪಂಪ ಸರೋವರ
ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ	ಭೋಜ್‌ತಲ್
ಮೇಘಾಲಯ	ಉಮಿಯಾಮ್
ಮಿಜೋರಾಂ	ತಮ್‌ದಿಲ್
ಪಂಜಾಬ್	ಹರಿಕೆ, ರೂಪಾರ್, ಕಾಂಜಿ
ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ	ಗೋವಿಂದ ವಲ್ಲಭಪಂತ್, ಬೆಲ ಸಾಗರ್
ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ	ಪೂರ್ವ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಜೌಗು ಪ್ರದೇಶ

ಭಾರತದ ಸರೋವರಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಮುಖ ವಿಶೇಷ ಅಂಶಗಳು

ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಸಿಹಿ ನೀರಿನ ಸರೋವರ	ವುಲಾರ್	ಜಮ್ಮು ಕಾಶ್ಮೀರ
ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಉಪ್ಪು ನೀರಿನ ಸರೋವರ	ಚಿಲ್ಕಾ	ಒಡಿಶಾ
ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಸರೋವರ	ಚೋಲಾಮು	ಸಿಕ್ಕಿಂ
ಅತ್ಯಂತ ಉದ್ದವಾದ ಸರೋವರ	ವೆಂಬನಾಡ್	ಕೇರಳ
ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಕೃತಕ ಸರೋವರ	ಗೋವಿಂದ ವಲ್ಲಭಪಂತ್ ಸಾಗರ	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ

A

ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನ ಬೆಳೆಗಳು

ಕಬ್ಬು	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ
ಭತ್ತ	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಪಂಜಾಬ್
ಗೋಧಿ	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಪಂಜಾಬ್
ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ಬೇಳೆಕಾಳು	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ರಾಜಸ್ಥಾನ
ತೊಗರಿ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ಶೇಂಗಾ	ಗುಜರಾತ್, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
ರಬ್ಬರ್	ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಕರ್ನಾಟಕ
ಸೋಯಾಬೀನ್	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ರಾಜಸ್ಥಾನ
ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ	ಕರ್ನಾಟಕ, ಓಡಿಶಾ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
ಎಣ್ಣೆಕಾಳು	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಹತ್ತಿ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಗುಜರಾತ್, ತೆಲಂಗಾಣ
ಸೆಣಬು	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ, ಅಸ್ಸಾಂ
ಈರುಳ್ಳಿ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಗುಜರಾತ್, ಕರ್ನಾಟಕ
ತರಕಾರಿ	ಪಶ್ಚಿಮಬಂಗಾಳ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಬಿಹಾರ
ಬಾಜ್ರಾ	ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಗುಜರಾತ್, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ

ಚಹಾ	ಅಸ್ಸಾಂ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ಕಾಫಿ	ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡು
ಜೋಳ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ
ರೇಷ್ಮೆ	ಕರ್ನಾಟಕ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಅಸ್ಸಾಂ

ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನ ಬೆಳೆಗಳು

ಶುಂಠಿ	ಕೇರಳ, ಅಸ್ಸಾಂ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
ತಂಬಾಕು	ಗುಜರಾತ್, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಅಸ್ಸಾಂ
ಆಲೂಗಡ್ಡೆ	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ
ಲವಂಗ	ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಕರ್ನಾಟಕ
ಕರಿಮೆಣಸು	ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಕರ್ನಾಟಕ
ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ	ತಮಿಳುನಾಡು, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಕರ್ನಾಟಕ
ಅರಿಶಿನ	ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಓಡಿಶಾ, ತಮಿಳುನಾಡು
ಸಾಸಿವೆ	ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ರಾಗಿ	ಕರ್ನಾಟಕ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಮಾವು	ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕೇರಳ
ಕೇಸರಿ	ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ಸೇಬು	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಭಾರತದ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ದೆಹಲಿ
ಕೇಂದ್ರೀಯ ಹತ್ತಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ನಾಗ್ಪುರ / ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಕೇಂದ್ರೀಯ ಹತ್ತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಮುಂಬೈ / ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಕೇಂದ್ರೀಯ ಭತ್ತ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಕಟಕ್ / ಓಡಿಶಾ
ಭಾರತದ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಕಾನ್ಪುರ / ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ
ಭಾರತದ ಕಬ್ಬು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಲಖ್ನೋ / ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ
ಭಾರತದ ಮಣ್ಣು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಭೂಪಾಲ್ / ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ಭಾರತದ ಅರಣ್ಯ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಡೆಹ್ರಾಡೂನ್ / ಉತ್ತರಾಖಂಡ
ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಕರ್ನಲ್ / ಹರಿಯಾಣ
ಭಾರತೀಯ ರೇಷ್ಮೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಮೈಸೂರು / ಕರ್ನಾಟಕ
ಭಾರತೀಯ ತರಕಾರಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ವಾರಣಾಸಿ / ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ
ಭಾರತದ ತಂಬಾಕು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ರಾಜಮಂಡ್ರಿ / ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
ಭಾರತದ ಸೆಣಬು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಬ್ಯಾರಕ್‌ಪುರ / ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
ಭಾರತದ ಶುಷ್ಕ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಬಿಕನೇರ್ / ರಾಜಸ್ಥಾನ
ಭಾರತದ ಜೇನು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಪುಣೆ / ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಭಾರತೀಯ ಮಾವು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ವಿಜಯವಾಡ / ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಭಾರತದ ತೆಂಗು ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಕಾಸರಗೋಡು / ಕೇರಳ
ಭಾರತದ ಆಡು ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಮಾಧೂರ್ / ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ್
ಭಾರತೀಯ ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಮಂಡ್ಯ / ಕರ್ನಾಟಕ
ಭಾರತೀಯ ಕಾಫಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು / ಕರ್ನಾಟಕ
ಭಾರತೀಯ ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಶಿಮ್ಲಾ / ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ್
ಭಾರತೀಯ ರಬ್ಬರ್ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಕೊಟ್ಟಾಯಂ / ಕೇರಳ
ಭಾರತೀಯ ಚಹಾ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಜೋಹುಟ್ / ಅಸ್ಸಾಂ
ಭಾರತೀಯ ನೆಲಗಡಲೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಬುನಾಗಡ / ಗುಜರಾತ್
ಭಾರತೀಯ ಮಸಾಲೆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಕಲ್ಪಿಕೋಟೆ / ಕೇರಳ
ಭಾರತೀಯ ಖನಿಜ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಧನಾಬಾದ್ / ಒಡಿಶಾ
ಭಾರತೀಯ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಡೆಹರಾಡೋನ್ / ಉತ್ತರಾಖಂಡ
ಭಾರತದ ಮೀನುಗಾರಿಕಾ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಕೊಚ್ಚಿನ್ / ಕೇರಳ
ಭಾರತದ ಚರ್ಮ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಚೆನ್ನೈ / ತಮಿಳುನಾಡು
ಭಾರತದ ರಾಗಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ತುಮಕೂರು / ಕರ್ನಾಟಕ
ಭಾರತದ ಆಹಾರ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಥೆ	ಮೈಸೂರು / ಕರ್ನಾಟಕ
ಭಾರತದ ಸಾಗರಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಗೋವಾ
ಭಾರತದ ರೈಲು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ವಡೋದರ / ಗುಜರಾತ್
ಕೇಂದ್ರೀಯ ಮೇಕೆಗಳ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಮಕದಾಮ್ / ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ್
ಕೇಂದ್ರೀಯ ಎಮ್ಮೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಹರಿಯಾಣದ ಹಿಸ್ಸಾರ್
ಭಾರತೀಯ ಎಣ್ಣೆ ಬೀಜ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಹೈದರಾಬಾದ್ / ತೆಲಂಗಾಣ
ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೇಂದ್ರ	ಗಾಜಿಯಾಬಾದ್ (UP)

ಭಾರತದ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಮುಖ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು

ದೇಶದ ಅತಿ ಉದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ	NH 44	ಶ್ರೀನಗರ-ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ
ದೇಶದ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮದ ಅತಿ ಉದ್ದದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ	NH 27	ಪೋರಬಂದರ್-ಸಿಲ್ವಾರ್
ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ಚೀನಾದ ಗಡಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ	NH 5	ಶಿಪ್ಕಿಲಾ-ಅಮೃತಸರ
ಭಾರತದ ಪೂರ್ವದ ತುತ್ತ ತುದಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ	NH 2	ದಿಬ್ರುಗರ್-ತೈಪಾಂಗ್
ಭಾರತದ ಉತ್ತರದ ತುತ್ತ ತುದಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ	NH 1	ಲಡಾಕ್-ಶ್ರೀನಗರ
ಭಾರತದ ಪೂರ್ವ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋಗುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ	NH 16	ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ-ಚೆನ್ನೈ
ಭಾರತದ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋಗುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ	NH 66	ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ-ಮುಂಬೈ

NH s / ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಸಂಖ್ಯೆ	ದೂರ (ಕಿ.ಮೀ.ಗಳಲ್ಲಿ)	ಎಲ್ಲಿಂದ-ಎಲ್ಲಿಗೆ?
NH - 1	456	ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಅಮೃತ್‌ಸರ್ ಮತ್ತು ಇಂಡೋ-ಪಾಕ್ ಗಡಿ
NH - 1A	663	ಜಲಂಧರ್ ಉರಿ (ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರ)
NH - 1B	274	ಬೋಟೆ-ಖಾನ್‌ಬುಲ್
NH - 1D	422	ಶ್ರೀನಗರ-ಕಾರ್ಗಿಲ್ ಲೇಹ್
NH - 2	1465	ದೆಹಲಿ-ದಂಕುನಿ
NH - 3	1161	ಆಗ್ರಾ-ಮುಂಬೈ
NH - 4	1235	ಠಾಣೆ-ಚೆನ್ನೈ
NH - 4A	153	ಬೆಳಗಾವಿ-ಪಣಜಿ
NH - 5	1533	ಬಹರಗೋಶ-ಚೆನ್ನೈ
NH - 6	1949	ಹಜಿರಾ-ಕಲ್ಕತ್ತಾ
NH - 7	2369	ವಾರಣಾಸಿ-ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ
NH - 8	1428	ದೆಹಲಿ-ಮುಂಬೈ
NH - 8A	473	ಅಹ್ಮದಾಬಾದ್-ಮಾಂಡವಿ
NH - 9	841	ಪುಣೆ-ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣಂ
NH - 10	403	ದೆಹಲಿ-ಫಜಿಲ್ಕಾ ಇಂಡೋ-ಪಾಕ್ ಗಡಿಭಾಗ

ಭಾರತದ ರೈಲ್ವೆ ವಲಯಗಳು - 18

► “ಸುಗಮ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಮತ್ತು ದಕ್ಷ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರೈಲು ಸಾರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಲಾಗಿದೆ.” ಅವುಗಳೆಂದರೆ

ವಲಯ	ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ
ಉತ್ತರ ರೈಲ್ವೆ	ನವದೆಹಲಿ
ಪಶ್ಚಿಮ ರೈಲ್ವೆ	ಮುಂಬೈ
ಆಗ್ನೇಯ ರೈಲ್ವೆ	ಕೋಲ್ಕತ್ತಾ
ದಕ್ಷಿಣ ಕೇಂದ್ರ ರೈಲ್ವೆ	ಸಿಕಂದರಾಬಾದ್
ದಕ್ಷಿಣ ರೈಲ್ವೆ	ಚೆನ್ನೈ
ಕೇಂದ್ರ ರೈಲ್ವೆ	ಮುಂಬೈ

ಈಶಾನ್ಯ ರೈಲ್ವೆ	ಗೋರಖ್‌ಪುರ
ಪೂರ್ವ ರೈಲ್ವೆ	ಕೋಲ್ಕತ್ತಾ
ಈಶಾನ್ಯ ಗಡಿನಾಡು ರೈಲ್ವೆ	ಗೌಹಾತಿ
ಪೂರ್ವ ಕೇಂದ್ರ ರೈಲ್ವೆ	ಹಾಜಿಪುರ
ಪೂರ್ವ ಕರಾವಳಿ ರೈಲ್ವೆ	ಭುವನೇಶ್ವರ
ಉತ್ತರ ಕೇಂದ್ರ ರೈಲ್ವೆ	ಅಲಹಾಬಾದ್
ವಾಯುವ್ಯ ರೈಲ್ವೆ	ಜೈಪುರ
ನೈಋತ್ಯ ರೈಲ್ವೆ	ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
ಪಶ್ಚಿಮ ಕೇಂದ್ರ ರೈಲ್ವೆ	ಜಬ್ಬಲ್‌ಪುರ
ಆಗ್ನೇಯ ಕೇಂದ್ರ ರೈಲ್ವೆ	ಬಿಲಾಸ್‌ಪುರ
ಕೋಲ್ಕತ್ತಾ ಮೆಟ್ರೋ	ಕೋಲ್ಕತ್ತಾ

ದಕ್ಷಿಣ ಕರಾವಳಿ ರೈಲ್ವೆ	ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣಂ
ಭಾರತದ ರೈಲ್ವೆ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ	ಈಶಾನ್ಯ ಗಡಿನಾಡು ರೈಲ್ವೆ
ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕದು	ಗೌಹಾತಿ
ಭಾರತದ ರೈಲ್ವೆ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ	ಉತ್ತರ ರೈಲ್ವೆ
ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡದು	ದೆಹಲಿ

ಒಡಿಶಾ	ಒಡಿಸ್ಸಿ, ಭಕವತಾ
ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ	ಜಾತ್ತಾ, ಚಾಲ್, ಚೌ
ಬಿಹಾರ	ಮಧುಬಾನಿ
ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ	ರಾಸಲೀಲ, ರಾಮಲೀಲ, ಚಪ್ಪೇಲಿ, ನೋಟಂಕಿ
ಅಸ್ಸಾಂ	ಸತ್ತಿಯಾ, ಬುಗುರುಂಬ, ಬಿರಲಾ
ರಾಜಸ್ಥಾನ್	ಖಿಯಾಲ್, ಗಂಗೋರ್
ಪಂಜಾಬ್	ನಖೌಲ್, ಭಂಗ್ರಾ, ಗಿಡ್ಡಾ, ನಖೌಲ್
ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	ಥಾಳಿ
ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರ	ಚಾಕ್ರಿ, ಡಮರಿ

ಭಾರತದ ನೃತ್ಯಗಳು, ನಾಟಕಗಳು

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಪಡೆದ ನೃತ್ಯಗಳು - 8

ಭರತ ನಾಟ್ಯಂ	ತಮಿಳುನಾಡು
ಕಥಕ್	ಉತ್ತರ ಭಾರತ
ಕಥಕ್ಕಳಿ	ಕೇರಳ
ಸತ್ತಿಯಾ	ಅಸ್ಸಾಂ
ಕೂಚಿಪುಡಿಟ	ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ, ತೆಲಂಗಾಣ
ಒಡಿಸ್ಸಿ	ಒಡಿಶಾ
ಮಣಿಪುರಿ	ಮಣಿಪುರ
ಮೋಹಿನಿ ಅಟ್ಟಂ	ಕೇರಳ

ಭಾರತದ ನೃತ್ಯಗಳು, ನಾಟಕಗಳು

ಪ್ರಮುಖ ನೃತ್ಯ ಕಲಾವಿದರು :	
ಕಥಕ್	ಬಿರ್ಜು ಮಹಾರಾಜ್, ಸಿತಾರಾ ದೇವಿ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಗಂಗೂಲಿ, ಶಂಭು ಮಹಾರಾಜ್, ಭಾರತಿ ಗುಪ್ತ.
ಭರತನಾಟ್ಯ	ಯಾಮಿನಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ (ಕೂಚಿಪುಡಿಯೂ ಸಹ), ಬಾಲ ಸರಸ್ವತಿ, ಮೃಣಾಲಿನಿ ಸರಾಬಾಯಿ, ಪದ್ಮ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ವಸುಂಧರಾ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ
ಕಥಕ್ಕಳಿ	ಪಿ.ಕೆ. ಕುಂಬು ಕುರೂಪ್, ಕೆ.ಕೆ. ನಾಯರ್, ಪದ್ಮನಾಭನ್ ನಾಯರ್, ಮಾಧವನ್
ಮಣಿಪುರಿ	ಜವೇರಿದೇವಿ, ಜವೇರಿ ಸೋದರಿಯರು, ಗುರು ಗೋಪಿನಾಥ, ಚಿಪಿನ್ ಸಿನ್ಹಾ ಗುರು
ಒಡಿಸ್ಸಿ	ಗುರು ಕೇಲುಚರಣ ಮಹಾಪಾತ್ರ, ಗಂಗಾಧರ ಪ್ರಧಾನ್, ಸಂಜುಕ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗ್ರಹಿ
ಯಕ್ಷಗಾನ	ಕೆರೆಮನೆ ಶಂಭು ಹೆಗ್ಡೆ, ಕೆರೆಮನೆ ಶಿವರಾಮ ಹೆಗ್ಡೆ, ಚಿಟ್ಟಾಣಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಹೆಗ್ಡೆ, ಮಹಾಬಲ ಹೆಗ್ಡೆ
ಪ್ರಮುಖ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಸಂಗೀತಗಾರರು :	
ಭೀಮಸೇನ್ ಜೋಶಿ, ಗಂಗೂಬಾಯಿ ಹಾನಗಲ್, ಪಂಡಿತ ಮುಟ್ಟರಾಜ ಗವಾಯಿ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನ್ಸೂರ್, ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಗವಾಯಿ	
ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತಗಾರರು :	
ಎಂ.ಎಸ್. ಸುಬ್ಬಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಬಾಲ ಮುರಳಿ ಕೃಷ್ಣ, ಆರ್.ಕೆ. ಶ್ರೀಕಂಠನ್	

ರಾಜ್ಯಗಳು-ನೃತ್ಯಗಳು, ನಾಟಕಗಳು

ತಮಿಳುನಾಡು	ಭರತನಾಟ್ಯಂ, ಕುಮ್ಮಿ, ಕವಡಿ
ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ	ಕೂಚಿಪುಡಿ, ಕೊಟ್ಟಂ
ಕೇರಳ	ಕಥಕ್ಕಳಿ, ಮೋಹಿನಿ ಅಟ್ಟಂ, ತೆಯ್ಯಮ್ ಕೋಡಿಯಟ್ಟಂ, ಚಿವಿಟುನಾಟಕಂ
ಕರ್ನಾಟಕ	ಯಕ್ಷಗಾನ, ಹುತ್ತರಿ, ಬೋಲಕ್ ಆಟ
	ಯಕ್ಷಗಾನದ 4 ವಿಧಗಳು
	ಮೂಡಲಪಾಯ, ಪಡುವಲಪಾಯ, ಬುಡುಗುತಿಟ್ಟು, ತೆಂಕತಿಟ್ಟು
ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ	ಲವಣಿ, ಗಫಾ, ತಮಾಷ, ದಶಾವತಾರ
ಗುಜರಾತ್	ಬವಾಯಿ, ಗರ್ವಾ, ದಾಂಡಿಯಾ, ರಾಸ್
ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ	ಮಾಚ್, ಲೋಟ, ಪಂಡ್ಲಾನಿ

ಖ್ಯಾತ ಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದರು : ಎಂ.ಎಫ್.ಹುಸೇನ್, ರವಿ ವರ್ಮ, ವಿಷ್ಣುದಾಸ್, ಎ.ಕೆ.ಹಾಲ್ದರ್, ಅಮಿತ್ರಾ ಶೇರ್ಗಿಲ್	
ವ್ಯಂಗ್ಯ ಚಿತ್ರಕಾರರು : ಆರ್.ಕೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ್, ಬಾಳರಾಕ್ರೆ, ಶಂಕರ ಪಿಳ್ಳೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ನೃತ್ಯಗಳು	
ಬೀದರ್	: ಭೂತೇರು
ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು	: ಯಕ್ಷಗಾನ (ತೆಂಕು)
ಖ್ಯಾತ ಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದರು : ಎಂ.ಎಫ್. ಹುಸೇನ್, ರವಿ ವರ್ಮ, ವಿಷ್ಣುದಾಸ್, ಎ.ಕೆ. ಹಾಲ್ದರ್, ಅಮಿತ್ರಾ ಶೇರ್ಗಿಲ್	
ವ್ಯಂಗ್ಯ ಚಿತ್ರಕಾರರು : ಆರ್.ಕೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ್, ಬಾಳರಾಕ್ರೆ, ಶಂಕರ ಪಿಳ್ಳೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ನೃತ್ಯಗಳು	
ಬೀದರ್	ಭೂತೇರು ಹಾಡು ಕುಣಿತ
ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು	ಯಕ್ಷಗಾನ (ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು, ಬಡಗುತಿಟ್ಟು)
ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ	ಭೂತಾರಾಧನೆ, ಕಂಬಳ
ಕೊಪ್ಪಳ	ಕರಡಿ ಮಜಲು
ಬಳ್ಳಾರಿ	ದೊಡ್ಡಾಟ, ಬುರ್ರಕಥಾಮ ತೊಗಲುಗೊಂಬೆ

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ	ಗಣೇಶ ಚತುರ್ಥಿ, ಕಲಾಗೋಡ ಕಲಾ ಉತ್ಸವ
ಮಣಿಪುರ	ಯಾವ್ ಶಾಂಗ್, ಸಂಗಾಯ್
ಮಿಜೋರಾಂ	ಚಪ್ಪಾರ್‌ಕುಟ್
ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್	ಸೆಕ್ರೆನ್ಸಿ, ಹಾರ್ನ್‌ಬಿಲ್
ಒಡಿಶಾ	ಡೋಲಾ, ನಭಕಲೆಭಾರ
ಪಂಜಾಬ್	ಬಂದಿ ಚೋಡ್‌ದಿವಸ್
ರಾಜಸ್ಥಾನ್	ಗಂಗೌರ್
ಸಿಕ್ಕಿಂ	ಲೋಸರ್
ತಮಿಳುನಾಡು	ಪೊಂಗಲ್, ತೈಪೂಸಂ
ತೆಲಂಗಾಣ	ಬತುಕಮ್ಮ
ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ	ರಾಮನವಮಿ
ಉತ್ತರಾ ಖಂಡ	ಕುಂಭ ಮೇಳ, ರಾಮನ್
ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ	ದುರ್ಗಾಪೂಜೆ, ಗಂಗಾಸಾಗರ ಮಾಲಾ (ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ದಿನ)

ಯಾವ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಯಾವ ರಾಜ್ಯ ಹೆಸರುವಾಸಿ?

ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಬುಡಕಟ್ಟು, ಆದಿವಾಸಿ ಜನಾಂಗಗಳು :

ರಾಜ್ಯ	ಉತ್ಸವ / ಹಬ್ಬ
ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ	ಯುಗಾದಿ, ಪ್ಲಮಿಂಗೋ
ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	ಲೋಹಾರ್ / ಲೋಸಾರ್
ಅಸ್ಸಾಂ	ಬಿಹು (7 ದಿನಗಳ ಕಾಲ)
ಬಿಹಾರ	ಭತ್‌ಪೂಜಾ
ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಡ್	ಮಾಘಿ ಪೂರ್ಣಿಮಾ
ಗೋವಾ	ಶಿಗ್ಮೆ
ಗುಜರಾತಿ	ನವರಾತ್ರಿ / ನವರಾತ್ರ
ಹರಿಯಾಣ	ಗುಗ್ಗಾ ನವಮಿ
ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	ರಾಖಿ
ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರ	ಬಾಹುಮೇಳ
ಜಾರ್ಖಂಡ್	ಕರಮ್
ಕರ್ನಾಟಕ	ದಸರಾ
ಕೇರಳ	ಓಣಂ
ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ	ಲೋಕರಂಗ್

ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ	ಚಿಂಚು, ಕೂಲಂ, ಸವರಾಸ್, ದಾಫ್ಲಾ.
ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	ಅಷ್ಟಾಮಿ, ಮೊನ್ಪಾ, ನಿಶಿ, ಮಿಶ್ನಿ, ಮಿರಿ.
ಅಸ್ಸಾಂ	ಬೋಡೋ, ಚುಟಿಯಾ, ಮಿರ್ಕಿಸ್, ಕಾರ್ಬಿ
ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಡ್	ಮುರಿಯಾ, ಭೇಗಾ, ಕೊರವ
ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	ಗಡ್ಡಿ, ಕಿನ್ನರ್
ಜಾರ್ಖಂಡ್	ಮುಂಡಾ, ಗೊಂಡಾ
ಕರ್ನಾಟಕ	ಸೋಲಿಗ, ಕುರುಬ, ಹಕ್ಕಿಪಿಕ್ಕಿ, ಸಿದ್ದಿ.
ಕೇರಳ	ಉರಾಲಿಸ್, ಮೋಪ್ಲಾ
ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ	ಬಿಲ್ಲರು, ಕೋಲರು, ಗೊಂಡಾ, ಬೈಗಾ, ಮುರಾರಿ, ಆದಿವಾಸಿ.
ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ	ವಾರ್ಲಿಸ್, ಕಟ್ಟರಿ

ಮಣಿಪುರ	ಅಂಗಾಮಿ, ಕುಕಿ
ಮೇಘಾಲಯ	ಖಾಸಿ, ಗಾರೋ, ಜೈಂತಿಯಾ, ರಭಾ
ಮಿಜೋರಾಂ	ಲುಷಾಯಿ
ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್	ನಾಗಾ, ಅಂಗಾಮಿ, ಚಾಂಗ
ಒಡಿಶಾ	ಖೊಂಡಾ, ಕುರುಕ್
ರಾಜಸ್ಥಾನ್	ಮೈನಾ, ಬಿಲ್ಲರು
ಸಿಕ್ಕಿಂ	ಲ್ಯಾಪ್ಚಾ ಲಿಂಬು ಜತಿಯಾ
ತಮಿಳುನಾಡು	ತೊಡ, ಬಡಗ, ಕೋಟಾ, ಯುರ್ವಾ, ಇರುಳ, ಕುರುಂಬಾಸ್
ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ	ಬೋಟಿಯಾ, ಕುಮುವೋನ್, ಫರವಾಲ್
ಉತ್ತರಾಖಂಡ	ಖಾಸ್, ಬೋಟಿಯಾನ್
ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ	ಸಂತಾಲರು, ಗಾರೋ
ಅಂಡಮಾನ್	ಶೊಂಪೇನ್, ಜರವ, ಓಂಗಿ
ತ್ರಿಪುರ	ಲುಷಾಯಿ, ರಿಯಾಂಗ
ಹರಿಯಾಣ	ಜಾಟರು

ಭಾರತದ ಜನಗಣತಿ/Indian Census

- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1872 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಜನಗಣತಿಯು ನಡೆಯಿತು. ಆದರೆ 10 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು -1881 ರಲ್ಲಿ
- 1881 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ - 23.7 ಕೋಟಿ
- 2011 ರ 15ನೇ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ - 121 ಕೋಟಿ
- 1991-21ರ ನಡುವೆ ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಋಣಾತ್ಮಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿತು ಮತ್ತು 1921ರ ನಂತರ ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ 1921 ನ್ನು ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಮಹಾ ಇಬ್ಬಾಗದ ವರ್ಷ' / The year of great divide ಎನ್ನುವರು.
- ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಚೈನಾದ ನಂತರ ಭಾರತ 2ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.
- ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಜನಗಣತಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದರ ದಶಕವಾರು -

1971	-	24.80 %
2001	-	21.54 %
2011	-	17.64 %

- ಪ್ರಪಂಚದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪಾಲು - 17.3%
- 2011ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯವಾರು ಜನಸಂಖ್ಯೆ

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳು :

ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ	19.9 ಕೋಟಿ
ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ	11.24 ಕೋಟಿ
ಬಿಹಾರ	10.41 ಕೋಟಿ
ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ	9.13 ಕೋಟಿ

ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳು :

ಸಿಕ್ಕಿಂ	0.61 ಕೋಟಿ
ಮಿಜೋರಾಂ	1.10 ಕೋಟಿ
ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	1.38 ಕೋಟಿ
ಗೋವಾ	1.46 ಕೋಟಿ

- ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ - ದೆಹಲಿ (16.7 ದ.ಲ)
- ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ - ಲಕ್ಷದ್ವೀಪ (60000)
- 2011 ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದರ ದಶಕವಾರು (ರಾಜ್ಯವಾರು) :

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು		ಅತಿ ಕಡಿಮೆ	
ಮೇಘಾಲಯ	27.9	ನ್ಯಾಗಲ್ಯಾಂಡ್	-0.6
ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	26.0	ಕೇರಳ	4.9
ಬಿಹಾರ	25.4	ಗೋವಾ	8.2
ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರ	23.6	ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ	9.21

ಜನಸಾಂದ್ರತೆ

- “ಪ್ರತೀ ಚದುರ ಕಿ.ಮೀ. ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನರ ಸರಾಸರಿ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಜನಸಾಂದ್ರತೆ.”
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಭಾಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸೂತ್ರ:

$$\text{ಜನಸಾಂದ್ರತೆ} = \frac{\text{ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ}}{\text{ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶ}}$$

ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ :

1901	-	77
2001	-	324
2011	-	382

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಾಂದ್ರತೆ		ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ	
ದೆಹಲಿ	1130	ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	17
ಬಿಹಾರ	1106	ಮಿಜೋರಾಂ	52
ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ	1028	ಸಿಕ್ಕಿಂ	86
ಕೇರಳ	860	ಮಣಿಪುರ	115

▶ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ - ಅಂಡಮಾನ್ - ನಿಕೋಬಾರ್ - 46.

▶ ಸಾಕ್ಷರತೆ :
ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವ ಸೂತ್ರ :

$$\text{ಸಾಕ್ಷರತಾ ದರ} = \frac{7 \text{ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಿನ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರ ಸಂಖ್ಯೆ}}{7 \text{ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಿನ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ}}$$

ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ :

	ಪುರುಷ	ಮಹಿಳೆ
1951	18.33 %, 27.16 %, 8.86 %	
2001	64.84 %, 75.26 %, 64.84 %	
2011	73%, 80.9%,	64.6%

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಕ್ಷರತಾ ದರ ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳು :

ಕೇರಳ	94 %
ಮಿಜೋರಾಂ	91.33 %
ಗೋವಾ	88.7 %
ತ್ರಿಪುರ	87.22 %

ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಸಾಕ್ಷರತಾ ದರ ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳು :

ಬಿಹಾರ	61.8 %
ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	65.38 %
ಪಂಜಾಬ್	66.11 %
ತೆಲಂಗಾಣ	66.54 %

▶ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ : ಲಕ್ಷದ್ವೀಪ

ಜನನ ದರ :

“ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಜನಿಸುವ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಜನನ ದರ ಎನ್ನುವರು”.

1901	49.3
2011	21.6
2016	19.3
ಸರಾಸರಿ ಜನನ ದರ - 1000 : 22.65 (2011)	

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನನ ದರದ ರಾಜ್ಯಗಳು	ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಜನನ ದರದ ರಾಜ್ಯಗಳು
ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ 27.0	ಗೋವಾ 12.9
ಬಿಹಾರ 25.9	ಕೇರಳ 14.8
ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶ 25.7	ತ್ರಿಪುರ 14.9
ರಾಜಸ್ಥಾನ 25.0	ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ 15.9

ಮರಣ ದರ :

‘ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದುವವರ ಪ್ರಮಾಣ’

1981	- 12.5
2011	- 7.1
2016	- 6.7

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮರಣ ದರದ ರಾಜ್ಯಗಳು	ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಮರಣ ದರದ ರಾಜ್ಯಗಳು
ಒಡಿಶಾ 7.9	ನಾಗಲ್ಯಾಂಡ್ 3.1
ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ 7.8	ದೆಹಲಿ 3.8
ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಡ 7.7	ಮಣಿಪುರ 4.3
ಮೇಘಾಲಯ 7.5	ಮಿಜೋರಾಂ 4.3
ಸರಾಸರಿ ಮರಣ ದರ - 1000 : 6.58 (2011)	

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಶಿಶು ಮರಣ ದರ	ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಶಿಶು ಮರಣ ದರ
ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶ 52	ಗೋವಾ 10
ಅಸ್ಸಾಂ 49	ಮಣಿಪುರ 11
ಒರಿಸ್ಸಾ 49	ಕೇರಳ 12
ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ 48	ನಾಗಲ್ಯಾಂಡ್ 14

ತಾಯಂದಿರ ಮರಣ ದರ

‘ಪ್ರತಿ ಲಕ್ಷ ತಾಯಂದಿರಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದುವ ತಾಯಂದಿರ ಪ್ರಮಾಣ’

1991 - 437	2013 - 167
ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು - ಅಸ್ಸಾಂ (300)	ಅತಿ ಕಡಿಮೆ - ಕೇರಳ (66)

ಒಟ್ಟು ಫಲವಂತಿಕೆ ದರ

‘ಪ್ರತಿ ಮಹಿಳೆ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣ’

1951 - 6	2011 - 2.4
ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಫಲವಂತಿಕೆಯ ದರದ ರಾಜ್ಯ : ಬಿಹಾರ (3.4)	
ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಫಲವಂತಿಕೆಯ ದರದ ರಾಜ್ಯ : ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ (1.6)	

ಲಿಂಗಾನುಪಾತ

‘ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಪುರುಷರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಲಿಂಗಾನುಪಾತ / ಲಿಂಗ ಸಂಯೋಜನೆ’. ಇದು ಮಹಿಳೆಯರ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ನಡುವಿನ ಅನುಪಾತ.

1901 - 1000 : 972
2001 - 1000 : 933
2011 - 1000 : 940 / 943

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಲಿಂಗಾನುಪಾತ ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳು

ಕೇರಳ	1084
ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ	997
ತಮಿಳುನಾಡು	996
ಮಣಿಪುರ	992

ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳು

ಹರಿಯಾಣ	874
ದೆಹಲಿ	868
ಸಿಕ್ಕಿಂ	890
ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ	912

* ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಲಿಂಗಾನುಪಾತದ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ : ಪಾಂಡಿಚೇರಿ - 1037

ಪ್ರಮುಖ ಆಣೆಕಟ್ಟುಗಳು

1. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಆಣೆಕಟ್ಟು - ವಾಣಿವಿಲಾಸ ಆಣೆಕಟ್ಟು / ಮಾರಿಕಣಿವೆ ಆಣೆಕಟ್ಟು (ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿವೆ).
2. ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಆಣೆಕಟ್ಟು- ದಾಮೋದರ ಆಣೆಕಟ್ಟು (ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿವೆ).
3. ಭಾರತದ ಅತಿ ಉದ್ದವಾದ ಆಣೆಕಟ್ಟು - ಹಿರಾಕುಡ ಆಣೆಕಟ್ಟು (ಮಹಾನದಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣ).
4. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಆಣೆಕಟ್ಟು - ನಾಗಾರ್ಜುನ್ ಸಾಗರ (ಕೃಷ್ಣ ನದಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ)
5. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಆಣೆಕಟ್ಟು - ತೆಪ್ಪಿ ಆಣೆಕಟ್ಟು (ಭಾಗಿರಥಿ ನದಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಉತ್ತರಾಖಂಡದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ)
6. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಎತ್ತರದ 2 ನೇ ಆಣೆಕಟ್ಟು - ಭಾಕ್ರಾ ನಂಗಲ್ (ಸತ್ಲೆಜ ನದಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ) ಇದಕ್ಕೆ ಗೋವಿಂದಸಾಗರ ಆಣೆಕಟ್ಟು ಎನ್ನುವರು.
7. ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಆಣೆಕಟ್ಟು - ಸರ್ದಾರ್ ಸರೋವರ ಆಣೆಕಟ್ಟು ಗುಜರಾತ್ (ನರ್ಮದಾ ನದಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ)
8. ದೇಶದಲ್ಲಿನ ವಿವಾದಾತ್ಮಕ ಆಣೆಕಟ್ಟು - ಫರಕ್ಕಾ ಆಣೆಕಟ್ಟು (ಪರಕ್ವಾ ನದಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ)
9. ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿವೆ.
10. ವಿದೇಶಿ ದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಗೊಂಡು ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಆಣೆಕಟ್ಟು - ಕೋಸಿ ಆಣೆಕಟ್ಟು (ಬಿಹಾರ - ನೇಪಾಳ)
11. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಸವಕಳಿ ತಡೆಯಲು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಆಣೆಕಟ್ಟು - ಚಂಬಲ್ ಆಣೆಕಟ್ಟು
12. ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಆಣೆಕಟ್ಟು - ಸೂಪಾ ಆಣೆಕಟ್ಟು (ಉತ್ತರಕನ್ನಡದಲ್ಲಿವೆ).

13. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹ ಹೊಂದಿದ ಆಣೆಕಟ್ಟು - ಲಿಂಗನಮಕ್ಕಿ (ಶರಾವತಿ ನದಿಗೆ ಇದೆ)
14. ಇಂದಿರಾ/ ರೇಣುಕಾಸಾಗರ/ ನವಿಲತೀರ್ಥ ಜಲಾಶಯ - ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಗೆ ಇದೆ. (ಬೆಳಗಾವಿ-ಸವದತ್ತಿ)
15. ರಾಜಾ ಲಖಮಗೌಡ / ಹಿಡಕಲ್ ಜಲಾಶಯ - ಘಟಪ್ರಭಾ ನದಿಗೆ ಇದೆ. (ಬೆಳಗಾವಿ)
16. ಬೆಣ್ಣೆ ತೊರೆ ಜಲಾಶಯ - ಭೀಮಾ ನದಿ
17. ಆಲಮಲೈ ಜಲಾಶಯ / ಲಾಲಬಹಾದ್ದೂರ್ ಜಲಾಶಯ - ಕೃಷ್ಣಾನದಿ
18. ಬಸವ ಸಾಗರ/ ನಾರಾಯಣಪುರ ಜಲಾಶಯ - ಕೃಷ್ಣಾನದಿ
19. ಪಂಪಸಾಗರ / ತುಂಗಭದ್ರಾ ಜಲಾಶಯ - ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿ
20. ಕಾವೇರಿ ನದಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಆಣೆಕಟ್ಟುಗಳು - **KRS**, ಹಾರಂಗಿ ಜಲಾಶಯ, ಮೆಟ್ಟೂರು, ಸ್ವಾನ್ತಿ, ಮೇಕೆದಾಟು.
21. ಕಬಿನಿ ಜಲಾಶಯ - ಕಬಿನಿ ನದಿ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಪಡೆದ ಭಾಷೆಗಳು

- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 6 ಭಾಷೆಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಪಡೆದಿವೆ - ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಪಡೆಯಲು ಇದ್ದ ನಿಯಮಗಳು :
1. 1500 ರಿಂದ - 2000 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಆರಂಭಿಕ ಪತ್ತೆಗಳು ದಾಖಲಾದ ಪುರಾವೆ ಇರಬೇಕು.
  2. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಮೂಲವಾಗಿರಬೇಕು. & ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದಿರಬಾರದು.

	ಭಾಷೆ	ವರ್ಷ
1.	ತಮಿಳು	2004 ರಲ್ಲಿ
2.	ಸಂಸ್ಕೃತ	2005 ರಲ್ಲಿ
3.	ತೆಲಗು	2008 ರಲ್ಲಿ
4.	ಕನ್ನಡ	2008 ರಲ್ಲಿ
5.	ಮಲಯಾಳಂ	2013 ರಲ್ಲಿ
6.	ಓಡಿಯಾ	2014 ರಲ್ಲಿ

- ನೋಟ:** ಒಟ್ಟು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಪಡೆದ ಭಾಷೆಗಳು 22 (8 ನೇ ಅನುಸೂಚಿ)
- ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 14 ಭಾಷೆಗಳು ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಪಡೆದಿದ್ದವು.
- 71 ನೇ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಮೂಲಕ ಮಣಿಪುರಿ, ನೇಪಾಳ & ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಗಳು ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಪಡೆದವು.
- 92 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಮೂಲಕ ಬೋಡು, ಡೋಂಗ್ರಿ, ಮೈಥಾಲಿ & ಸಂತಾಲಿ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅನುಶ್ರಮವಾಗಿ 19, 20, 21 & 22 ನೇ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಭಾಷೆಗಳಾಗಿ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.

ಪ್ರಮುಖ ಬಂದರುಗಳು:

- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಬಂದರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 13
- ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 6 ಪ್ರಮುಖ ಬಂದರುಗಳಿವೆ
- ಪೂರ್ವ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 7 ಪ್ರಮುಖ ಬಂದರುಗಳಿವೆ

ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಬಂದರುಗಳು:

1. ಕಾಂಡ್ಲಾ ಬಂದರು (ಗುಜರಾತ್)
  - ✓ 1955 ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿತು
  - ✓ ಹೊಸ ಸಹಸ್ರಮಾನದ ಬಂದರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
  - ✓ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಇದನ್ನು ದೀನ್ ದಯಾಳ್ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಬಂದರು ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು.
  - ✓ ಅಕ್ಕಿ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ರಫ್ತು
  - ✓ ಅಕ್ಕಿಯ ಬಂದರು ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.
2. ಮುಂಬೈ ಬಂದರು
  - ✓ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಬಂದರು
  - ✓ ಇದನ್ನು ಭಾರತದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
  - ✓ ಇದು 3 ಹಡಗು ಕಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
    1. ಇಂದಿರಾ 2. ಪ್ರಿನ್ಸ್ 3. ವಿಕೋರಿಯಾ
3. ನವಸೇವಾ ಬಂದರು (ಜವಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ಬಂದರು)
  - ✓ ಮುಂಬೈ ಬಂದರಿನ ಸರಕು ಸಾಗಾಣಿಕೆಯ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಮಿತಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಬಂದರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಯಿತು.
  - ✓ ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಸಂಗ್ರಹದಾರಕ ಹೊಂದಿರುವ ಬಂದರು
4. ಮರ್ಮಗೋವಾ ಬಂದರು
  - ✓ 1888 ರಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರಿನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಆರಂಭಿಸಿದರು.
  - ✓ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಬಂದರು. (ದೇಶದ 50% ರಫ್ತು)
  - ✓ ಜುವಾರಿ ನದಿಯ ಅಳಿವೆಯಲ್ಲಿದೆ.
5. ನವ ಮಂಗಳೂರು ಬಂದರು:
  - ✓ ಕರ್ನಾಟಕ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ
  - ✓ ಗುರುಪುರ್ ನದಿಯ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಪೆಣಂಬೂರ್ ಬಳಿ ಸ್ಥಾಪಿತಗೊಂಡಿದೆ.
  - ✓ ಇದನ್ನು ಕಾಫಿಯ ಬಂದರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
6. ಕೊಚ್ಚಿನ್ ಬಂದರು:
  - ✓ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿ ತೀರದ ಅತ್ಯಂತ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಬಂದರು.
  - ✓ ಸಾಂಬಾರು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಬಂದರು
  - ✓ ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರದ ರಾಣಿ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವ ಕರಾವಳಿ ತೀರದ ಬಂದರುಗಳು:

1. ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ ಬಂದರು:
  - ✓ ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಬಂದರು ಪೂರ್ವ ಭಾರತದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು
  - ✓ ನದಿಯ ಬಂದರು (ಹೂಗ್ಲಿ ನದಿ) ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.
  - ✓ ಚಹದ ಬಂದರು ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.
  - ✓ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಇದನ್ನು ಶ್ಯಾಮ ಪ್ರಸಾದ್ ಮುಖರ್ಜಿ ಬಂದರು ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು.
2. ಹಾಲ್ಡಿಯಾ ಬಂದರು:
  - ✓ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಬಂದರಿನ ಒತ್ತಡ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.
3. ಪಾರಾದ್ವೀಪ ಬಂದರು
  - ✓ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದ ಖನಿಜಗಳ ರಫ್ತು ಆಗುತ್ತದೆ.
  - ✓ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಂತರ ಮೊದಲ ಪ್ರಧಾನ ಬಂದರು
  - ✓ ಸುವರ್ಣ ತ್ರಿಕೋನದ ಬಂದರು
4. ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣ ಬಂದರು
  - ✓ ಮುಂಬೈ ಬಂದರಿನ ನಂತರ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸರಕು ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಮಾಡುವ ಬಂದರು
5. ಚೆನ್ನೈ ಬಂದರು.
  - ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯ 2 ನೇ ಬಂದರು.
  - ಚರ್ಮದ ವಸ್ತುಗಳ ರವಾಣೆ.
  - Softwares & electronics ರಫ್ತು
6. ಟುಟಿಕೋರಿನ್ ಬಂದರು.
  - ಭಾರತದ ಪೂರ್ವ ತೀರದಲ್ಲಿ ಅತಿ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಬಂದರು.
  - ದೇಶೀಯ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಈ ಬಂದರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಯಿತು.
  - ಮತ್ತು ಹವಳಗಳ ಬಂದರು.
7. ಎನ್ನೋರಾ ಬಂದರು.
  - ಕಾಮರಾಜ ಬಂದರು ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.
  - ದೇಶದ ಮೊದಲ ಪ್ರಧಾನ ಖಾಸಗಿ ಬಂದರು.

ISRO (INDIAN SPACE RESEARCH ORGANIZATION)

- ಸ್ಥಾಪನೆ : 1969, ಅಗಸ್ಟ್ 15
  - ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿ : ಬೆಂಗಳೂರು
  - ಉಡಾವಣಾಕೇಂದ್ರ : ಸತೀಶ ಧವನ ಶ್ರೀಹರಿ ಕೋಟಾ
  - ISROನ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕೇಂದ್ರಗಳು : ಹಾಸನ & ಭೂಪಾಲ
  - ISROನ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು : ವಿಕ್ರಮ ಸಾರಾಭಾಯಿ
  - ISROನ ದೀರ್ಘಾವಧಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು : ಸತೀಶ ಧವನ
  - ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ Master Control Facility: ಹಾಸನ (MCF)

ISRO ನ ಸಾಧನೆಗಳು

1. ಆರ್ಯಭಟ.
  - ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಕೃತಕ ಉಪಗ್ರಹ.
  - 1975 ಎಪ್ರಿಲ್ 19 ರಂದು ರಷ್ಯಾದ 'ಕಾಪೋಸ್ಪೀನಿಯರ್' ನಿಂದ ಉಡಾವಣೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.
  - ರಾಕೆಟಿನ ಹೆಸರು 'ಕಾಸ್ಪೋಸ್-3M'

1. ಚಂದ್ರಯಾನ-1

- ಉಡಾವಣೆ ಮಾಡಿದ್ದು : ಅಕ್ಟೋಬರ್ 22, 2008
- ಸ್ಥಳ : ಸತೀಶಧವನ್ ಶ್ರೀಹರಿಕೋಟ್
- ವಾಹನ : PSLV-C11

2. ಚಂದ್ರಯಾನ2

- ಉಡಾವಣೆ ಮಾಡಿದ್ದು : ಜುಲೈ 22, 2019
- ಸ್ಥಳ : ಸತೀಶಧವನ್ ಶ್ರೀಹರಿಕೋಟ್
- ವಾಹನ : GSLV-MK3

3. ಮಂಗಳಯಾನ 1

- ಉಡಾವಣೆಯಾಗಿದ್ದು : ನವೆಂಬರ್ 5, 2013
- ಸ್ಥಳ : ಸತೀಶಧವನ್ ಶ್ರೀಹರಿಕೋಟ್
- ವಾಹನ : PSLV-C25
- ಮಂಗಳನ ಕಕ್ಷೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದು : ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 24, 2014
- ಮಂಗಳಯಾನ Hacking place : ರಾಮನಗರಜಿಲ್ಲೆಯ ಬ್ಯಾಲಾಳು.

4. 104 ಉಪಗ್ರಹಗಳ ಉಡಾವಣೆ.

- ಉಡಾವಣೆಯಾಗಿದ್ದು : ಫೆಬ್ರವರಿ 15, 2017
- ಸ್ಥಳ : ಸತೀಶಧವನ್ ಶ್ರೀಹರಿಕೋಟ್
- ವಾಹನ : PSLV-C37

ಪ್ರಮುಖ ಅಣುವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರಗಳು

	ಹೆಸರು	ರಾಜ್ಯ	ಉತ್ಪಾದನೆ	ಸ್ಥಾಪನೆ
1.	ತಾರಾಪುರ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ	1400 MW	1969
2.	ರಾವತಭಟ್	ರಾಜಸ್ಥಾನ	1180 MW	1973
3.	ಕಲ್ಪಕಂ	ತಮಿಳುನಾಡು	440 MW	1981
4.	ನರೋರಾ	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ	440 MW	1986
5.	ಕಕ್ರಪಾರ	ಗುಜರಾತ	440 MW	1992
6.	ಕೈಗಾ	ಕರ್ನಾಟಕ	880 MW	2000
7.	ಕುಡಂಕುಳಂ	ತಮಿಳುನಾಡು	2000 MW	2013

ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು

- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ನ್ಯೂಕ್ಲಿಯರ್ reactor 'ಅಪ್ಸರಾ' (1956)
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಅಣುವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರ 'ತಾರಾಪುರ' (1969)
- ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಅಣುವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರ ಕುಡಂಕುಳಂ (ರಷ್ಯಾದ ಸಹಾಯದಿಂದ)
- ಭಾರತೀಯರಿಂದಲೇ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಮೊದಲ ಅಣುವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರ 'ಕಲ್ಪಕಂ'
- ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಅಣುವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವವರು NPCIL -National Power Corporation India Ltd.
- ಕೈಗಾ ಅಣುವಿದ್ಯುತ ಸ್ಥಾವರ ಕಾಳಿ ನದಿಯ ಎಡ ದಡದ ಮೇಲಿದೆ.

ಭಾರತ ದೇಶದ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಮಾಧಿಗಳ ಹೆಸರು

	ವ್ಯಕ್ತಿ	ಸಮಾಧಿ
1.	ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿಜಿ	ರಾಜ್‌ಘಾಟ್
2.	ಜವಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು	ಶಾಂತಿವನ
3.	ಲಾಲ್ ಬಹದ್ದೂರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ	ವಿಜಯಘಾಟ್
4.	ಮುರಾರ್ಜಿದೇಸಾಯಿ	ಅಭಯಘಾಟ್
5.	ಇಂದಿರಾಗಾಂಧೀ	ಶಕ್ತಿ ಸ್ಥಳ
6.	ರಾಜೀವ್‌ಗಾಂಧೀ	ವೀರ ಭೂಮಿ
7.	ಡಾ ಬಿ.ಆರ್‌ಅಂಬೇಡ್ಕರ್	ಚೈತ್ರ ಭೂಮಿ
8.	ಬಾಬು ಜಗಜಿವನ್‌ರಾಮ	ಸಮತಾ ಸ್ಥಳ
9.	ಚೌಧರಿ ಚರಣ ಸಿಂಗ್	ಕಿಸಾನ್‌ಘಾಟ್
10.	ಗ್ಯಾನಿ ಜೈಲ ಸಿಂಗ್	ಏಕತಾ ಸ್ಥಳ
11.	ಶಂಕರ ದಯಾಳ್ ಶರ್ಮಾ	ಕರ್ಮ ಭೂಮಿ
12.	ಇಂದ್ರಕುಮಾರ್‌ಗುಜರಾಲ್	ಸ್ಮೃತಿ ಸ್ಥಳ
13.	ದೇವಿ ಲಾಲ್	ಸಂಘರ್ಷ ಸ್ಥಳ

14.	ಅಟಲ್ ಬಿಹಾರಿ ವಾಜಪೇಯಿ	ಸದೈವ ಅಟಲ್
15.	ಅಕ್ಷರ್	ಸಿಕಂದರ್ (ಆಗ್ರಾ)
16.	ಶೇರ ಷಾ ಸೂರಿ	ಸಸಾರಂ
17.	ಬಾಬರ್	ಕಾಬೂಲ್
18.	ಜಹಂಗಿರ್	ಲಾಹೋರ್

ನೋಟುಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳು

1.	10 ರೂ	ಕೋಣಾರ್ಕ ಸೂರ್ಯ ದೇವಾಲಯದ ಚಕ್ರ
2.	20 ರೂ	ಎಲ್ಲೋರಾದ ಗುಹೆಗಳು
3.	50 ರೂ	ಹಂಪಿ ಕಲ್ಲಿನ ರಥ
4.	100 ರೂ	ರಾಣೀ ಕೀ ವಾವ್
5.	200 ರೂ	ಸಾಂಚಿ ಸ್ತೂಪ
6.	500 ರೂ	ಕೆಂಪು ಕೋಟೆ
7.	2000 ರೂ	ಮಂಗಳಯಾನ

(2000 ರೂ ನೋಟಿನ ಅಳತೆ - 166 × 66 mm²)

UNESCO ಪಾರಂಪರಿಕ ತಾಣಗಳು

● ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಾಣಗಳು

	ತಾಣ	ರಾಜ್ಯ
1.	ಕಾಜರಂಗ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಆಸ್ಸಾಂ
2.	ಮಾನಸ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಆಸ್ಸಾಂ
3.	ಕಿಯೋಲಾಡಿಯೊ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ರಾಜಸ್ಥಾನ
4.	ನಂದಾದೇವಿ & ಪುಷ್ಪ ಕಣಿವೆ	ಉತ್ತರಾಖಂಡ
5.	ಸುಂದರಬನ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
6.	ಗ್ರೇಟ್ ಹಿಮಾಲಯನ್ ಡೆಸರ್ಟ್	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
7.	ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು	ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಗೋವಾ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, & ಗುಜರಾತ್.

● ಮಿಶ್ರಿತ ವಿಭಾಗ

ಕಾಚನಜುಂಗಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ - ಸಿಕ್ಕಿಂ

● ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಭಾಗ

1.	ಚಂಡಿಗಡ	ಲೀ ಕಾರ್ಬೂಸಿಯರ್ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪ ಸ್ಮಾರಕ
2.	ರಾಜಸ್ಥಾನ	ರಾಜಸ್ಥಾನ ಕೋಟೆ ಜಂತರ ಮಂತರ್ ಜೈಪುರ ನಗರ
3.	ಗುಜರಾತ್	ರಾಣೀ ಕೀ ವಾವ್

		ಪಂಪಾನರ್ & ಪಾವಗಡ ಆರ್ಕಿಯೋಲಾಜಿಕಲ್ ಪಾರ್ಕ್ ಅಹಮದಾಬಾದ್ ನಗರ
4.	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ	ಅಜಂತಾ ಗುಹೆಗಳು ಎಲ್ಲೋರಾ ಗುಹೆಗಳು ಎಲಿಫೆಂಟಾ ಗುಹೆಗಳು ಭತ್ತಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಟರ್ಮಿನಲ್ CST ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ & ಗೋಥಿಕ ಶೈಲಿಯ ಸ್ಮಾರಕಗಳು

5.	ಗೋವಾ	ಚರ್ಚ ಮತ್ತುಕಾನ್ವೆಂಟ್
6.	ಕರ್ನಾಟಕ	ಹಂಪಿಯ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ಸ್ಮಾರಕಗಳು
7.	ತಮಿಳುನಾಡು	ಚೋಳರ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮಹಾಬಲಿಪುರಂ ಸ್ಮಾರಕಗಳು
8.	ಓಡಿಸ್ಸಾ	ಕೋನಾರ್ಕನ ಸೂರ್ಯ ದೇವಾಲಯಗಳು
9.	ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶ	ಸಾಂಚಿ ಸ್ತೂಪ ಖಜುರಾಹೋ ದೇವಾಲಯಗಳು ಬಿಂಬೆಟ್ಟು ಗುಹೆಗಳು
10.	ಬಿಹಾರ	ನಳಂದಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮಹಾ ಬೋಧಿ ವೃಕ್ಷ
11.	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ	ಆಗ್ರಾಕೋಟೆ ಫತೇಪುರ ಸಿಕ್ರಿ ತಾಜ್ ಮಹಲ್
12.	ದೆಹಲಿ	ಕೆಂಪು ಕೋಟೆ ಹುಮಾಯನ್‌ಗೋರಿ ಕುತುಬ್ ಮಿನಾರ್
13.	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	ಪರ್ವತ ರೈಲುಗಳು

ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು

- **UNESCO: United nation educational and scientific cultural organisation**
- ಸ್ಥಾಪನೆ : 4 th Nov 1946
- ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿ : ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಪ್ಯಾರಿಸ್
- ಪ್ರಸ್ತುತ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು : ಆಂಡ್ರೆ ಅಜೋಲೆ
- ಭಾರತದಿಂದ **UNESCO** ಪಾರಂಪರಿಕ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಒಟ್ಟು ಸ್ಥಾನಗಳು 38 (2020 ಜೂನ್-ಜುಲೈ)
- **UNESCO** ಪಾರಂಪರಿಕ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ತಾಣವೇ ಅಜಂತಾ ಗುಹೆಗಳು (1985)
- **UNESCO** ಪಾರಂಪರಿಕ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ ಹಂಪಿಯ ಸ್ಮಾರಕಗಳು (1986)
- **UNESCO** ಪಾರಂಪರಿಕ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಭಾರತದ ನಗರಗಳು 2 ಅಹಮದಾಬಾದ್ & ಜೈಪುರ.
- ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು **UNESCO** ಪಾರಂಪರಿಕ ತಾಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ರಾಜ್ಯ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ

➤ **UNESCO** ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಜಗತ್ತಿನ 3 ನೇ ನಗರ ಅಹಮದಾಬಾದ್ (ನೇಪಾಳದ ಭರತಪುರ & ಶ್ರೀಲಂಕಾದ ಗಾಲೆ)

ರೂಪಿಯನ್ನು ಕರೆನ್ನಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ದೇಶಗಳು

ಸೇಷೆಲ್ಸ್	ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ
ಭಾರತ	ನವದೆಹಲಿ
ಮಾರಿಷಸ್	ಪೋರ್ಟ್‌ಲೂಯಿಸ್
ಶ್ರೀಲಂಕಾ	ಜಯವರ್ಧನ ಕೋಟೆ (ಕೋಲಂಬೊ)
ಇಂಡೋನೇಷಿಯಾ	ಪೂರ್ವ ಬೋರ್ನಿಯೋ (ಜಕಾರ್ತ)
ಮಾಲ್ಡೀವ್ಸ್	ಮಾಲೆ
ಪಾಕಿಸ್ತಾನ್	ಇಸ್ಲಾಮಾಬಾದ್
ನೇಪಾಳ	ಕಡ್ಡಂಡು

Code: SIM SIM PN

ಪೆಸೋ ಕರೆನ್ನಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ದೇಶಗಳು

ಚಿಲಿ	ಸ್ಯಾಂಟಿಯಾಗೋ
ಕ್ಯೂಬಾ	ಹವಾನಾ
ಕೊಲಂಬಿಯಾ	ಬೊಗೊಟಾ
ಫಿಲಿಪೈನ್ಸ್	ಮನಿಲಾ
ಉರುಗ್ವೆ	ಮೊಂಟೆವಿಡಿಯೋ
ಮೆಕ್ಸಿಕೊ	ಮೆಕ್ಸಿಕೊ ಸಿಟಿ
ಅರ್ಜೆಂಟೈನಾ	ಬ್ಯೂನಸ್ ಐರಿಸ್

Code: CCC PUMA

ಶಿಲ್ಲಿಂಗ್ ಕರೆನ್ನಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ದೇಶಗಳು

ಕಿನ್ಯಾ	ನ್ಯೈರೊಬಿ
ಉಗಾಂಡ	ಕಂಪಾಲ
ಸೋಮಾಲಿಯಾ	ಮೊಗದಿಶು
ತಾಂಜಾನೀಯ	ಡೊಡೊಮಾ

Code: KUSTogi

ರಿಯಾಲ್ ಕರೆನ್ನಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ದೇಶಗಳು

ಇರಾನ್	ತೆಹರಾನ್
ಒಮನ್	ಮಸ್ಕಟ್
ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ	ರಿಯಾದ್
ಕತಾರ್	ದೋಹಾ
ಬ್ರೆಜಿಲ್	ಬ್ರೆಜಿಲಿಯಾ

Code: IOS QB (ಗಲ್ಫ್‌ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು except B)

ದಿನಾರ್ ಕರೆನ್ಸಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ದೇಶಗಳು

ಬಹ್ರೇನ್ ಇರಾಕ್	ಮನಾಮೊ ಬಾಗ್ದಾದ್
ಸರ್ಬಿಯಾ	ಬೆಲ್‌ಗ್ರೇಡ್
ಕುವೈತ್	ಕುವೈತ್ ಸಿಟಿ
ಅಲ್ಬೇರಿಯಾ	ಅಲ್ಬೇರಿಸ್
ತುನಿಸಿಯಾ	ತುನಿಸ್
ಲಿಬಿಯಾ	ಟ್ರಪೋಲಿ
ಜೋರ್ಡಾನ್	ಅಮ್ಮನ್
Code: BISKAT LJ	

Pound (ಪೌಂಡ್) ಕರೆನ್ಸಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ದೇಶಗಳು

ಯುನೈಟೆಡ್ ಕಿಂಗ್‌ಡಮ್	ಲಂಡನ್
ಲೆಬನಾನ್	ಬೈರುತ್
ಈಜಿಪ್ಟ್	ಕೈರೊ
ಸಿರಿಯಾ	ಡೆಮಸ್ಕಸ್
ಸೌಥ್ ಸುಡಾನ್	ಜೂಬಾ
Code: UK LESS	

ಕ್ರೋನ್ ಕರೆನ್ಸಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ದೇಶಗಳು

ಸ್ವೀಡನ್	ಸ್ವಾಕ್ ಹೋಂ
ಐಸ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ರೇಕ್ ಜೇವಿಕ್
ನಾರ್ವೆ	ಓಸ್ಲೊ
ಗ್ರೀನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ನೂಕ್ (ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ಆಡಳಿತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿದೆ)
ಜೇಕ್ ಗಣರಾಜ್ಯ	ಪ್ರೇಗ್
ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್	ಕೋಪನ್‌ಹೆಗನ್
Code: SING CD	

ಜೈವಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತಾ ತಾಣಗಳು

1. ನೀಲಗಿರಿ (ಕೇರಳ, ಕರ್ನಾಟಕ, ತಮಿಳುನಾಡು)
2. ಮನ್ಸಾರ ಖಾರಿ (ತಮಿಳುನಾಡು)
3. ಸುಂದರ ಬನ (ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ)
4. ನಂದಾ ದೇವಿ (ಉತ್ತರಾಖಂಡ)
5. ನೊಕೈಕ (ಮೇಘಾಲಯ)
6. ಪಾಚಮರಿ (ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ)
7. ಸಿಖ್ಲಿಪಾಲ (ಓಡಿಶಾ)
8. ಗ್ರೇಟಿ ನಿಕೋಬಾರ್ (ಅಂಡಮಾನ ನಿಕೋಬಾರ್)
9. ಆಚಾನಕಮರ್ - ಅಮರಕಂಟಕ (MP & ಛತ್ತಿಸಘಡ)
10. ಆಗಸ್ತ್ಯ ಮಲೈ (ಕೇರಳ)
11. ಕಾಂಚನಜುಂಗಾ (ಸಿಕ್ಕಿಂ)
12. ಮಾನಸ - (ಆಸ್ಸಾಂ)

13. ದಿಬ್ರುಸೈಕೊವಾ (ಆಸ್ಸಾಂ)
14. ದಿಹಾಂಗ - ದಿಬಾಂಗ - (ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ)
15. ರಣ್‌ಆಫ್‌ಕಚ್ - ಗುಜರಾತ್
16. ಶೀತ ಮರುಭೂಮಿ - ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
17. ಶೇಷಾಚಲಂ - ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
18. ಪನ್ನಾ - ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ

ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು & ಅವರ ಸುಧಾರಣೆ

- ❖ ಪುರಂದರದಾಸರು - 1480 - 1564 ಮಡಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.
- ❖ ಕನಕದಾಸರು - 1508 - 1606 - ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ ವಿಡಂಬಣೆ
- ❖ ಶಿಶುನಾಳ ಶರಿಫರು - 1819- ರಿವಾಮತ, ತತ್ವ ಪದಗಳ ರಚನೆ
- ❖ ಕಬಿರದಾಸರು - 1398 - 1518 - ದೋಹಾ ರಚನೆ
- ❖ ಗುರನಾನಕರು - 1469 - 1539 ಗ್ರಂಥ ಸಾಹಿಬ್, ಜಪಮಣಿಗಳು
- ❖ ತುಳಸಿದಾಸರು - 1532 - 1623 ರಾಮಚರಿತ ಮಾನಸ
- ❖ ಮೀರಾಬಾಯಿ - 1498 - 1569 ಗಿರಿಧರ್ ಗೋಪಾಲ ಆರಾಧ್ಯದೈವ
- ❖ ಜೈತನ್ಯರು - 1485 - 1533 ವಿಶ್ವಪ್ರೇಮವೇ ದೇವರಪ್ರೀತಿ

ಸೂಫಿಗಳು:

- ❖ ಲಾಹೋರ್ - ಶೇಖ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್
- ❖ ಆಜ್ಮೀರ್ - ಖ್ವಾಜಾ ಮೊಯಿನುದ್ದೀನ್ ಚಿಸ್ತಿ
- ❖ ದೆಹಲಿ - ನಿಜಾಮುದ್ದೀನ್ ಜಾಲಿ
- ❖ ಫತೇಪುರ್ ಸಿಕ್ರಿ - ಸಲೀಂ ಚಿಸ್ತಿ
- ❖ ಸೂಫಿ ಪಂಗಡಗಳು - ಚಿಸ್ತಿಯಾ, ಸುಹರ್ವದಿಯಾ, ಬಾದೀಯಾ, ನಕ್ಶಾ ಬಂದಿಯಾ
- ❖ ಅರ್ಕಾಟ - ಟಿಪ್ಪು ಮಸ್ತೂರ್ ಜೌಲಿಯಾ
- ❖ ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ - ಖ್ವಾಜಾ ಬಂದೇ ನವಾಜ

ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ಷೀಪಣಿಗಳು

1. ಅಗ್ನಿ - ಭೂಮಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಉಡಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
2. ಪೃಥ್ವಿ - ಭೂಮಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಉಡಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
3. ಧನುಷ್ - ಭೂಮಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಉಡಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
4. ಆಸ್ತ್ರ - ಆಕಾಶದಿಂದ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಉಡಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
5. ಆಕಾಶ - ಭೂಮಿಯಿಂದ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಉಡಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
6. ತ್ರಿಶೂಲ್ - ಭೂಮಿಯಿಂದ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಉಡಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
7. ಶೌರ್ಯ - ಭೂಮಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಉಡಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ನೆರೆಯ ದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಗಡಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯಗಳು

ದೇಶಗಳು	ಗಡಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳು
ಪಾಕಿಸ್ತಾನ	1) ಗುಜರಾತ್ 2) ರಾಜಸ್ಥಾನ 3) ಪಂಜಾಬ್ 4) ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ
ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನ	1) ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ
ಚೀನಾ	1) ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ 2) ಉತ್ತರಖಂಡ 3) ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ 4) ಸಿಕ್ಕಿಂ 5) ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ನೇಪಾಳ	1) ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ 2) ಉತ್ತರಖಂಡ 3) ಬಿಹಾರ 4) ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ 5) ಸಿಕ್ಕಿಂ
ಭೂತಾನ್	1) ಸಿಕ್ಕಿಂ 2) ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ 3) ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ 4) ಅಸ್ಸಾಂ
ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ	1) ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ 2) ಅಸ್ಸಾಂ 3) ಮೇಘಾಲಯ 4) ತ್ರಿಪುರ 5) ಮಿಜೋರಾಂ
ಮಯನ್ಮಾರ್	1) ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ 2) ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್ 3) ಮಣಿಪುರ 4) ಮಿಜೋರಾಂ

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಗಡಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳು

*	ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ನೆರೆ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯ - ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ
*	ಒಟ್ಟು 9 ರಾಜ್ಯ (8 ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು 1 ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ದೆಹಲಿ)
*	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ಉತ್ತರಖಂಡ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ದೆಹಲಿ ಹರಿಯಾಣ, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಛತ್ತೀಸ್‌ಘಡ, ಬಿಹಾರ ಮತ್ತು ಜಾರ್ಖಂಡ್

ಗಡಿ ರೇಖೆಗಳು

ಗಡಿರೇಖೆಗಳು	ದೇಶ ಮತ್ತು ಪ್ರದೇಶ
ಮ್ಯಾಕ್‌ಮೋಹನ್	ಭಾರತ ಮತ್ತು ಚೀನಾ
ರಾಡ್‌ಕ್ಲಿಪ್	ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನ
ಡೂರ್ಯಾಂಡ್	ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನ
10 ಡಿಗ್ರಿ ಕಾಲುವೆ	ಅಂಡಮಾನ್ & ನಿಕೋಬಾರ್
ಪಾಕ್ ಜಲಸಂಧಿ	ಭಾರತ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಲಂಕಾ
9 ಡಿಗ್ರಿ ಕಾಲುವೆ	ಮಿನಿಕಾಯ್ ಮತ್ತು ಮಾಲ್ಡೀವ್ಸ್
ಡಂಕನ್ ಪ್ಯಾಸೇಜ್	ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ
ದಕ್ಷಿಣ ಅಂಡಮಾನ್	

ಪುಸ್ತಕ & ರಚನಾಕಾರರು

- ಪಾಣಿನಿ - ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಿ
- ಭದ್ರಬಾಹು - ಕಲ್ಪಸೂತ್ರ
- ವಾತ್ಸಯನ - ಕಾಮಸೂತ್ರ
- ಅಶ್ವಘೋಷ - ಬುದ್ಧಚರಿತೆ, ಸೌಂದರಾನಂದಕಾವ್ಯ
- ವಚ್ಚಾಶುತಿ - ಸತಿಪುತ್ರ ಪ್ರಕರಣ
- ನಾಗಾರ್ಜುನ - ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಸೂತ್ರ (ಭಾರತದ ಐಸ್ಪಿನ / ಮಾರ್ತಿನ ಲೂಥರ್)
- ಚರಕ - ಚರಕ ಸಂಹಿತೆ
- ವಸುಮಿತ್ರ ಕುಶಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದನು
- ಹಾಲ - ಗಾಥಾ ಸಪ್ತಶತಿ
- ಗುಣಾಡ್ಯ - ಬ್ರಹ್ಮಕಥಾ (ಶಾತವಾಹನರ ಗುರು - ಕುಂದಕುಂದಾಚಾರ್ಯ)
- ಹರಿಸೇನ - ಅಲಹಾಬಾದ ಸ್ತಂಭಶಾಸನ
- ಜಿಯಾವುದ್ದೀನ್ ಬರ್ನಿ - ತರಿಖ್-ಇ-ಹಿರೋಜಷಾಹಿ
- ಇಸಾಮಿ - ಫತು-ಉಸ-ಸಲಾತಿನ

- ಮಹದ್ ಬಿನ ತುಘಲಕ್
- ಅಬುಲ ಫಜಲ್
- ಗುಲ್ಬದನಂ ಬೇಗಂ
- ಹೆರೊಡೊಟಸ್
- ಪಾಹಿಯಾನ
- ಹುಯ್ಯನತ್ನಾಂಗ
- ಅಲ್ಬೆರುನಿ
- ಇಬ್ನ್ ಬತೂತ
- ಶಂಕರ ನಯ್ಯರ
- ಪಿ. ವಿ. ನರಸಿಂಹರಾವ
- ಜಾರ್ಜ್ ಬರ್ನಾಡ ಷಾ
- ಲಿಯೊ ಟಾಲಸ್ಪಾಯ
- ಜಾನ್ ಮಿಲ್ಟನ್
- ವಿಲಿಯಂ ಶೆಕ್ಸ್ಪಿಯರ
- ಆಡಂ ಸ್ಮಿತ್
- ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಡಾರ್ವಿನ್
- ಹೋಮರ
- ಜಾನ ರಸ್ಕಿನ್
- ಕಾರ್ಲ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್
- ಮೆಕೆವೆಲ್ಲಿ
- ಲಾರ್ಡ್ ಕರ್ಜನ
- ಫ್ಲೆಟೊ
- ಬಂಕಿಮ್ ಚಂದ್ರ ಚಟರ್ಜಿ
- ಆರ್.ಕೆ ನಾರಾಯಣ
- ಚೇತನ ಭಗತ್
- ಎಮ್ ಕೆ ಗಾಂಧೀಜಿ
- ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ
- ರಾಮಚಂದ್ರ ಗುಹಾ
- ಜವಾಹರಲಾಲ ನೆಹರು
- ಡಾ|| ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ
- ವಿ. ಡಿ. ಸಾವರ್ಕರ
- ಲಿಯೊ ಟಾಲಸ್ಪಾಯ
- ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರಬೋಸ
- ತಬಕತ-ಇ-ನಸಿರಿ
- ಅಕ್ಬರ ನಾಮಾ
- ಹುಮಾಯೂನ ನಾಮ
- ಹಿಸ್ಟರೀಸ್
- ಪೊ-ಕೋ-ಕಿ
- ಸಿ ಯು ಕಿ
- ತಹಕಿಕ. ಎ. ಹಿಂದ್
- ಕಿತಾಬ್ ಉಲ್ ರೆಹ್ಲಾ
- ಗಾಂಧಿ ಆಂಡ ಅನಾರ್ಕಿ
- ದಿ. ಇನಸೈಡರ್
- ಮ್ಯಾನ ಆಫ್ ಡೆಪ್ಪಿನಿ
- ವಾರ್ ಆಂಡ ಫೀಸ್
- ಪ್ಯಾರಾಡೈಸ ಲಾಸ್ಟ್
- ಕಿಂಗಲಿಯರ, ಮ್ಯಾಕಬೆತ್, ರೊಮಿಯೊ ಜೂಲಿಯೆಟ
- ವೆಲ್ತ್ ಆಫ್ ನೆಶನ
- ಓರಿಜಿನ್ ಆಫ್ ಸ್ಪಿಸೀಸ್
- ಓಡೆಸ್ಸಿ
- ಅನ್ ಟು ದಿ ಲಾಸ್ಟ್
- ದಾಸ ಕ್ಯಾಪಿಟಲ್
- ದಿ ಪ್ರಿನ್ಸಸ್
- ಪ್ರಾಬ್ಲಮ್ ಆಫ್ ದಿ ಈಸ್ಟ್
- ದಿ ರಿಪಬ್ಲಿಕ್
- ಆನಂದ ಮಠ, ದೇವಿ ಚಂದ್ರಾನಿ
- ಡಾರ್ಕ್‌ರೂಮ್
- ಹಾಫ್ ಗರ್ಲ್‌ಫ್ರೆಂಡ್
- ನನ್ನ ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆ, ಹಿಂದ ಸ್ವರಾಜ್
- ವಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಪೈರ, ಇಗ್ನಿಟೆಡ್ ಮೈಂಡ್
- ಇಂಡಿಯಾ ಆಫ್ಟರ ಗಾಂಧಿ
- ಡಿಸ್ಕವರಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಬಂಚ ಆಫ್ ಓಲ್ಡ್ ಲೆಟರ್ಸ್
- ಹಿಂದೂ ವ್ಯೂಹ ಆಫ್ ಲೈಫ್
- ಇಂಡಿಯಾ ವಾರ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿ ಪೆಂಡೆನ್ಸ್
- ಕಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಗಾಡ ವಿಧಿನ ಯೂ
- ದಿ ಇಂಡಿಯಾ ಸ್ಟ್ರಗಲ್

ಕಾಳಿದಾಸನ ಕೃತಿಗಳು

	ಮಹಾಕಾವ್ಯ	ನಾಟಕಗಳು
1.	ರಘುವಂಶ	ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲಾ
2.	ಕುಮಾರಸಂಭವ	ಮಾಳಿವಿಕಾಗ್ನಿಮಿತ್ರ, ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶಿಯಂ
3.	ಮೇಘದೂತ್	
4.	ಋತುಸಂಹಾರ	
•	ಭಾರವಿ	— ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯ
•	ಶೂದ್ರಕ	— ಮೃಚ್ಛಕತಿಕ
•	ವಿಶಾಖದತ್ತ	— ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸ, ದೇವಿಚಂದ್ರಗುಪ್ತಂ
•	ದಂಡಿನ	— ದಶಕುಮಾರ ಚಿರಿತೆ
•	ಸುಬಂಧು	— ವಾಸ್ತವದತ್ತ
•	ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮ	— ಪಂಚತಂತ್ರ
•	ಗುಣಾಡ್ಯ	— ಬ್ರಹ್ಮಧಕತಾ
•	ಅಮರಕೋಶ	— ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನಂ (ಅರ್ಮಸಿಂಹ)
•	ವಸುಬಂಧು	— ಅಬಿದಮೃಕೋಶ
•	ದಿನ್ನಾಗನ	— ಕೂದ ಮೂಲ
•	ವಾಗ್ಧತಿ	— ಅಷ್ಟಾಂಗ ಸಂಗ್ರಹ
•	ವರಾಹಮೀರ	— ಪಂಚ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಕ, ಬ್ರಹ್ಮತ ಸಂಹಿತೆ, ಲಘುಜಾತಕ
•	ಬ್ರಹ್ಮಗುಪ್ತ	— ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತುತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ
•	ವಾತ್ಸಾಯನ	— ನ್ಯಾಯದರ್ಶನ
•	ಹರ್ಷವರ್ಧನ	— ರತ್ನಾವಳಿ, ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿಕಾ, ನಾಗಾನಂದ
•	ಭಾಣಭಟ್ಟ	— ಹರ್ಷಚರಿತ, ಕಾದಂಬರಿ
•	ಸೂರ್ಯ ಶತಕ	— ಮಯೂರ
•	ಭರ್ತೃಹರಿ	— ವಾಕ್ಯಪದೀನು
•	ರಾಜಶೇಖರ	— ಕರ್ಪೂರ ಮಂಜರಿ
•	ಆವಂತಿ ಸುಂದರಿ	— ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ
•	ಭವಭೂತಿ	— ಮಾಲತಿ ಮಾಧವ, ಮಹಾವೀರ್ ಚಿರಿತೆ, ಉತ್ತರ ರಾಮಚರಿತೆ
•	ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣ	— ವೇಣಿ ಸಂಹಾರ
•	ಮುರಾರಿ	— ಅನರ್ಘ್ಯರಾಗ
•	ಸೋಮೇಶ್ವರ	— ಚಾಂದ ಕನಿಷ್ಠ, ನೈಶಕಂದ
•	ಭೋಜ	— ಶಬ್ದಾನು ಶಾಸನ, ಆಯುರ್ವೇದ, ರಾಜಮೃಣಾಂಕ
•	ಪದ್ಮಗುಪ್ತ	— ನವಶಶಾಂಕ ಚಿರಿತೆ
•	ಭಟ್ಟ	— ರಾವಣವಧಾ
•	ಮಾಘ	— ಶಿಶುಪಾಲ ವಧಾ
•	ಜಯದೇವ	— ಗೀತ ಗೋವಿಂದ

- ಹೇಮಚಂದ್ರ — ಕುಮಾರಪಾಲ ಚರಿತೆ
- ಕ್ಷಮೆಂದ್ರ — ಬ್ರಹ್ಮತ್ ಕಥಾ ಮಂಜರಿ
- ಸೋಮದೇವ — ಕಥಾ ಸವಿತಾಗರ
- ಕಲ್ಪಣ — ರಾಜ ತರಂಗಿಣಿ
- ಬಿಲ್ಹಣ — ವಿಕ್ರಮಾಂಕದೇವ ಚರಿತೆ
- ಚಾಚಾನಾಮ — ಸಿಂಧನ ಇತಿಹಾಸ
- ಮಹೇಂದ್ರವರ್ಮ — ಮತ್ತ ವಿಲಾಸ ಪ್ರಹಸನ
- ವಿಜಯ ಭತ್ತಾರಿಕೆ — ಕೌಮುದ ಮಹೋತ್ಸವ
- ಅಮೋಘವರ್ಷ — ಪ್ರಶೋತ್ತರ ಮಾಲಿಕಾ
- ಶ್ರೀ ವಿಜಯ — ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ
- ತ್ರಿ ವಿಕ್ರಮ — ನಳಚಂಪು & ಮದಾಲಸ ಚಂಪು
- ಹಲಾಯುಧ — ಕವಿ ರಹಸ್ಯ & ಮಿತ್ರಸಂಜಿವಿನಿ
- ಮಹಾವೀರ — ಗಣಿತ ಸಾರ ಸಂಗ್ರಹ
- ವೀರಸೇನ ಹಾಗೂ ಜೀನಸೇನ — ಹವಳ ಹಾಗೂ ಜಯಿದವಳ
- ಗುಣಭದ್ರ — ಉತ್ತರ ಪುರಾಣ
- ಜೀನಸೇನ — ಹರಿವಂಶ, ಆದಿಪುರಾಣ
- ಚಾಮುಂಡರಾಯ — ಚಾಮುಂಡ ಪುರಾಣ
- ಪೊನ್ನ — ಶಾಂತಿಪುರಾಣ, ಭುವನೈಕ್ಯ ರಾಮಭೃದಯ, ಜಿನಾಕ್ಷರ ಮಾಲೆ
- 3 ನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರ — ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ, ಅಭಿಲಾಸತಿರ್ಥ, ಚಿಂತಾಮಣಿ, ವಿಕ್ರಮಾಂಕಭೃದಯ
- ರನ್ನ — ಗದ್ದಾಯುದ್ಧ, ಅಜಿತಪುರಾಣ
- 1 ನೇ ನಾಗವರ್ಮ — ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿ & ಛಂದೋಂಬುದಿ
- 2 ನೇ ಚಾಮುಂಡರಾಯ — ಲೋಕೋಪಕಾರ
- 2 ನೇ ನಾಗವರ್ಮ — ಕಾವ್ಯವಲೋಕನ, ಭಾಷಾಭೂಷಣ, ಅಭಿದನ್ ವಸ್ತುಕೋಶ
- ನಯಸೇನ — ಧರ್ಮಮತ
- ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ — ಮಿಶಾಕ್ಷರ
- 2 ನೇ ಜಯಸಿಂಹ — ಸಂಗೀತ ಭೂಡಾಮಣಿ
- ದಯಪಾಲ — ರೂಪಸಿದ್ಧಿ
- ಶಂಕರಚಾರ್ಯರು — ವಿವೇಕ ಚೂಡಾಮಣಿ, ಪ್ರಬುದ್ಧ ಸುಧಾಕರ, ಆನಂದಲಹರಿ, ಸೌಂದರ್ಯ ಲಹರಿ, ಶಿವಾನಂದ ಲಹರಿ, ಭಜಗೋವಿಂದ
- ಯಮುನಾಚಾರ್ಯ — ಭಾಷ್ಯ
- ರಾಮಾನುಜಾರ್ಯ — ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರಂ, ವೇದಾಂತ ಸಂಗ್ರಹ, ವೇದಾಂತ ದಿಪಂ
- ಮದ್ವಾಚಾರ್ಯರು — ಗೀತಾಭಾಷ್ಯಾ, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯಾ, ಗೀತಾ ತಾತ್ಪರಿಕ್ಯ
- ಇಳಂಗೊ ಅಡಿಗಳ — ಶಿಲಪ್ಪದಿಕಾರಂ
- ಸಿತ್ತಲಾಯ ಸಾತ್ತಿನಾರ — ಮೇಣಿಮೇಖಿಲ್ಯೆ
- ತಿರುಕ್ಕದೇವರ — ಸೀದಕ ಸಿಂತಾಮಣಿ

ಪ್ರಮುಖ ಸಮಿತಿಗಳು

ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಿತಿಗಳು

1. ತಾರ್ಕುಂಡೆ ಸಮಿತಿ
2. ದಿನೇಶ ಗೊಸ್ವಾಮಿ ಸಮಿತಿ
3. N. S ವರಾ ಸಮಿತಿ
4. ಇಂದ್ರ ಜಿತ ಗುಪ್ತ ಸಮಿತಿ - 1998

ಬಡತನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಿತಿಗಳು

- 1 ಅಲಘ್ ಸಮಿತಿ
- 2 ಲಕ್ಷವಾಲಾ ಸಮಿತಿ
- 3 ರಂಗರಾಜನ ಸಮಿತಿ
- 3 ಸುರೇಶ ತೆಂಡೂಲ್ಕರ ಸಮಿತಿ

ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಿತಿಗಳು

1. ಬಲವಂತರಾಯ ಮೆಹ್ತಾ ಸಮಿತಿ
2. ಅಶೋಕ ಮೆಹ್ತಾ ಸಮಿತಿ
3. ಎಲ್. ಎಮ್. ಸಿಂಘ್ ಸಮಿತಿ
4. ಜಿ.ವಿ.ಕೆ. ರಾವ ಸಮಿತಿ 5 ರಮೇಶಕುಮಾರ ಸಮಿತಿ

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ & ತೆರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಿತಿಗಳು

- 1 **B.** ಶಿವರಾಮನ ಸಮಿತಿ = ಕೃಷಿ & ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನ
2. ದಂತ್ವಾಲಾ ಸಮಿತಿ = ಉದ್ಯೋಗ ಅಳತೆ
3. ಖುಸ್ತೋ ಸಮಿತಿ = ಕೃಷಿ ಸಾಲ
4. ಮಹಲನೋಬೀಸ ಸಮಿತಿ = ಆದಾಯ ಹಂಚಿಕೆ
5. ನರಸಿಂಹಂ ಸಮಿತಿ = ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸುಧಾರಣೆ
6. ರಾಜಾ ಚೆಲ್ಲಯ್ಯ ಸಮಿತಿ = ತೆರಿಗೆ ಸುಧಾರಣೆ
7. ವಾಂಚೂ ಸಮಿತಿ = ನೇರ ತೆರಿಗೆ ಸುಧಾರಣೆ
8. ವಿಜಯ ಕೇಳ್ಕರ ಸಮಿತಿ = ತೆರಿಗೆ ಸುಧಾರಣೆ

ಪ್ರಮುಖ ಸಮಿತಿಗಳು

- ಬಟ್ಟರ ಸಮಿತಿ - ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳು & ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದ ಸಮಿತಿ
- ಹರ್ಕೋಗ ಸಮಿತಿ - ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ
- ಮೆಕಾಲೆ ಆಯೋಗ - ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ
- ವಿಲಿಯಂ ಹಂಟರ್ - ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ
- ವುಡ್ಸ್ ವರದಿ - ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ
- ಹಂಟರ್ ಆಯೋಗ - ಜಲಿಯನ್ ವಾಲಾಬಾಗ ಪರಿಶೀಲನೆ ಸಮಿತಿ
- ಆಸಿಮದಾಸ ಗುಪ್ತಾ ಸಮಿತಿ - GST
- ನಜುಂಡಪ್ಪಾ ಸಮಿತಿ- ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಮತೋಲನ - 2000 - 2002
- ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು
  - ಮಾಧವ ಗಾಡ್ಗಿಳ ಸಮಿತಿ
  - ಕಸ್ತೂರಿ ರಂಗಿನ ಸಮಿತಿ
- M.S ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ ಆಯೋಗ - ರೈತರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ
- ಲಿಬೆರ್ಟಾನ ಸಮಿತಿ - ಬಾಬ್ರಿ ಮಸೀದಿ (2009)
- P.C ಹೊಟಾ ಸಮಿತಿ - ನಾಗರಿಕ ಸೇವೆಗಳ ಪುನರರಚನೆ
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಮಿತಿ - ಸ.ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ್
- ಕೇಂದ್ರ ಸಂವಿಧಾನ ಸಮಿತಿ - ಜ.ನೆಹರು
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಪಸಮಿತಿ - J . B ಕೃಪಲಾನಿ
- ರಾಜಮನ್ಸಾರ ಸಮಿತಿ 1969 - ಕೇಂದ್ರ - ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಸಮಿತಿ
- ಸರ್ದಾರ ಸ್ವರ್ಣ ಸಿಂಗ್ ಸಮಿತಿ - 1976 (ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ)
- ವರ್ಮಾ ಸಮಿತಿ - ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಪಾಲಿಕೆ
- ಸಂವಿಧಾನದ ಕಾರ್ಯ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಆಯೋಗ - N.M ವೆಂಕಟಾಚಲಯ್ಯ ಆಯೋಗ - 2001
- ರಘುರಾಂ ರಾಜನ ಸಮಿತಿ 2007 - ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ಸುಧಾರಣೆ
- ಮೂರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ / ಹನುಮಂತಯ್ಯ - 1966 ಮೊದಲ ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆ ಆಯೋಗ

- ವಿರಪ್ಪ ಮೊಯ್ಲಿ & ವಿ.ರಾಮಚಂದ್ರನ 2004 - 2ನೇ ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆ ಆಯೋಗ
- K.S ವಾಲ್ಡಿಯಾ ಸಮಿತಿ - ಸರಸ್ವತಿ ನದಿ ಅಧ್ಯಯನ

ಕಣಿವೆ ಮಾರ್ಗಗಳು

- ಜೊಜಿಲಾ ಕಣಿವೆ - ಜಮ್ಮು & ಕಾಶ್ಮೀರ
- ಬನಿಹಾಲ್ ಕಣಿವೆ - ಜಮ್ಮು & ಕಾಶ್ಮೀರ
- ಕಾರಾಕೊರಂ ಕಣಿವೆ - ಜಮ್ಮು & ಕಾಶ್ಮೀರ
- ಬುರ್ಜಿಲಾ ಕಣಿವೆ - ಜಮ್ಮು & ಕಾಶ್ಮೀರ
- ಖಾಡುಂಗಲಾ ಕಣಿವೆ - ಜಮ್ಮು & ಕಾಶ್ಮೀರ
- ಬೊರ್ಜೈಲ ಪಾಸ್ ಕಣಿವೆ - ಜಮ್ಮು & ಕಾಶ್ಮೀರ
- ಬಾರಾಲಾಚಾ ಲಾ ಕಣಿವೆ - ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
- ದೆಬ್ಲಾ ಕಣಿವೆ - ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
- ಲಾಹುಲ್ & ಸ್ಥಿತಿ ಕಣಿವೆ - ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
- ಕುಲು ಕಾಂಗ್ರಾ ಕಣಿವೆ - ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
- ಶಿಷ್ಕಿಲಾ ಕಣಿವೆ - ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
- ಪಿರಪಂಜಾಲ ಕಣಿವೆ - ಜಮ್ಮು & ಕಾಶ್ಮೀರ
- ನಾಥುಲಾ & ಚೆಲೆಪಲಾ - ಸಿಕ್ಕಿಂ
- ನಿಥಿಲಾ - ಉತ್ತರಾಖಂಡ
- ಥಾಗಲಾ - ಉತ್ತರಾಖಂಡ
- ಲಿಪುಲೇಕಲಾ - ಉತ್ತರಾಖಂಡ
ಮನಾಪಾಸ - ಉತ್ತರಾಖಂಡ
- ಬೊಮ್ಮಿ ಲಾ, ದಿಹಾಂಗಲಾ - ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
- ಖಿಪುಲಾ - ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
- ಪಾಲ್ಘಾಟ್, ಸೆನಕೋಟಾ ಘಾಟ - ಕೇರಳ
- ಬೋರಘಾಟ - ಮುಂಬೈ to ಪುಣೆ
- ತಾಲಘಾಟ - ಮುಂಬೈ to ನಾಸಿಕ್
- ಗೊರಾನ್ಘಾಟ - ಗುರುಶಿಖರ to ಮಾಂಟ ಅಬು (ರಾಜಸ್ಥಾನ)
- ಹಲ್ದಿಘಾಟ - ರಾಜ್ಘಮಂಡ to ಪಾಲಿ (ರಾಜಸ್ಥಾನ)
- ಪಲಕ್ಕಾಡ/ಪಾಲ್ಘಾಟ - ತಮಿಳುನಾಡು to ಕೇರಳ
- ತಾಮಿನಿ ಘಾಟ - ಮುಲ್ಶಿ to ತಾಮಿನಿ
- ಕಾಸರಘಾಟ / ತಾಲಘಾಟ - ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ

- ನಾನಘಾಟ - ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
- ಪಶ್ಚಿಮಘಾಟ & ಪೂರ್ವಘಾಟಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವುದು ಬಿಳಿಗಿರಿ ರಂಗನ ಬೆಟ್ಟ

ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿಶೇಷತೆ

ಹೆಸರುಗಳು	ವಿಶೇಷತೆ
ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್	ನಡೆದಾಡುವ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಬಸವಣ್ಣ	ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಾರ್ಕಿಸ್ ಲೂಥರ್
ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತ	ಭಾರತದ ನೆಪೋಲಿಯನ್
ನಾಗಾರ್ಜುನ	ಭಾರತದ ಐನ್‌ಸ್ಪೀನ್
ಕಾಳಿದಾಸ	ಭಾರತದ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್
ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರೀ	ಅಭಿನವ ಕಾಳಿದಾಸ
ಮಾರ್ಟಿನ್ ಲೂಥರ್	ಅಮೇರಿಕಾದ ಗಾಂಧಿ ಲೂಥರ್
ನೆಲ್ಸನ್ ಮಂಡೇಲಾ	ಆಫ್ರಿಕಾದ ಗಾಂಧಿ
ಗಂಗಾಧರ್ ರಾವ್ ದೇಶಪಾಂಡೆ	ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೇಸರಿ
ಆಲೂರು ವೆಂಕಟರಾಯರು	ಕನ್ನಡದ ಕುಲಪುರೋಹಿತ
ಸರ್ದಾರ್ ವಲ್ಲಭಬಾಯಿ ಪಟೇಲ್	ಭಾರತದ ಬಿಸ್ಕೂಕ್
ಖಾನ್ ಅಬ್ದುಲ್ ಗಫಾರ್ ಖಾನ್	ಗಡಿನಾಡ ಗಾಂಧಿ
ದಾದಾಬಾಯಿ ನವರೋಜಿ	ಭಾರತದ ವೃದ್ಧ ಪಿತಾಮಹ
ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ	ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೀರಾಬಾಯಿ
ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು	ಭಾರತದ ಕೋಗಿಲೆ
ಕಿತ್ತೂರು ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ	ಕರ್ನಾಟಕದ ರುಾನ್ಸಿ ರಾಣಿ
ಬಿ.ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ	ಕನ್ನಡದ ಕಣ್ಣು
ಪುರಂದರ ದಾಸರು	ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂಗೀತದ ಪಿತಾಮಹ
ಅಮೀರ್ ಖುಸ್ರೋ	ಭಾರತದ ಗಿಳಿ
ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ	ಕಡಲ ತೀರದ ಭಾರ್ಗವ್
ಸರ್.ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ	ಆಧುನಿಕ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಲ್ಪಿ
ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫ	ಕನ್ನಡದ ಕಬೀರ
ಅರುಣಾ ಅಸಫ್ ಅಲಿ	ಗ್ರಾಂಡ್ ಓಲ್ಡ್ ವುಮೇನ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ
ಸಲೀಂ ಅಲಿ	ಭಾರತದ ಪಕ್ಷಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಪಿತಾಮಹ
ಮೀರಾಬಾಯಿ	ಕಲಿಯುಗದ ರಾಧೆ

ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಪ್ರಮುಖ ಅಧಿವೇಶನಗಳು

1885	ಮುಂಬೈ	ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ	ಮೊದಲ ಅಧಿವೇಶನ
1886	ಕಲ್ಕತ್ತಾ	ದಾದಾಬಾಯಿ ನವರೋಜಿ	
1887	ಮದ್ರಾಸ್	ಬದ್ರುದ್ದೀನ್ ತ್ಯಾಬ್ಜಿ	ಮೊದಲ ಮುಸ್ಲಿಂ ಅಧ್ಯಕ್ಷ
1888	ಅಲಹಾಬಾದ್	ಜಾರ್ಜ್ ಯೂಲೆ	ಮೊದಲ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ
1890	ಕಲ್ಕತ್ತಾ	ಫಿರೋಜಾ ಷಾ ಮೆಹ್ತಾ	ಕದಂಬಿನಿ ಗಂಗೂಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ವಿ.ವಿ.ಯ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಪದವೀಧರೆಯಿಂದ ಪ್ರಸ್ತಾವಿತ ನುಡಿ
1907	ಸೂರತ್	ರಾಸ್ ಬಿಹಾರಿ ಬೋಸ್	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಇಬ್ಭಾಗ
1916	ಲಖ್ನೊ	ಎ.ಸಿ. ಮಜುಂದಾರ್	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ವಿಲೀನ
1917	ಕಲ್ಕತ್ತಾ	ಅನಿಬೆಸೆಂಟ್	ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷ
1923	ದೆಹಲಿ	ಮೌಲಾನಾ ಆಜಾದ್	ಅತಿ ಕಿರಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ
1924	ಬೆಳಗಾವಿ	ಗಾಂಧೀಜಿ	ಗಾಂಧೀಜಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಏಕೈಕ ಅಧಿವೇಶನ
1925	ಕಾನ್ಪುರ	ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು	ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆ
1928	ಕಲ್ಕತ್ತಾ	ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರೂ	ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಯುವ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಅಸ್ತಿತ್ವ
1929	ಲಾಹೋರ್	ಜವಾಹರ್ ಲಾಲ್ ನೆಹರೂ	ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್ ಘೋಷಣೆ (1930 ಜನವರಿ26)
1937	ಫೈಜಾಪುರ	ಜವಾಹರ್ ಲಾಲ್ ನೆಹರೂ	ಮೊದಲ ಹಳ್ಳಿ
1938	ಹರಿಪುರ	ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರಬೋಸ್	ನೆಹರೂ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿ ನೇಮಕ
1939	ತ್ರಿಪುರ	ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರಬೋಸ್	ನೇತಾಜಿ ಅವರ ರಾಜೀನಾಮೆ, ಫಾರ್ವರ್ಡ್ ಬ್ಲಾಕ್ ಸ್ಥಾಪನೆ
1946	ಮೀರತ್	ಜೆ.ಬಿ. ಕೃಪಲಾನಿ	ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದಾಗ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.
1948	ಜೈಪುರ	ಪಟ್ಟಾಭಿ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ	
1950	ನಾಸಿಕ್	ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಡಿ. ಟಂಡನ್	

ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು:

- ಭಾರತೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ ಮೊದಲ ವ್ಯಕ್ತಿ **W. C ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ** (ಉಮೇಶ ಚಂದ್ರ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ)
- ಭಾರತೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ ಮೊದಲ ಪಾರ್ಸಿ ವ್ಯಕ್ತಿ **ದಾದಾಬಾಯಿ ನವರೋಜಿ**
- ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ ಮೊದಲ ಮುಸ್ಲಿಂ ವ್ಯಕ್ತಿ **ಬದ್ರುದ್ದೀನ್ ತ್ಯಾಬ್ಜಿ**
- ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ ಮೊದಲ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವ್ಯಕ್ತಿ **ಜಾರ್ಜ್ ಯೂಲೆ**
- ವಂದೇ ಮಾತರಂ ಗೀತೆಯನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಹಾಡಿದ್ದು 1886 ರ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದವರು : **ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠ್ಯಾಗೋರ್** ರಚನಾಕಾರರು : **ಬಂಕಿಮ್ ಚಂದ್ರ ಚಟರ್ಜಿ**
- ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ ಮೊದಲ ಕನ್ನಡಿಗ **ಗಣೇಶ ನಾರಾಯಣ ಚಂದಾವರಕರ**
- ಮಂದಗಾಮಿಗಳು & ತೀವ್ರಗಾಮಿಗಳು ಇಬ್ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು 1907 ರ ಸೂರತ್ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ.
- ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗೀತೆಯಾದ 'ಜನ ಗನ ಮನ' ವನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಹಾಡಿದ್ದು 1911 ರ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದವರು: **ಸರಳಾದೇವಿ**
- ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ & ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಒಂದಾಗಿದ್ದು 1916 ರ ಲಖನೌ ಒಪ್ಪಂದದಲ್ಲಿ
- ಮಂದಗಾಮಿಗಳು & ತೀವ್ರಗಾಮಿಗಳು ಒಂದಾಗಿದ್ದು 1916 ರ ಲಖನೌ ಒಪ್ಪಂದದಲ್ಲಿ.
- ಭಾರತೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ **ಆನಿ ಬೆಸೆಂಟ್**
- ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ ಮೊದಲ ಅಧಿವೇಶನ 1924 ರ ಬೆಳಗಾವಿ ಅಧಿವೇಶನ
- ಭಾರತೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆ **ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು**
- 'ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಘೋಷಣೆ 1929 ರ ಲಾಹೋರ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ.
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಂಡನೆಯಾಗಿದ್ದು 1913 ರ ಕರಾಚಿ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ
- ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದವರು **ಜೀವರಾಂ ಭಗವನ್ ದಾಸ್ ಕೃಪಲಾನಿ (J. B. ಕೃಪಲಾನಿ)**

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಕತೃಗಳು	ಗ್ರಂಥಗಳು
ಜ್ಯೋತಿ ಬಾಘಲೆ	ಗುಲಾಮಗಿರಿ
ಸರ್.ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ	ಪ್ಲಾನಡ್ ಎಕಾನಮಿ ಫಾರ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಮೆಮೋರಿಸ್ ಆಫ್ ಮೈ, ವರ್ಕಿಂಗ್ ಲೈಫ್
ಅರವಿಂದ ಘೋಷ್	ದಿ ಲೈಫ್ ಡಿವೈನ್, ಸಾವಿತ್ರಿ (ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ)
ಬಾಲಗಂಗಾಧರ್ ತಿಲಕ್	ಮರಾಠಿ (ಇಂಗ್ಲೀಷ್), ಕೇಸರಿ(ಮರಾಠಿ)
ಲಾಲಾ ಲಜಪತ ರಾಯ್	Unhappy India, ಪಂಜಾಬಿ
ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ	ಹಿಂದ್ ಸ್ವರಾಜ್, ಮೈ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆರಿಮೆಂಟ್ ವಿತ್ ಟ್ರೂತ್ (ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆ), ಇಂಡಿಯಾ ಆಫ್ ಮೈ ಡ್ರೀಮ್ಸ್, ಮೈ ಅಲ್ಲಿ ಲೈಫ್, ಮೈ ಗಾಡ್
ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು	ಡಿಸ್ಕವರಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಗ್ಲಿಂಪ್ಸ್ ಆಫ್ ವರ್ಲ್ಡ್ ಹಿಸ್ಟರಿ
ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠ್ಯಾಗೋರ್	ದಿ ಹೋಮ್ ಅಂಡ್ ದಿ ವರ್ಲ್ಡ್ (ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆ) (ಬಂಗಾಳಿ) ಗೀತಾಂಜಲಿ
ದೀನಬಂಧು ಮಿತ್ರ	ನೀಲ್ ದರ್ಪಣ್
ಸ್ವಾಮಿ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ	ಸತ್ಯಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶ
ಲಾರ್ಡ್ ಕರ್ಜನ್	ಪ್ರಾಬ್ಲಮ್ ಆಫ್ ದಿ ಈಸ್ಟ್
ಜೆ.ಪಿ.ನಾರಾಯಣ್	ಟೂ ಅಲ್ ಫೈಬರ್ ಆಫ್ ಪ್ರೀಡಂ, ವೈ ಸೋಸಿಯಲಿಸಂ
ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರಬೋಸ್	ದಿ ಇಂಡಿಯನ್ ಸ್ಟ್ರಗಲ್
ದಾದಾಬಾಯಿ ನವರೋಜಿ	ಪಾವರ್ತಿ & ಅನ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೂಲ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ
ಸುರೇಂದ್ರನಾಥ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ	ಎ ನೇಷನ್ ಇನ್ ದಿ ಮೇಕಿಂಗ್
ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್	ಇಂಡಿಯಾ ಡಿವೈಡೆಡ್
ವಿ.ಡಿ. ಸಾವರ್ಕರ್	ದಿ ಇಂಡಿಯನ್ ವಾರ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಪೆಂಡೆನ್ಸ್
ಬಂಕಿಮ್ ಚಂದ್ರ ಚಟರ್ಜಿ	ಆನಂದ ಮಠ, ಸೀತಾರಾಮ್, ದೇವಿಕೌದರಾಣಿ
ರಾಜಾರಾಮ್ ಮೋಹನ್ ರಾಯ್	ಗಿಫ್ಟ್ ಆಫ್ ಮನೋಧಿಸಿಸ್ಟ್ ಪರ್‌ಸ್ಟೆಸ್ ಆಫ್ ಜಿಸಸ್
ಬಿಬುತಿ ಭೂಷಣ್	ಪಥರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ
ಆರ್.ಸಿ. ದತ್	ದಿ ಎಕಾನಾಮಿಕ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ
ಲಾರ್ಡ್ ಹಾರ್ಡಿಂಜ್	ಮೈ ಇಂಡಿಯನ್ ಈಯರ್ಸ್
ಸೈಯದ್ ಅಮೀರ್ ಅಲಿ	ಸ್ಪಿರಿಟ್ ಆಫ್ ಇಸ್ಲಾಂ
ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್	ವಾಟ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಂಡ್ ಗಾಂಧಿ ಹ್ಯಾವ್ ಡನ್ ಟು ದಿ ಅನ್‌ಟಚಬಲ್ಸ್
ಅರವಿಂದ ಅಡಿಗ	ದಿ ವೈಟ್ ಟೈಗರ್, ಬಿಟ್ಟೀನ್ ದಿ ಆಸಿನೇಷನ್
ಕಿರಣ್ ದೇಸಾಯಿ	ದಿ ಇನ್ ಹೆರಿಟೆನ್ಸ್ ಆಫ್ ಲಾಸ್
ಸಲ್ಮಾನ್ ರಶ್ಮಿ	ಮಿಡ್ ನೈಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್, ಸಾಟಾನಿಕ್ ವರ್ಸ್‌ಸ್
ಅರುಂದತಿ ರಾಯ್	ದಿ ಗಾಡ್ ಆಫ್ ಸ್ಮಾಲ್ ಥಿಂಗ್ಸ್
ಅಮರ್ತ್ಯಸೇನ್	ದಿ ಐಡಿಯಾ ಆಫ್ ಜಸ್ಪೀಸ್, ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಪ್ರೀಡಮ್
ಎಲ್.ಕೆ. ಅಡ್ವಾಣಿ	ಮೈ ಕಂಟ್ರಿ ಮೈ ಲೈಫ್
ಪ್ರಣಬ್ ಮುಖರ್ಜಿ	The Turbulent Years 1980-1996
ಸುಮಿತ್ರಾ ಮಹಾಜನ್	ಮಾತೋಶ್ರೀ
ಕಾಲ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್	ದಾಸ್ ಕ್ಯಾಪಿಟಲ್
ಅಡಾಲ್ಫ್ ಹಿಟ್ಲರ್	ಮೈ ಕಾಂಫ್ (ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ)
ನೆಲ್ಸನ್ ಮಂಡೇಲಾ	ದ ಲಾಂಗ್ ವಾಕ್ ಟು ಪ್ರೀಡಂ
ಬಿ.ಜಿ.ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿ	ಹಸಿರು ಹೊನ್ನು

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹೇಳಿಕೆಗಳು

ಹೇಳಿಕೆಗಳು	ಹೇಳಿಕೆ ನೀಡಿದರು
ಜೈ ಜವಾನ್ ಜೈ ಕಿಸಾನ್	ಲಾಲ ಬಹುದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ
ದಿಲ್ಲಿ ಚಲೋ	ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್
ಜೈ ವಿಜ್ಞಾನ	ಅಟಲ್ ಬಿಹಾರಿ ವಾಜಪೇಯಿ
ಸ್ವರಾಜ್ಯವೇ ನನ್ನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ಹಕ್ಕು ಅದನ್ನು ಪಡೆದೇ ತಿರುತ್ತೇನೆ	ಬಾಲ ಗಂಗಾಧರ್ ತಿಲಕ್
ಮೇರಾ ಭಾರತ ಮಹಾನ್	ರಾಜೀವ್ ಗಾಂಧಿ
ಭಾರತ ಭಾರತೀಯರಿಗಾಗಿ	ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ
ಗರಿಬಿ ಹಠಾವೋ	ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ
ಆರಾಮ ಹರಾಮ ಹೈ	ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು
ವೇದಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ	ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ
ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆ ನನ್ನ ದೇವರು	ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ
ನನಗೆ ರಕ್ತ ಕೊಡಿ ನಿಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ	ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್
ಇನ್‌ಕ್ವಿಲಾಬ್ ಜಿಂದಾಬಾದ್	ಭಗತ್ ಸಿಂಠ
ಯೋಜಿಸಿರಿ ಇಲ್ಲವೇ ಹಾಳಾಗುತ್ತೀರಿ	ಸರ್.ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ
ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇ ಆತನೇ ಎಲ್ಲರ ತಂದೆ	ರಮಾನಂದರು
ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ	ಬಸವಣ್ಣ
ರಾಮ ರಹಿಮ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ ಒಬ್ಬರೇ	ಕಬೀರ
ಜೈಹಿಂದ್	ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರಬೋಸ್
ಸೈಮನ್ ಗೋ ಬ್ಯಾಕ್	ಲಾಲಾ ಲಜಪತರಾಯ
ತೆರಿಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಡಿ	ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ
ಮಾಡು ಇಲ್ಲವೇ ಮಡಿ	ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ
ಸತ್ಯಮೇವ ಜಯತೆ	ಮದನ್ ಮೋಹನ್ ಮಾಲ್ವಿಯಾ
ಹಿಂದಿ ಚೀನಿ ಭಾಯಿ ಭಾಯಿ	ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು
ಮಾ ಮಾತೀ ಮನುಷ್ಯ	ಮಮತಾ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ
ಇಂದಿರಾ ಹಟಾವೋ ದೇಶ ಬಚಾವೋ	ಜಯಪ್ರಕಾಶ ನಾರಾಯಣ
ಒಂದು ಧರ್ಮ, ಒಂದು ಜಾತಿ, ಒಬ್ಬ ದೇವರು	ನಾರಾಯಣ ಗುರು
ಶಕ್ತಿಯೇ ಜೀವನ, ದೌರ್ಬಲ್ಯವೇ ಮರಣ	ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ
ಸರ್ಪರೋಶಿಕಿ ತಮನ್ನಾ, ಅಬ್ ಹಮಾರೆ ದಿಲ್ ಮೇ ಹೈ	ರಾಮಪ್ರಸಾದ ಬಿಸ್ಮಿಲ್ಲಾ
ಇತಿಹಾಸ ಓದದವರು, ಇತಿಹಾಸ ನಿರ್ಮಿಸಲಾರರು	ಡಾ ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್
ಆಸೆಯೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಮೂಲ	ಗೌತಮ ಬುದ್ಧ
ವಂದೇ ಮಾತರಂ	ಬಂಕಿಂ ಚಂದ್ರ ಚಟರ್ಜಿ
ನಾಳೆ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಇಂದು ಮಾಡಿ, ಇಂದು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಈಗಲೇ ಮಾಡಿ	ಕಬೀರ
ತಮ್ಮನ್ನು ಯಾರು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ದೇವರು ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ	ಗುರುನಾನಕ
ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡ	ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ
ಯಾರು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆ	ಅರವಿಂದ ಘೋಷ
ಎಲ್ಲರೂ ನನಗೆ ಸ್ನೇಹಿತರು, ಯಾರೂ ನನಗೆ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲ	ಮಹಾವೀರ

ಪ್ರಮುಖ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಳ
ನ್ಯಾಶನಲ್ ಕೆಮಿಕಲ್ ಲ್ಯಾಬರೋಟರಿ	ಪುಣೆ
ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ	ಡೆಹ್ರಾಡೂನ್ (ಉತ್ತರಾಂಚಲ)
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಪೂವೆಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಧನಬಾದ್ (ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಡ)
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಡ್ರಗ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಲಖನೌ
ಕೆಮಿಕಲ್ ಪುಡ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿಕಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಮೈಸೂರು
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಲೆದರ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಚೆನ್ನೈ
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬಟಾನಿಕಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಲಖನೌ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಬಿಲ್ಡಿಂಗ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ರೂಕಿ (ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ)
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಮೈನಿಂಗ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಧನಬಾದ್ (ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಡ)
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ರೋಡ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ನವದೆಹಲಿ
ನ್ಯಾಶನಲ್ ಎನ್ವಿರಾನ್‌ಮೆಂಟಲ್ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ನಾಗಪುರ
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಇಂಡಿಸ್ಟ್ರಿಯಲ್ ಮತ್ತು ಟೆಕ್ನಾಲಜಿಕಲ್ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಬಿರ್ಲಾ ಇಂಡಿಸ್ಟ್ರಿಯಲ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿಕಲ್ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ	ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ
ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್‌ಡ್ ಸ್ಟಿಡಿಸ್	ಸಿಮ್ಲಾ
ಆಲ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಮೆಡಿಕಲ್ ಸೈನ್ಸ್	ನವದೆಹಲಿ
ಕಾಲರಾ ರಿಸರ್ಚ್ ಸೆಂಟರ್	ಕಲ್ಕತ್ತಾ
ಇಂಡಿಯನ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಆಫ್ ಮೆಡಿಕಲ್	ನವದೆಹಲಿ
ನ್ಯಾಶನಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ನ್ಯೂಟ್ರಿಷಿಯನ್	ಹೈದರಾಬಾದ್
ಟಿ.ಬಿ. ರಿಸರ್ಚ್ ಸೆಂಟರ್	ಚೆನ್ನೈ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಡ್ರಗ್ ಲ್ಯಾಬರೋಟರಿ	ಕಲ್ಕತ್ತಾ
ಚಿತ್ತರಂಜನ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಸೆಂಟರ್	ಕಲ್ಕತ್ತಾ
ಇಂಡಿಯನ್ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಸೆಂಟರ್	ಮುಂಬೈ
ನ್ಯಾಶನಲ್ ಟಿಬಿ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಬೆಂಗಳೂರು
ಸೆಂಟರ್ ವಾಟರ್ ಪವರ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಸ್ಟೇಷನ್	ಪುಣೆ
ಫಾರೆಸ್ಟ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಡೆಹ್ರಾಡೂನ್
ಇಂಡಿಯನ್ ರೋಡ್ಸ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್	ನವದೆಹಲಿ
ಟಿಲಿ ಕಮ್ಯೂನಿಕೇಶನ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಸೆಂಟರ್	ನವದೆಹಲಿ
ಬಾಬ ಅಟಾಮಿಕ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಸೆಂಟರ್	ಮುಂಬೈ
ಟಾಟಾ ಮೆಮೋರಿಯಲ್ ಸೆಂಟರ್	ಮುಂಬೈ
ಇಂಡಿಯನ್ ಸೈಂಟಿಫಿಕ್ ಸೆಟ್‌ಲೆಟ್ ಪ್ರೊಜೆಕ್ಟ್ಸ್	ಬೆಂಗಳೂರು
ಬೋಸ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಕಲ್ಕತ್ತಾ
ಇಂಡಿಯನ್ ನ್ಯಾಶನಲ್ ಸೈನ್ಸ್ ಅಕಾಡೆಮಿ	ದೆಹಲಿ
ರಾಮನ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಬೆಂಗಳೂರು
ಇಂಡಿಯನ್ ಜ್ಯೂಟ್ ಇಂಡಸ್ಟ್ರೀಸ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಸೆಂಟರ್	ಕೋಲ್ಕತ್ತಾ
ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯಾ ಟೆಕ್ನೊಲಜಿ ರಿಸರ್ಚ್ ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್	ಕೋಯಿಮತ್ತೂರು

ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಳ
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಎರೋನಾಟಿಕಲ್ ಲ್ಯಾಬೋರೇಟರಿ	ಬೆಂಗಳೂರು
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಮೆಟಲರ್ಜಿಕಲ್ ಲ್ಯಾಬೋರೇಟರಿ	ಜೆಮ್‌ಶೆಡ್‌ಪುರ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಗ್ಯಾಸ್ ಅಂಡ್ ಸಿರಾಮಿಕ್ಸ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಜಾಧವಪುರ (ಕಲ್ಕತ್ತಾ)
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಎಲೆಕ್ಟ್ರೋ ಕೆಮಿಕಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಕಾರೈಕುಡಿ (ತಮಿಳುನಾಡು)
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಸಾಯಿಲ್ ಸಾಲಿನಿಟಿ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಕರ್ನಾಲ್ (ಹರಿಯಾಣ)
ಇಂಡಿಯನ್ ಲೇಕ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ರಾಂಚಿ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ವಾಟರ್ ಪವರ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಸ್ಟೇಷನ್	ಖಡಕವಾಸ್ಲಾ (ಪುಣೆ)
ಬಾಬಾ ಅಟಮಿಕ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಸೆಂಟರ್	ಟ್ರಾಂಬೆ
ರೆಡಿಯೋ ಅಸ್ಮಾನಾಮಿ ಸೆಂಟರ್	ಉದಕಮಂಡಲ
ಫಿಜಿಕಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಲ್ಯಾಬೋರೇಟರಿ	ಅಮದಾಬಾದ್
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಸೈಂಟಿಫಿಕ್ ಇನ್‌ಟುಮೆಂಟ್ಸ್ ಆರ್ಗನೈಸೇಷನ್	ಚಂಡಿಗಡ್

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಳ
ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಆಂಡ್ ಫಾರೆನ್ ಲ್ಯಾಂಗ್ವೇಜ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಹೈದರಾಬಾದ್
ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಸ್ಥಾನ	ನವದೆಹಲಿ
ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿಂದಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ವಾರ್ಧಾ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಲ್ಯಾಂಗ್ವೇಜ್	ಮೈಸೂರು
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ತಮಿಳು	ಚೆನ್ನೈ
ಮೌಲಾನಾ ಅಜಾದ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಉರ್ದು ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ	ಹೈದರಾಬಾದ್
ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ	ತಿರುಪತಿ
ಲಾಲ್ ಬಹದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ	ನವದೆಹಲಿ
ಮಿಥಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ	ಬೆಂಗಳೂರು

ಬೌದ್ಧ ಮಹಾಸಮ್ಮೇಳನಗಳು

ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು	ಸ್ಥಳ	ಕಾಲ	ಆಶ್ರಯ ದೊರೆ	ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ
ಮೊದಲನೇ ಸಮ್ಮೇಳನ	ರಾಜ ಗೃಹ	ಕ್ರಿ.ಪೂ.483	ಅಜಾತ ಶತ್ರು	ಮಹಾ ಕಶ್ಯಪ
ಎರಡನೇ ಸಮ್ಮೇಳನ	ವೈಶಾಲಿ	ಕ್ರಿ.ಪೂ.383	ಕಾಲಾಶೋಕ	ಸಭಾಕಾಮಿ
ಮೂರನೇ ಸಮ್ಮೇಳನ	ಪಾಟಲೀ ಪುತ್ರ	ಕ್ರಿ.ಪೂ.250	ಅಶೋಕ	ಮುಗ್ಗಲಿ ಪುತ್ರ ತಿಸ್ಸ
ನಾಲ್ಕನೇ ಸಮ್ಮೇಳನ	ಕುಂಡಲವನ	ಕ್ರಿ.ಶ. 102	ಕಾನಿಷ್ಕ	ವಸುಮಿತ್ರ
ಐದನೇ ಸಮ್ಮೇಳನ	ಕನೂಜ್	ಕ್ರಿ.ಶ.643	ಹರ್ಷವರ್ಧನ	ಹ್ಯೂಯನ್‌ತ್ಸಾಂಗ್

ಭಾರತದ ನದಿ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳು

ನಗರಗಳು	ನದಿಗಳು	ಸ್ಥಳ
ಬದ್ರಿನಾಥ	ಅಲಕಾನಂದ	ಉತ್ತರಾಖಂಡ
ಕಟಕ	ಮಹಾನದಿ	ಓರಿಸ್ಸಾ
ದೆಹಲಿ	ಯಮುನಾ	ದೆಹಲಿ
ಫಿರೋಜಪುರ	ಸಟ್ಲೆಜ್	ಪಂಜಾಬ
ಗೌಹತಿ	ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ	ಆಸ್ಸಾಂ
ಹೈದರಾಬಾದ	ಮೂಸಿ	ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
ಕರ್ನಾಲ್	ತುಂಗಭದ್ರಾ	ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
ಲಖನೌ	ಗೋಮತಿ	ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ
ಲೂದಿಯಾನ	ಸಟ್ಲೆಜ್	ಪಂಜಾಬ
ನಾಸಿಕ್	ಗೋದಾವರಿ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಪಂಡರಾಪುರ	ಭೀಮಾ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಪಾಟ್ನಾ	ಗಂಗಾ	ಬಿಹಾರ
ಸಂಬಲಪುರ	ಮಹಾನದಿ	ಓರಿಸ್ಸಾ
ಶ್ರೀನಗರ	ಝೀಲಂ	ಕಾಶ್ಮೀರ
ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣ	ಕಾವೇರಿ	ಕರ್ನಾಟಕ
ಸೂರತ	ತಪತಿ	ಗುಜರಾತ
ವಾರಣಾಸಿ	ಗಂಗಾ	ಉ.ಪ್ರದೇಶ
ವಿಜಯವಾಡ	ಕೃಷ್ಣಾ	ಉ.ಪ್ರದೇಶ
ಆಗ್ರಾ	ಯಮುನಾ	ಗುಜರಾತ
ಅಯೋಧ್ಯಾ	ಸರಯೂ	ಉ.ಪ್ರದೇಶ
ಅಹಮದಾಬಾದ್	ಸಾಬರಮತಿ	ಗುಜರಾತ
ಅಲಹಾಬಾದ್	ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾ	ಉ.ಪ್ರದೇಶ
ಬರೇಲಿ	ರಾಮಗಂಗಾ	ಉ.ಪ್ರದೇಶ
ದಿಬ್ರುಗರ್	ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ	ಆಸ್ಸಾಂ
ಹಾಲ್ದಿಯಾ	ಗಂಗಾ	ಪ.ಬಂಗಾಳ
ಜಬ್ಬಲಪುರ	ನರ್ಮದಾ	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ಜೆಮ್‌ಶೇಡ್‌ಪುರ	ಸುವರ್ಣರೇಖಾ	ಜಾರ್ಖಂಡ್
ಕಲ್ಕತ್ತಾ	ಹೂಗ್ಲಿ	ಪ.ಬಂಗಾಳ
ಮಥುರಾ	ಯಮುನಾ	ಉ.ಪ್ರದೇಶ
ಪಣಜಿ	ಮಾಂಡವಿ	ಗೋವಾ
ಕೊಲ್ಹಾಪುರ	ಪಂಚಗಂಗಾ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ವಡೋದರ	ವಿಶ್ವಮಿತ್ರ	ಗುಜರಾತ
ಬೆಂಗಳೂರು	ವೃಷಭಾವತಿ	ಕರ್ನಾಟಕ

ಕನೋಜ	ಗಂಗಾ	ಉ.ಪ್ರದೇಶ
ಗ್ವಾಲಿಯರ್	ಚಂಬಲ	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ಕಾನ್ಪುರ	ಗಂಗಾ	ಉ.ಪ್ರದೇಶ
ಮಾಳೆಗಾಂ	ಗಿರಾ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ರೂರಕೇಲಾ	ಬ್ರಹ್ಮಣಿ	ಓರಿಸ್ಸಾ
ಹರಿದ್ವಾರ	ಗಂಗಾ	ಉತ್ತರಾಖಂಡ
ಮಧುರೈ	ವಗೈ	ತಮಿಳುನಾಡು
ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ	ಕಾವೇರಿ	ತಮಿಳುನಾಡು
ಕೋಟಾ	ಚಂಬಲ	ರಾಜಸ್ಥಾನ
ಇರೋಡ	ಕಾವೇರಿ	ತಮಿಳುನಾಡು
ಸಾಂಗ್ಲಿ	ಕೃಷ್ಣಾ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ

ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳು ಬಂದರುಗಳು

ಬಂದರು	ರಾಜ್ಯ
ಮುಂಬಯಿ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಮರ್ಮಗೋವಾ	ಗೋವಾ
ಕಾಂಡ್ಲಾ	ಗುಜರಾತ
ಟೂಟಿಕೋರಿನ್ (ಅಣ್ಣಾದೊರೈ)	ತಮಿಳುನಾಡು
ಚೆನ್ನೈ	ತಮಿಳುನಾಡು
ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣ	ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
ಎನ್ನೋರಾ(ಕಾಮರಾಜ)	ತಮಿಳುನಾಡು
ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
ಹಾಲ್ದಿಯಾ	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
ನವಸೇವಾ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಕೊಚ್ಚಿನ್	ಕೇರಳ
ಪರದೀಪ	ಒಡಿಶಾ
ಮಂಗಳೂರು	ಕರ್ನಾಟಕ
ಹೊನ್ನಾವರ	ಕರ್ನಾಟಕ
ಮಲ್ಲೆ	ಕರ್ನಾಟಕ
ತದ್ರಿ	ಕರ್ನಾಟಕ
ಬೇಲಿಕೇರಿ	ಕರ್ನಾಟಕ
ಮುಂದ್ರಾ	ಗುಜರಾತ್

ಪ್ರಮುಖ ಆಣೆಕಟ್ಟು

ಆಣೆಕಟ್ಟು	ಸ್ಥಳ	ರಾಜ್ಯ
ಭಾಕ್ರಾ	ಸಟ್ಲೆಜ್	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ನಂಗಲ್	ಸಟ್ಲೆಜ್	ಪಂಜಾಬ್
ಮೆಟ್ಟೂರ್	ಕಾವೇರಿ	ತಮಿಳುನಾಡು
ರಾಮಗಂಗಾ	ರಾಮಗಂಗಾ	ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ
ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ	ಮಯೂರಾಕ್ಷಿ	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
ಶ್ರೀರಾಂಸಾಗರ	ಗೋದಾವರಿ	ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
ನಾಗರ್ಜುನ ಸಾಗರ	ಕೃಷ್ಣ	ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
ಉಕಾಯಿ	ತಾಪಿ	ಗುಜರಾತ್
ಪೊಂಗ ಆಣೆಕಟ್ಟು	ಬಿಯಾಸ	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ಇಡುಕ್ಕಿ	ಪೆರಿಯಾರ್	ಕೇರಳ
ಗಾಂಧಿ ಸಾಗರ	ಚಂಬಲ್	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ಕೊಯ್ನಾ	ಕೊಯ್ನಾ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಜವಾಹರ್ ಆಣೆಕಟ್ಟು	ಚಂಬಲ್	ರಾಜಸ್ಥಾನ
ಸರ್ದಾರ್ ಸರೋವರ ಆಣೆಕಟ್ಟು	ನರ್ಮದಾ	ಗುಜರಾತ್
ರಾಣಾ ಪ್ರತಾಪ್ ಸಾಗರ	ಚಂಬಲ್	ರಾಜಸ್ಥಾನ
ಭವಾನಿಸಾಗರ ಆಣೆಕಟ್ಟು	ಭವಾನಿ	ತಮಿಳುನಾಡು
ಕಕ್ಕಪಾರ	ತಪತಿ	ಗುಜರಾತ್
ಕೋಸಿ	ಕೋಸಿ	ಬಿಹಾರ
ಗಂಡಕ	ಗಂಡಕ	ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ & ಬಿಹಾರ
ಕುಂದಹ	ಕುಂದಹ	ತಮಿಳುನಾಡು
ದಾಮೋದರ	ದಾಮೋದರ	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
ಮಾಹಿ	ಮಾಹಿ	ಗುಜರಾತ್
ಬಾಣಸಾಗರ	ಸೋನ	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ಸಲಾಲ್	ಚಿನಾಬ್	ಜಮ್ಮು & ಕಾಶ್ಮೀರ
ಜಯಕವಾಡಿ	ಗೋದಾವರಿ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಸರ್ದಾರ್ ಶಯಕ	ಫಾಗ್ರಾ	ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ
ಪರಕ್ಕ	ಗಂಗಾ	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ

ಪೋಚಂಪದ	ಗೋದಾವರಿ	ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
ತಾವಾ	ತಾವಾ	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ದುಳಹಸ್ತಿ	ಚಿನಾಬ್	ಜಮ್ಮು & ಕಾಶ್ಮೀರ
ತೀನ ಡ್ಯಾಂ	ರಾವಿ	ಪಂಜಾಬ
ಪರಿಪನ ಡ್ಯಾಂ	ತಂಬಿರಪರಾನಿ	ತಮಿಳುನಾಡು
ಪಳ್ಳಿವಾಸಲು	ಮಂದಿರಾ ಪೂಜಾ	ಕೇರಳ
ಆಲಮಟ್ಟಿ	ಕೃಷ್ಣಾ	ಕರ್ನಾಟಕ
ಗಾಂಧಿಸಾಗರ	ಚಂಬಲ	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ಹಿರಾಕುಡ್	ಮಹಾನದಿ	ಒರಿಸ್ಸಾ
ರಿಹಾಂದ	ರಿಹಾಂದ	ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ

ಪ್ರಮುಖ ಜಲಪಾತಗಳು

ಆಣೆಕಟ್ಟು	ಸ್ಥಳ	ರಾಜ್ಯ
ದೂದ್ ಸಾಗರ	ಮಾಂಡವಿ	ಗೋವಾ
ತಲೈಯಾರ್	ಮಂಜುಲಾ	ತಮಿಳುನಾಡು
ಜೊಗ್ ಫಾಲ್ಸ್	ಶರಾವತಿ	ಕರ್ನಾಟಕ
ವಂಟವಾಂಗ್	ಲಾವೂ ನದಿ	ಮಿಜೋರಾಂ
ಬಿಶಪ್ ಫಾಲ್ಸ್	ಉಮಿಯಾಮ್	ಮೇಘಾಲಯ
ತಿತಗಾರ	ಕಂಗರ	ಭತ್ತೀಸಫಡ
ಪಲರವಿ ಫಾಲ್ಸ್	ಕಲ್ಲದ	ಕೇರಳ
ಆಂಟೋನಿ ಫಾಲ್ಸ್	ಅರಾ	ಕೇರಳ
ಶಸ್ತ್ರಕುಂಡ ಫಾಲ್ಸ್	ವೈನ್‌ಗಂಗಾ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಭಿಲ್ವಾರಾ ಫಾಲ್ಸ್	ಕೂಡಲಿ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ದೋಭಿ ಫಾಲ್ಸ್	ಕೋಯನಾ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಒಟ್ಟಪರಾಯಿ ಫಾಲ್ಸ್	ಪೈಜಾರ್	ತಮಿಳುನಾಡು
ಕುಟ್ಟಿರಾಯಿರಾ	ಕುಡಿರಾಯಿರ	ತಮಿಳುನಾಡು
ಜಲಗಂಪಾರಾಯಿ	ಅಟ್ಟೂರ	ತಮಿಳುನಾಡು
ಕುಂಚಿಕಲ್	ವಾರಾಹಿ	ಕರ್ನಾಟಕ

ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು

ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣದ ಹೆಸರು	ಪಟ್ಟಣದ ಹೆಸರು
ಬಜಪೆ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಮಂಗಳೂರು
ಗೋಪಿನಾಥ್ ಬಾರ್ಡೋಲೆ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಗುವಾಹಾತಿ
ಸರ್ದಾರ್ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ್	ಅಹಮದಾಬಾದ್
ಅಂತರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಪಾಟ್ನಾ
ಲೋಕನಾಯಕ ಜಯಪ್ರಕಾಶ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ನ್ಯೂ ದೆಹಲಿ
ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಬುನಾಗಢ
ಕಿಶೋರಿ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಚೆನ್ನೈ
ಅಣ್ಣಾ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ
ನೇತಾಜಿ ಸುಭಾಷ್ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಆಗ್ರಾ
ತಾಜ್ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಜೋರ್ಹಾಟ್
ರೌವರಿಹ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ ಸಹಾರಾ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಮುಂಬೈ
ಕೆಂಪೇಗೌಡ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಬೆಂಗಳೂರು
ವೀರ ಸಾವರ್ಕರ್ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಮೋರ್ಝೆರ್
ರಾಜೀವ್ ಗಾಂಧಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಹೈದರಾಬಾದ್
ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ರಾಯಪುರ
ತ್ರಿವೇಂದ್ರಂ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ತಿರುವನಂತಪುರಂ
ರಾಜಭೋಜ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಭೂಪಾಲ್
ಭತ್ತಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಮುಂಬಯಿ
ಡಾ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ನಾಗ್ಪುರ
ಬಿಜು ಪಟ್ನಾಯಿಕ್ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಭುವನೇಶ್ವರ
ಜಯಗುರು ರಾಮದಾಸ್ ಜೀ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಅಮೃತಸರ್
ಚೌಧರಿ ಚರಣಸಿಂಗ್ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಲಖನೌ
ಲಾಲಬಹಾದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ವಾರಣಾಸಿ
ಬಿಸರ್ ಮುಂಡಾ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ರಾಂಚಿ
ದೇವಿ ಅಹಲ್ಯಾಬಾಯಿ ಹೋಳ್ಕರ್ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಇಂದೋರ್
ಗುರು ಗೋವಿಂದಸಿಂಗ್ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ನಾಂದೇಡ
ಬೋರಮನೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಸೋಲಾಪುರ
ಸಾವಿತ್ರಿ ಜಿಂದಾಲ್ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಅಂಗುಲ
ಮಹಾರಾಣಾ ಪ್ರತಾಪ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಉದಯಪುರ
ಜಾಲಿ ಗ್ರ್ಯಾಂಟ್ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಡೆಹ್ರಾಡೂನ್
ನೈನಿ ಸೈನಿ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಪಿತೋರಘರ್

ಭಾರತ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಮನೆತನಗಳು

ಮನೆತನ	ಸ್ಥಾಪಕ	ರಾಜಧಾನಿ
ಹರ್ಯಂಕ	ಬಿಂದುಸಾರ	ರಾಜಗೃಹ
ನಂದ	ಮಹಾಪದ್ಮಾನಂದ	ಪಾಟಲೀಪುತ್ರ
ಮೌರ್ಯ	ಚಂದ್ರಗುಪ್ತಮೌರ್ಯ	ಪಾಟಲೀಪುತ್ರ
ಶುಂಗ	ಪುಷ್ಯಮಿತ್ರಶುಂಗ	ಪಾಟಲೀಪುತ್ರ
ಕಣ್ವ	ವಸುದೇವ	ಪಾಟಲೀಪುತ್ರ
ಶಾತವಾಹನ	ಸಿಮುಖ	ಪೈಠಣ
ಕುಶಾಣ	1ನೇ ಕಡಪಿಸಸ್	ಪುರುಷಪುರ
ಗುಪ್ತ	ಶ್ರೀಗುಪ್ತ	ಪಾಟಲೀಪುತ್ರ
ವರ್ಧನರು	ಪುಷ್ಯಭೂತಿ	ಧಾನೇಶ್ವರ
ಸೇನ	ಸಮಂತ ಸೇನ	ಲಖನೌತಿ
ಚಂದೇಲರು	ನನ್ನಕ	ಖುಜಾರಾವೋ
ಚಾಲುಕ್ಯರು	ಜಯಸಿಂಹ	ವಾತಾಪಿ
ಗುಲಾಮಿ	ಕುತ್ಬುದ್ದಿನ್ ಐಬಕ್	ಲಾಹೋರ
ಖಿಲ್ಜಿ	ಜಲಾಲುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ	ದೆಹಲಿ
ಸೈಯದ್	ಖಿಜರ್ ಖಾನ್	ದೆಹಲಿ
ಲೋದಿ	ಬಹಲಲ್ ಲೋದಿ	ದೆಹಲಿ
ಚೋಳ	ವಿಜಯಾಲ ಚೋಳ	ತಂಜಾವೂರ್
ವಿಜಯನಗರ	ಹಕ್ಕಬುಕ್ಕ	ಹಂಪಿ
ಬಹಮನಿ	ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಹಸನ ಗಂಗು ಬಹಮನಷಾಹ	ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ
ಕುತುಬ್‌ಷಾಹಿ	ಕುಲಿ ಕುತುಬ್ ಷಾಹ	ಗೋಲ್ಕಂಡ
ಆದಿಲ್‌ಷಾಹಿ	ಯುಸುಫ್ ಆದಿಲ್‌ಷಾಹಿ	ಬಿಜಾಪುರ
ನಿಜಾಮಷಾಹಿ	ಮಲಿಕ್ ಅಹಮದ್	ಅಹಮದ್ ನಗರ
ಸೋಲಂಕಿ	ಮೂಲರಾಜ	ಅನಿಲ್‌ವಾಡ
ಮೊಘಲ್	ಬಾಬರ್	ದೆಹಲಿ & ಆಗ್ರಾ
ಪಾಲ	ಗೋಪಾಲ	ಮುಂಗಿಯಾರ್
ಕದಂಬ	ಮಯೂರ ವರ್ಮ	ಬನವಾಸಿ
ಚಾಲುಕ್ಯರು	2ನೇ ತೈಲಪ	ಕಲ್ಯಾಣ
ಹೊಯ್ಸಳರು	ಸಳ	ದ್ವಾರಸಮುದ್ರ & ಹಳೇಬಿಡು
ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು	ದಂತಿದುರ್ಗ	ಮಾನ್ಯಖೇಟ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನಗಳು

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ರಾಜ್ಯ
ಸುಲ್ತಾನಪುರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಹರಿಯಾಣ
ಗ್ರೇಟ್ ಹಿಮಾಲಯನ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ಸಲೀಂ ಅಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಜಮ್ಮು ಕಾಶ್ಮೀರ
ದಾಜಿಗಮ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಜಮ್ಮು ಕಾಶ್ಮೀರ
ಹೇಮಿಸ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಜಮ್ಮು ಕಾಶ್ಮೀರ
ರಾಜೀವ ಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಕರ್ನಾಟಕ
ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
ನಮಧಪ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ಕಾಜಿರಂಗ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಅಸ್ಸಾಂ
ಮಾನಸ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಅಸ್ಸಾಂ
ನಮೇರಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಅಸ್ಸಾಂ
ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಬಿಹಾರ
ಇಂದ್ರವತಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಭತ್ತೀಸಗಡ
ಗುರು ಘಾಸಿದಾಸ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಭತ್ತೀಸಗಡ
ಬ್ಯಾಕ್ ಬಕ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಗುಜರಾತ
ಗೀರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಗುಜರಾತ
ಗಲ್ಫ್ ಆಫ್ ಕಚ್ ರಾ.ಉ	ಗುಜರಾತ
ಬಂಡಿಪುರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಕರ್ನಾಟಕ
ಕುದುರೆಮುಖಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಕರ್ನಾಟಕ
ಬನ್ನೇರಘಟ್ಟ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಕರ್ನಾಟಕ
ರಾಜೀವಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಕರ್ನಾಟಕ
ಅನ್ನೈಮುಡೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಕೇರಳ
ಡಿ ಎರ್ನಾಕುಲಂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಕೇರಳ
ಪೇರಿಯಾರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಕೇರಳ
ಪಂಬಾಧಾಮ ಸೋಲಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಕೇರಳ
ಸೈಲೆಂಟ್ ವ್ಯಾಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಕೇರಳ
ಕನ್ಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ಪನ್ನಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ

ಮಾಧವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ಇಂದಿರಾ ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ ಪೆಂಚ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿ ರಾ.ಉ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಚಂಡೋಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಪೆಂಚ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಕಾಂಚುನಜುಂಗಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಸಿಕ್ಕಿಂ
ಅಣ್ಣಾಮಲೈ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ತಮಿಳುನಾಡು
ಮಧುಮಲೈ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ತಮಿಳುನಾಡು
ಗಲ್ಫ್ ಆಫ್ ಮನ್ನಾರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ತಮಿಳುನಾಡು
ಗುಂಡ್ಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ತಮಿಳುನಾಡು
ಕೈಬುಲು ಲಾಮಜೊ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಮಣಿಪುರ
ನಾಕ್ರೇಕ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಮೇಘಾಲಯ
ಪಾಂಪಪುಯಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಮಿಜೋರಾಂ
ಇಂಟಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ನಾಗಲ್ಯಾಂಡ
ಸಿಮ್ಲಿ ಪಾಲಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಓಡಿಸ್ಸಾ
ಬೈತರಕನ್ನಿಕಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಓಡಿಸ್ಸಾ
ರಣಥಂಬೂರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ರಾಜಸ್ಥಾನ
ಸಿರಿಸ್ಕಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ರಾಜಸ್ಥಾನ
ಕಿಯೋಲೋಡಿಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ರಾಜಸ್ಥಾನ
ದುಡ್ವಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ
ಜಿಮ್ ಕಾರ್ಬೆಟ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಉತ್ತರ ಖಂಡ
ನಂದಾದೇವಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಉತ್ತರ ಖಂಡ
ರಾಜಾಜಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಉತ್ತರ ಖಂಡ
ಗಂಗೋತ್ರಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಉತ್ತರ ಖಂಡ
ವ್ಯಾಲಿ ಆಫ್ ಫ್ಲಾವರ್ಸ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಉತ್ತರ ಖಂಡ
ಜಲ್ಲ ಪರಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
ಸುಂದರಬನ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
ಪಲಾಮಾವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಜಾಖಂಡ
ಮಹಾವೀರ ಹರಿನಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ತೆಲಂಗಾಣ
ಕಾಸುಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ತೆಲಂಗಾಣ

ಭಾರತದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಅನ್ವರ್ಥನಾಮಗಳು

ಪಂಚನದಿಗಳ ನಾಡು	ಪಂಜಾಬ
ಬಂಗಾಳದ ಕಣ್ಣೀರು	ದಾಮೋದರ
ಬಿಹಾರದ ಕಣ್ಣೀರು	ಕೋಸಿ
ಆಸ್ಸಾಂನ ಕಣ್ಣೀರು	ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ
ಸಾಂಭಾರಗಳ ನಾಡು	ಕೇರಳ
ಭಾರತದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು	ಮುಂಬಯಿ
ಸಪ್ತ ದ್ವೀಪಗಳ ನಾಡು	ಮುಂಬಯಿ
ಪಿಂಕ್ ಸಿಟಿ	ಜೈಪುರ
ಸರೋವರಗಳ ನಗರ	ಉದಯಪುರ
ಅರಮನೆಗಳ ನಗರ	ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ
ಭಾರತದ ಚಹಾದ ನಾಡು	ಆಸ್ಸಾಂ
ಭಾರತದ ಮ್ಯಾಂಚೆಸ್ಟರ್	ಮುಂಬಯಿ
ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಮ್ಯಾಂಚೆಸ್ಟರ್	ಕೊಯುಮತ್ತೂರ್
ಡೆಕ್ಕನ್ ಕ್ಷೀನ್	ಪುಣೆ
ವೃದ್ಧ ಗಂಗಾ	ಗೋದಾವರಿ
ದಕ್ಷಿಣ ಗಂಗಾ	ಕಾವೇರಿ
ಗಾರ್ಡನ್ ಸಿಟಿ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಸಿಟಿ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಪೂರ್ವದ ಸ್ಯಾಟ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ಶಿಲ್ಲಾಂಗ್
ಭಾರತದ ಡೆಟ್ರಾಯಿಟ್	ಪಿತಾಂಪುರ
ದೇವರನಾಡು	ಕೇರಳ
ಭಾರತದ ಧಾನ್ಯಗಳ ಕಣಜ	ಪಂಜಾಬ
ಸೇಬುಗಳ ನಾಡು	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ಭಾರತದ ಸ್ವಿಡ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ಕಾಶ್ಮೀರ
ಮೂರ್ತಿಗಳ ನಗರ	ತ್ರಿವೇಂದ್ರಂ
ವಜ್ರದ ನಗರ	ಸೂರತ್
ಹೈಟೆಕ್ ಸಿಟಿ	ಹೈದರಾಬಾದ್
ಆರೆಂಜ್ ಸಿಟಿ	ನಾಗ್ಪುರ
ವೈಟ್ ಸಿಟಿ	ಉದಯಪುರ
ಸ್ವರ್ಣ ಮಂದಿರ	ಅಮೃತಸರ್
ಪಶ್ಚಿಮದ ಮ್ಯಾಂಚೆಸ್ಟರ್	ಅಹಮದಾಬಾದ್
ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರದ ರಾಣಿ	ಕೊಚ್ಚಿನ್
ಪೂರ್ವದ ವೆನಿಸ್	ಕೊಚ್ಚಿನ್
ನೀಲಿ ಬೆಟ್ಟ	ನೀಲಗಿರಿ

ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅನ್ವರ್ಥನಾಮಗಳು

ಅನ್ವರ್ಥನಾಮ	ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹೆಸರು
ಶಾಂತಿದೂತ	ಲಾಲ್ ಬಹುದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ
ಪಂಜಾಬ ಕೇಸರಿ	ಲಾಲಾ ಲಜಪತರಾಯ್
ಬೆಂಗಾಲ್ ಕೇಸರಿ	ಅಶುತೋಷ್ ಮುಖರ್ಜಿ
ಬಿಹಾರ್ ಕೇಸರಿ	ಡಾ ಕೃಷ್ಣ ಸಿಂಗ್
ಆಂಧ್ರ ಕೇಸರಿ	ಟಿ. ಪ್ರಕಾಶಂ
ದೇಶಬಂಧು	ಚಿತ್ತರಂಜನ್ ದಾಸ್
ಲೋಕಮಾನ್ಯ	ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ತಿಲಕ್
ದೀನಬಂಧು	ಸಿ.ಎಫ್. ಅ್ಯಂಡ್ರೂಸ್
ಲೋಕನಾಯಕ	ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ
ಜನನಾಯಕ	ಕರ್ಪೂರಿ ತಾಕೂರ
ಗುರುದೇವ	ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟ್ಯಾಗೋರ
ಗುರುಜೀ	ಎಂ.ಎಸ್. ಗೋಳವಂಕರ್
ದೇಶರತ್ನ	ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್
ನೇತಾಜಿ	ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರಬೋಸ್
ರಾಜಾಜಿ	ಸಿ. ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರಿ
ಯಂಗ ಟರ್ಕ್	ಚಂದ್ರಶೇಖರ್
ಭಾರತದ ನೈಟಿಂಗೇಲ್	ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು
ಸ್ವರ ಕೋಗಿಲೆ	ಲತಾ ಮಂಗೇಶ್ಕರ್
ಕವಿ ಗುರು	ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟ್ಯಾಗೋರ
ಭಾರತದ ಗಿಳಿ	ಅಮೀರ್ ಖಸ್ರೋ
ಬಾಬುಜಿ	ಜಗಜೀವನ ರಾಮ
ಭಾರತದ ನೆಪೋಲಿಯನ್	ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತ
ಭಾರತದ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್	ಕಾಳಿದಾಸ
ಭಾರತದ ಮೆಕ್ಯಾವೆಲಿ	ಚಾಣಕ್ಯ
ಸಿನಿಮಾದ ಪಿತಾಮಹ	ದಾದಾಸಾಹೇಬ್ ಫಾಲ್ಕೆ
ಹರಿಯಾಣದ ಬಿರುಗಾಳಿ	ಕಪಿಲ ದೇವ
ಲಿಟಲ್ ಮಾಸ್ಟರ್	ಸುನೀಲ್ ಗವಾಸ್ಕರ್
ಹಾಕಿ ಮಾಂತ್ರಿಕ	ಧ್ಯಾನ ಚಂದ್
ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ	ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ
ಚಾಚಾ	ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು
ಗಡಿನಾಡು ಗಾಂಧಿ	ಖಾನ್‌ಅಬ್ದುಲ್ ಗಫರ್‌ಖಾನ್
ವೃದ್ಧ ಪಿತಾಮಹ	ದಾದಾಬಾಯಿ ನವರೋಜಿ
ಮಹಾಮನ್ಯ	ಎಂ.ಎಂ ಮಾಳವೀಯ
ಉಕ್ಕಿನ ಮನುಷ್ಯ	ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ್

ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲುಗಳು

ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆ	ಮಂಗಳೂರು ಸಮಾಚಾರ
ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥ	ಗೋವೈದ್ಯ
ನಿಘಂಟು	ರನ್ನ ಕಂದ (ಕಾವ್ಯ)
ಆಯುರ್ವೇದ ಗ್ರಂಥ	ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರಕ
ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥ	ಶಬ್ದ ಮಣಿ ದರ್ಪಣ
ಕನ್ನಡ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಿಘಂಟು	ಆರ್.ಎಫ್.ಕಿಟೆಲ್
ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ	ಕುವೆಂಪು 1955
ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕೃತಿ	ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ 1967
ವಚನಾಕಾರ	ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ
ಗದ್ಯ ಕೃತಿ	ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ (ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ)
ಕಾವ್ಯ ಕೃತಿ	ಆದಿಪುರಾಣ (ಪಂಪ)
ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿ	ವ್ಯವಹಾರ ಗಣಿತ
ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಗ್ರಂಥ	ಜಾತಕ ತಿಲಕ
ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ	ಇಗ್ಗಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ವಿವಾಹ ಪ್ರಹಸನ
ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ	ಇಂದಿರಾಬಾಯಿ
ಮಕ್ಕಳ ವಿಶ್ವಕೋಶ	ಬಾಲ ಪ್ರಪಂಚ (ಕಾರಂತ)
ಮೊದಲ ಸ್ವತಂತ್ರ ಹಳ್ಳಿ ಘೋಷಣೆ	ಈಸೂರು
ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ	ಜೆ. ಹೆಚ್. ಪಟೇಲ್
ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ	ಅನಂತ ಕುಮಾರ್
ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ	ಕೆ.ಸಿ ರೆಡ್ಡಿ
ಏಕೀಕರಣ ನಂತರದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ	ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ (1956)
ರಾಜ ಪ್ರಮುಖರು	ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್
ಭಾರತ ರತ್ನ & ಕರ್ನಾಟಕ ರತ್ನ ಪುರಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡಿಗ	ಸಿ.ಎನ್.ಆರ್. ರಾವ್
ಮ್ಯಾಗೆಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ	ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ
ರಾಜ್ಯದ ಮೊದಲ ವಿವಿ	ಮೈಸೂರು ವಿವಿ (1916)
ಕೇಂದ್ರೀಯ ವಿವಿ (ಮೊದಲ & ಏಕೈಕ)	ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ (2009)
ವಿಮಾನ ಸೇವೆ ಆರಂಭವಾದ ನಗರ	ಬಳ್ಳಾರಿ (1932)
ವಿದ್ಯುತ್ ಪಡೆದ ನಗರ	ಬೆಂಗಳೂರು (ಏಷ್ಯಾದಲ್ಲೇ ಮೊದಲು-1905)
ದೂರದರ್ಶನ ಸೇವೆ	ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ
ಮಹಿಳಾ ವಿವಿ (ಮೊದಲ & ಏಕೈಕ)	ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಹಿಳಾ ವಿವಿ (ವಿಜಯಪುರ - 2003)
ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ವಿವಿ	ಶಿಗ್ಗಾವ (ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆ - 2011)
ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ವಿವಿ	ಹಂಪಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ (1991) ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಹಂಪಿ
ಮೊದಲ & ಏಕೈಕ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ & ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವಿವಿ	2016 ಗದಗ
ಮೊದಲ & ಏಕೈಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿವಿ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಮೊದಲ ಸಂಗೀತ ವಿವಿ	ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಗಂಗೂಬಾಯಿ ಹಾನಗಲ್ ಸಂಗೀತ & ಪ್ರದರ್ಶಕ ಕಲೆಗಳ ವಿವಿ - ಮೈಸೂರು (2008)
ಆಕಾಶವಾಣಿ ಸೇವೆ	ಮೈಸೂರು (1936) (ಆಕಾಶವಾಣಿ ಎಂಬ ಪದ ಬಳಸಿದವರು ಎಂ.ವಿ ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ
ಎಫ್.ಎಮ್.ರೈನ್‌ಬೋ (101.3 MHz) ಸೇವೆ	ಬೆಂಗಳೂರು (2001 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ - 1)
ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಶಾಸನ	ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನ (ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಲೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹಲ್ಮಿಡಿ) (ಕದಂಬರ ಕಾಕುಸ್ಥವರ್ಮ)
ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು	ಪೊನ್ನ, ರನ್ನ, ಜನ್ನ
ರತ್ನತಯ	ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ರನ್ನ
ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿಗಳು	ಎಂ.ಗೋವಿಂದ್ ಪೈ, ಕುವೆಂಪು, ಜಿ.ಎಸ್ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ
ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ	2008
ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ	ಸರ್. ಎಮ್. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ 1955
ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಗವರ್ನರ್	ವಿ.ಎಸ್.ರಮಾದೇವಿ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮಗಳು

ಕನ್ನಡದ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟಿಸಿದವರು	ವಿಲಿಯಂ ಕೇರಿ
ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ್ತಿ	ತಿರುಮಲಾಂಬ
ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ ಬರೆದವರು	ಎಂ.ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ
ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆ	ಕನ್ನಡ ಜ್ಞಾನಬೋಧಕ
ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಕೃತಿ	ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ
ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಶಾಸನ	ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಶಾಸನ
ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ತಾಮ್ರದ ಶಾಸನ	ತಾಳಗುಂದದ ಶಾಸನ
ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದ ಮೊದಲ ದೊರೆ	ಮಯೂರ ಶರ್ಮ
ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಆಟಗಾರ	ಪಿ. ಇ. ವಾಲಿಯಾ
ಅರ್ಜುನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಕನ್ನಡಿಗ	ಕೆನೆತ್ ಎಲ್. ಪೋವೆಲ್
ಅರ್ಜುನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಟಗಾರ	ಈ. ಎ. ಎಸ್. ಪ್ರಸನ್ನ
ಅರ್ಜುನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಟಗಾರ್ತಿ	ಶಾಂತಾ ರಂಗಸ್ವಾಮಿ
ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಲನಚಿತ್ರ	ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ
ಆರ್.ಬಿ.ಐ. ನ ಮೊದಲ ಗವರ್ನರ್ ಆದ ಕನ್ನಡಿಗರು	ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾವ್
ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ನಾಟಕ	ಮಿತ್ರವಿಂದ ಗೋವಿಂದ
ಮೊದಲ ಪೋಲಿಸ್ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ	ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ
ಪ್ರಥಮ ಹತ್ತಿ ಗಿರಿಣಿ	ಎಂ.ಎಸ್.ಕೆ. ಹತ್ತಿಗಿರಿಣಿ(ಕಲಬುರ್ಗಿ)
ಮೊದಲ ಕಾಗದದ ಕಾರ್ಖಾನೆ	ಮೈಸೂರು ಪೇಪರ್ ಮಿಲ್ಸ್ ಲಿ.
ಪ್ರಥಮ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ	ಮೈಸೂರು ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ
ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಪ್ರಥಮ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	ಎಚ್.ವಿ. ನಂಜುಂಡಯ್ಯ
ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ	ಇಂದಿರಾಬಾಯಿ
ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಭಾಷಾಂತರ ಕೃತಿ	ಕರ್ನಾಟಕ ಶಕುಂತಲಾ (ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರೀ)
ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆ ಆರಂಭಿಸಿದ ಪ್ರಥಮ ವ್ಯಕ್ತಿ	ವಾರ್ಡನ್ ಎಲಿಯಟ್ಸ್, ಧಾರವಾಡ
ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಪ್ರಥಮ ಕೆರೆ	ಚಂದ್ರವಳ್ಳಿ ಕೆರೆ
ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ	ಕೆ.ಸಿ. ರೆಡ್ಡಿ
ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮ ಚುನಾಯಿತ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ	ಕೆಂಗಲ್ ಹನುಮಂಯರಾಯ್
ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೇತರ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ	ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ
ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮ ಉಪಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ	ಎಸ್.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣ
ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಿಲಗಿರಿ ಗಿಡ ಪರಿಚಯಿಸಿದವರು	ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ
ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಥಮ ಜಿಲ್ಲೆ	ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ
ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ಮಂತ್ರಿ	ಯಶೋಧಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪ
ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಪ್ರಥಮ ಸಮ್ಮೇಳನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ	ಬೆಳಗಾವಿ
ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ	ಬೆಂಗಳೂರು ಮ್ಯೂಸಿಯಂ
ಮೈಸೂರಿನ ಪ್ರಥಮ ದಿವಾನರು	ಪೂರ್ಣಯ್ಯ
ದೂರದರ್ಶನ ಕೇಂದ್ರ ಆರಂಭವಾದ ಸ್ಥಳ	ಕಲಬುರ್ಗಿ (1972ರಲ್ಲಿ)

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು

- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆ-ಬೆಳಗಾವಿ
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಗೋಧಿ ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆ-ಬೆಳಗಾವಿ
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆ-ರಾಯಚೂರು
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಗೋಡಂಬಿ ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆ -ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅರಣ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆ-ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆ-ಹಾವೇರಿ
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಬ್ಯಾಡಗಿ ಮೆಣಸಿಕಾಯಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾದ ಜಿಲ್ಲೆ-ಹಾವೇರಿ
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಡಿಕೆ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಜಿಲ್ಲೆ-ಶಿವಮೊಗ್ಗ
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ತೆಂಗು ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆ-ತುಮಕೂರು
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಅರಣ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆ-ವಿಜಯಪುರ
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆ-ತುಮಕೂರು
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆ-ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಜಿಲ್ಲೆ-ಮಂಡ್ಯ
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜೋಳ ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆ-ವಿಜಯಪುರ
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ತೊಗರಿ ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆ-ವಿಜಯಪುರ
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮೆಕ್ಕೆ ಜೋಳ ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆ-ಕಲಬುರ್ಗಿ
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದ "ಸಕ್ಕರೆ ಬೋಗಣೆ" ಎಂದು ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದ "ಸಕ್ಕರೆ ಬಟ್ಟಲು" ಎಂದು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ತೃಣ ಧಾನ್ಯಗಳು/ಸಿರಿ ಧಾನ್ಯಗಳು

ಸಜ್ಜೆ	ವಿಜಯಪುರ, ಬೀದರ್, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ
ನವಣೆ	ಬಳ್ಳಾರಿ, ಕೊಪ್ಪಳ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
ಸಾಸಿವೆ	ಹಾವೇರಿ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಬೆಳಗಾವಿ
ಹಾರಕ	ತುಮಕೂರು, ಬೀದರ್, ಬೆಳಗಾವಿ

ಸಾಂಬಾರ ಬೆಳೆಗಳು

ಮೆಣಸು	ಕೊಡಗು, ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
ಏಲಕ್ಕಿ	ಕೊಡಗು, ಹಾಸನ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
ಅರಿಶಿಣ	ಚಾಮರಾಜನಗರ, ಬೆಳಗಾವಿ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ
ಶುಂಠಿ	ಹಾಸನ, ಕೊಡಗು, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ	ಹಾವೇರಿ(ಬ್ಯಾಡಗಿ), ದಾವಣಗೆರೆ, ಧಾರವಾಡ

ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ	ಧಾರವಾಡ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ವಿಜಯಪುರ
ಹುಣಸೆ	ಕೋಲಾರ, ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ, ತುಮಕೂರು

ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳುಗಳು

ನೆಲಗಡಲೆ	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ತುಮಕೂರು, ಬಳ್ಳಾರಿ
ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ	ವಿಜಯಪುರ, ರಾಯಚೂರು, ಕೊಪ್ಪಳ
ಕುಸಬೆ	ಬೀದರ್, ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ, ಯಾದಗಿರಿ
ಎಳ್ಳು	ಮೈಸೂರು, ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ, ಯಾದಗಿರಿ
ಹರಳು/ಡಿಡಲ	ತುಮಕೂರು, ಮೈಸೂರು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
ಅಗಸೆ ಬೀಜ	ಗದಗ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಧಾರವಾಡ

ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು

ಹತ್ತಿ	ಹಾವೇರಿ, ದಾವಣಗೆರೆ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಧಾರವಾಡ
ಕಬ್ಬು	ಬೆಳಗಾವಿ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಮಂಡ್ಯ, ಬೀದರ್
ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು	ಮೈಸೂರು, ಬೆಳಗಾವಿಯ ನಿಪ್ಪಾಣಿ
ರೇಷ್ಮೆ	ಮಂಡ್ಯ, ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ, ಕೋಲಾರ, ರಾಮನಗರ

ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು

ತೊಗರಿ	ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ, ಯಾದಗಿರಿ, ಬೀದರ್
ಕಡಲೆ	ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ, ಯಾದಗಿರಿ, ವಿಜಯಪುರ
ಹುರಳಿ	ಮೈಸೂರು, ತುಮಕೂರು, ಮಂಡ್ಯ
ಹೆಸರು	ಗದಗ, ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ, ಬೀದರ್
ಉದ್ದು	ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ, ಮೈಸೂರು, ಚಿಂಢರ್
ಅವರೆ	ಮೈಸೂರು, ಕೋಲಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು(ಗ್ರಾ)
ಅಲಸಂದೆ	ಮೈಸೂರು, ಹಾಸನ, ರಾಮನಗರ

ಪಾನೀಯ ಬೆಳೆಗಳು

ಕಾಫಿ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಕೊಡಗು
ತೆಂಗು	ತುಮಕೂರು, ಹಾಸನ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
ಅಡಿಕೆ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ

ಹಣ್ಣುಗಳು

ಗೋಡಂಬಿ	ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ, ಬೆಳಗಾವಿ
ಬಾಳೆ	ನಂಜನಗೂಡಿನ ರಸಬಾಳೆ, ಕಮಲಾಪುರದ ಕೆಂಪು ಬಾಳೆ
ಮಾವು	ಮೈಸೂರು ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ, ಕೋಲಾರ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
ಕಿತ್ತಳೆ	ಕೊಡಗು

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು

ಅಣೆಕಟ್ಟು	ನದಿ	ಜಿಲ್ಲೆ
ಆಲಮಟ್ಟಿ (ಲಾಲ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅಣೆಕಟ್ಟು)	ಕೃಷ್ಣಾ	ವಿಜಯಪುರ
ನಾರಾಯಣಪುರ ಅಣೆಕಟ್ಟು(ಬಸವ ಸಾಗರ ಅಣೆಕಟ್ಟು)	ಕೃಷ್ಣಾ	ಯಾದಗಿರಿ
ತುಂಗಭದ್ರಾ ಅಣೆಕಟ್ಟು(ಪಂಪ ಸಾಗರ ಅಣೆಕಟ್ಟು)	ತುಂಗಭದ್ರಾ	ಬಳ್ಳಾರಿ
ಹಿಡಕಲ್ ಡ್ಯಾಂ(ರಾಜಾ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಗೌಡ್ ಅಣೆಕಟ್ಟು)	ಘಟಪ್ರಭಾ	ಬೆಳಗಾವಿ
ನವಿಲು ತೀರ್ಥ ಅಣೆಕಟ್ಟು(ರೇಣುಕಾ ಸಾಗರ)	ಮಲಪ್ರಭಾ	ಬೆಳಗಾವಿ
ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಸಾಗರಕನ್ನಂಬಾಡಿ ಅಣೆಕಟ್ಟು	ಕಾವೇರಿ	ಮಂಡ್ಯ
ಲಿಂಗಮನಮಕ್ಕಿ ಜಲಾಶಯ(ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಜಲಾಶಯ)	ಶರಾವತಿ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
ಕಾರಂಜಾ ಡ್ಯಾಂ	ಮಾಂಜ್ರಾ ನದಿ	ಬೀದರ್
ವಾಣಿ ವಿಲಾಸ ಸಾಗರ ಜಲಾಶಯ	ವೇದಾವತಿ	ಚಿಕ್ಕ ಬಳ್ಳಾಪುರ
ಸೂಫಾ ಅಣೆಕಟ್ಟು	ಕಾಳಿ ನದಿ	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಜಲಪಾತಗಳು

ಜಲಪಾತ	ನದಿ	ಜಿಲ್ಲೆ
ಮಾಗೋಡು ಜಲಪಾತ	ಬೇಡ್ಡಿ(ಗಂಗಾವಳಿ)	ಉತ್ತರಕನ್ನಡ
ಗೋಕಾಕ್ ಜಲಪಾತ	ಘಟಪ್ರಭಾ	ಬೆಳಗಾವಿ
ಲಾಲಗುಳಿ ಜಲಪಾತ	ಕಾಳಿ	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ
ಛಾಯಾ ಭಗವತಿ ಜಲಪಾತ	ಡೋಣಿ	ರಾಯಚೂರು
ಶಿಂಷಾ ಜಲಪಾತ	ಶಿಂಷಾ	ಮಂಡ್ಯ
ಜೋಗ ಜಲಪಾತ	ಶರಾವತಿ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
ಉಂಚಳ್ಳಿ(ಉಷಿಂಗಟನ್) ಜಲಪಾತ	ಅಘನಾಶಿನಿ	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ
ಚುಂಚನಕಟ್ಟೆ ಜಲಪಾತ	ಕಾವೇರಿ	
ಮೈಸೂರುಗಗನಚುಕ್ಕಿ ಜಲಪಾತ	ಕಾವೇರಿ	ಮಂಡ್ಯ
ಭರಚುಕ್ಕಿ ಜಲಪಾತ	ಕಾವೇರಿ	ಮಂಡ್ಯ
ಹೋಗೆನ್ ಕಲ್ ಜಲಪಾತ	ಕಾವೇರಿ	ತಮಿಳುನಾಡು
ಭಂಡಾಜೆ ಜಲಪಾತ	ನೇತ್ರಾವತಿ	ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ
ಇರ್ಫು ಜಲಪಾತ	ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥ	ಕೊಡಗು

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನಗಳು	ಜಿಲ್ಲೆ
1	ಬಂಡೀಪುರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಚಾಮರಾಜನಗರ (1974)
2	ನಾಗರಹೋಳೆ (ರಾಜೀವಗಾಂಧಿ) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಕೊಡಗು/ಮೈಸೂರು(1988)
3	ಅಂಶಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಉತ್ತರಕನ್ನಡ(1987)
4	ಬನ್ನೇರುಘಟ್ಟರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ(1974)
5	ಕುದುರೆಮುಖ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು(1987)

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಹುಲಿ ಅಭಯಾರಣ್ಯಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ	ಹುಲಿ ಅಭಯಾರಣ್ಯಗಳು	ಜಿಲ್ಲೆ
1	ಬಂಡೀಪುರ ಹುಲಿ ಅಭಯಾರಣ್ಯ	ಚಾಮರಾಜನಗರ
2	ನಾಗರಹೋಳೆ ಹುಲಿ ಅಭಯಾರಣ್ಯ	ಕೊಡಗು/ಮೈಸೂರು
3	ಬಿ.ಆರ್.ಟಿ ಹುಲಿ ಅಭಯಾರಣ್ಯ	ಚಾಮರಾಜನಗರ
4	ಕಾಳಿ ಹುಲಿ ಅಭಯಾರಣ್ಯ	ಉತ್ತರಕನ್ನಡ
5	ಭದ್ರಾ ಹುಲಿ ಅಭಯಾರಣ್ಯ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ	ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಜಿಲ್ಲೆ
1	ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಕೊಡಗು
2	ಪುಷ್ಪಗಿರಿ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಕೊಡಗು
3	ಅಂಶಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಉತ್ತರಕನ್ನಡ
4	ದಾಂಡೇಲಿ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಉತ್ತರಕನ್ನಡ
5	ಭೀಮಗಡ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಬೆಳಗಾವಿ
6	ಅತ್ತಿವೇರಿ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಉತ್ತರಕನ್ನಡ
7	ಬಿಳಿಗಿರಿ ರಂಗಸ್ವಾಮಿ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಚಾಮರಾಜನಗರ
8	ನುಗು ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಮೈಸೂರು
9	ಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ ನವಿಲುಧಾಮ	ಮಂಡ್ಯ
10	ಕಾವೇರಿ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಮಂಡ್ಯ

11	ರಂಗನತಿಟ್ಟು ಪಕ್ಷಿಧಾಮ	ಮಂಡ್ಯ
12	ಮೇಲುಕೋಟೆ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಮಂಡ್ಯ
13	ಭದ್ರಾ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
14	ಘಟಪ್ರಭಾ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಬೆಳಗಾವಿ
15	ತಲಕಾವೇರಿ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಕೊಡಗು
16	ಸೋಮೇಶ್ವರ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಉಡುಪಿ
17	ಮೂಕಾಂಬಿಕಾ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ
18	ಅರಬೀ ಬೆಟ್ಟ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಮೈಸೂರು
19	ಶೆಟ್ಟಿ ಹಳ್ಳಿ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
20	ರಾಣೆ ಬೆನ್ನೂರು ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಹಾವೇರಿ
21	ದರೋಜಿ ಕರಡಿ ಧಾಮ	ಬಳ್ಳಾರಿ
22	ಮಂಡಗದ್ದೆ ಪಕ್ಷಿಧಾಮ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
23	ಶರಾವತಿ ಕಣಿವೆ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
24	ಗುಡವಿ ಪಕ್ಷಿ ಧಾಮ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
25	ಕಪ್ಪತಗುಡ್ಡ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಗದಗ
26	ಜೋಗಿಮಟ್ಟಿ ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಪಕ್ಷಿ ಧಾಮಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ	ಪಕ್ಷಿ ಧಾಮಗಳು	ಜಿಲ್ಲೆ
1	ರಂಗನತಿಟ್ಟು ಪಕ್ಷಿ ಧಾಮ	ಮಂಡ್ಯ
2	ಗುಡವಿ ಪಕ್ಷಿ ಧಾಮ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
3	ಅತ್ತಿವೇರಿ ಪಕ್ಷಿ ಧಾಮ	ಉತ್ತರಕನ್ನಡ
4	ಮಂಡಗದ್ದೆ ಪಕ್ಷಿ ಧಾಮ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
5	ಮಾಗಡಿಪಕ್ಷಿ ಧಾಮ	ಗದಗ
6	ಘಟಪ್ರಭಾ ಪಕ್ಷಿ ಧಾಮ	ಬೆಳಗಾವಿ
7	ಕೊಕ್ಕರೆ ಬೆಳ್ಳೂರು ಪಕ್ಷಿ ಧಾಮ	ಮಂಡ್ಯ
8	ಬಂಕಾಪುರ ನವಿಲು ಧಾಮ	ಹಾವೇರಿ
9	ಬೋನಾಳ ಪಕ್ಷಿ ಧಾಮ	ಯಾದಗಿರಿ
10	ಕೊಗ್ಗಲಾಡು ಪಕ್ಷಿ ಧಾಮ	ತುಮಕೂರು

ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿ

- ▶ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ದೇಶದ ಸಮೃದ್ಧ ಅರಣ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 7 ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅರಣ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ನಂತರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಮತ್ತು ಚಾಮರಾಜನಗರ
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಹೊಂದಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆ ವಿಜಯಪುರ
- ▶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ 43.4 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ▶ ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ರಾಜ್ಯಗಳ ಪೈಕಿ ಕರ್ನಾಟಕವು ಶೇ.22.6% ರಷ್ಟು ಹೊಂದಿದೆ.
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅರಣ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ.
- ▶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಅರಣ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯ ಹರಿಯಾಣ.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು

ರಾಜೀವ್ ಗಾಂಧಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಂಗೀತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಮೈಸೂರು
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಧಾರವಾಡ
ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಬೆಳಗಾವಿ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಹಂಪಿ
ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಹಿಳಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ವಿಜಯಪುರ
ವಿಜಯನಗರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಬಳ್ಳಾರಿ
ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಹಾವೇರಿ
ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
ಕರ್ನಾಟಕ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಬೀದರ್
ತೋಟಗಾರಿಕೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಬಾಗಲಕೋಟೆ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳು

ಭತ್ತ	ರಾಯಚೂರು, ದಾವಣಗೆರೆ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಮೈಸೂರು
ರಾಗಿ	ತುಮಕೂರು, ರಾಮನಗರ, ಮೈಸೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು(ಗ್ರಾ), ಮಂಡ್ಯ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
ಜೋಳ	ವಿಜಯಪುರ, ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ರಾಯಚೂರು
ಗೋಧಿ	ಬೆಳಗಾವಿ, ವಿಜಯಪುರ, ಗದಗ, ಧಾರವಾಡ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ
ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ	ದಾವಣಗೆರೆ, ಬೆಳಗಾವಿ, ಹಾವೇರಿ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರಗಳು

1.	ಆಲಮಟ್ಟಿ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ	ಬಿಜಾಪುರ	ಕೃಷ್ಣಾ
2.	ಭದ್ರಾ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ	ಚಿಕ್ಕಮಂಗಳೂರು	ಕೃಷ್ಣಾ
3.	ಘಟಪ್ರಭಾ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ	ಬೆಳಗಾವಿ	ಕೃಷ್ಣಾ
4.	ಹಾರಂಗಿ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ	ಕೊಡಗು	ಕಾವೇರಿ
5.	ಕಬಿನಿ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ	ಮೈಸೂರು	ಕಾವೇರಿ
6.	ಕಾಳಿನದಿ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ	ಉತ್ತರಕನ್ನಡ	ಕಾಳಿನದಿ
7.	ಮಲ್ಲಾಪುರ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ (ತುಂಗಭದ್ರಾ)	ರಾಯಚೂರು	ಕೃಷ್ಣಾ
8.	ಮುನಿರಾಬಾದ್ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ (ತುಂಗಭದ್ರಾ)	ಕೊಪ್ಪಳ	ಕೃಷ್ಣಾ
9.	ನಾರಾಯಣಪುರ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ (ತುಂಗಭದ್ರಾ)	ಬಿಜಾಪುರ	ಕೃಷ್ಣಾ
10.	ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅಯ್ಯರ (ಶಿವನ ಸಮುದ್ರ)	ಮಂಡ್ಯ	ಕಾವೇರಿ
11.	ಶರಾವತಿ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ	ಶರಾವತಿ
12.	ಶಿವಪುರ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ (ತುಂಗಭದ್ರಾ)	ರಾಯಚೂರು	ಕೃಷ್ಣಾ
13.	ಶಿಂಶಾಪುರ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ	ಮಂಡ್ಯ	ಕಾವೇರಿ
14.	ತುಂಗಭದ್ರಾ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ (ತುಂಗಭದ್ರಾ)	ಬಳ್ಳಾರಿ	ಕೃಷ್ಣಾ
15.	ವರಾಹಿ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ	ಉಡುಪಿ	ವರಾಹಿ ನದಿ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಘಾಟಿಗಳು

- ಶಿರಾಡಿ ಘಾಟಿ = ಹಾಸನ - ಸಕಲೇಶಪುರ - ಮಂಗಳೂರು
- ಚಾಮುಂಡಿ ಘಾಟಿ = ಮಂಗಳೂರು - ಚಿಕ್ಕಮಂಗಳೂರು
- ಆಗುಂಬೆ ಘಾಟಿ = ಶಿವಮೊಗ್ಗ - ಉಡುಪಿ
- ಹುಲಿಕಲ್ ಘಾಟಿ = ಶಿವಮೊಗ್ಗ - ಕುಂದಾಪುರ
- ಭಾರತದ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಕಣಿವೆ = ದುಂಗ್ರಿಲಾ / ಮನಪಾಸ್
- ಶಿಷ್ಟಿಲಾ = ಭಾರತ & ಚೀನಾ
- ಈಲೆಪಲಾ = ಭಾರತ ಟಿಬೆಟ್
- ನಾಥುಲಾ = ಭಾರತ & ಚೀನಾ
- ದಿಪು ಕಣಿವೆ = ಭಾರತ & ಚೀನಾ, ಮಯನ್ಮಾರ್ (ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ)

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಜಲವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಯೋಜನೆಗಳು

ಯೋಜನೆ	ನದಿಯ ಹೆಸರು	ಜಿಲ್ಲೆ
ಶಿವನಸಮುದ್ರ, ಶಿಂಘಾ	ಹಾವೇರಿ ನದಿ	ಮಂಡ್ಯ
ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಕೇಂದ್ರ	ಶರಾವತಿ ನದಿ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
ಸೂಪ, ನಾಗರಝರಿ, ಕದ್ರ ಮತ್ತು ಕೊಡಸಳಿ	ಕಾಳಿ ನದಿ	
ಮಾರಿಕಣಿವೆ	ವೇದಾವತಿ ನದಿ	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
ಲಾಲ್ ಬಹುದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಯೋಜನೆ	ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿ	ವಿಜಯಪುರ
ತುಂಗಭದ್ರ ಯೋಜನೆ	ತುಂಗಭದ್ರಾನದಿ	ಬಳ್ಳಾರಿ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಪಾರ್ಕ್‌ಗಳು

ಪಾರ್ಕ್‌ಗಳು	ಸ್ಥಳ
ಫುಡ್ ಪಾರ್ಕ್	ತುಮಕೂರು, ವಸಂತನರಸಾಪುರ
ರೈಸ್ ಪಾರ್ಕ್	ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆ, ಗಂಗಾವತಿ ತಾ ಕಾರಟಗಿ
ಅಕ್ಷಯ ಆಹಾರ ಪಾರ್ಕ್	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ, ಹಿರಿಯೂರು
ಸ್ಟ್ರೀಸ್ ಪಾರ್ಕ್	ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆ, ಬ್ಯಾಡಗಿ
ಗ್ರೀನ್ ಫುಡ್ ಪಾರ್ಕ್	ಬಾಗಲಕೋಟೆ
ಇನ್ಫೋವ್ ಅಗ್ರಿ ಬಯೋಪಾರ್ಕ್	ಮಾಲೂರು (ಕೊಲ್ಹಾರ)
ಸಾಗರೋತ್ಸವ ಪಾರ್ಕ್	ಮಂಗಳೂರು
ತೊಗರಿ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ ಪಾರ್ಕ್	ಕಲಬುರಗಿ
ಮೆಕ್ಯೆಜೋಳ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ ಪಾರ್ಕ್	ರಾಣಬೆನ್ನೂರು (ಹಾವೇರಿ)
ತೆಂಗು ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಘಟಕ	ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಕೊನೇಹಳ್ಳಿ
ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಪಾರ್ಕ್	ಬೆಂಗಳೂರು
ಸೌರ ವಿದ್ಯುತ್ ಪಾರ್ಕ್	ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ನಾಗಲಮಡಿಕೆ
ಮಹಿಳಾ ಉದ್ಯಮಿಗಳ ಪಾರ್ಕ್	ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ, ಹಾರೋಹಳ್ಳಿ
ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಮಷಿನ್ ಟೂಲ್ಸ್ ಮಷಿನ್	ತುಮಕೂರು, ವಸಂತ ನರಸಾಪುರ

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ವಿಶೇಷತೆ

ರಾಜಮನೆತನ	ರಾಜಧಾನಿ	ಸ್ಥಾಪಕ
ಮೌರ್ಯರು	ಪಾಟಲೀಪುತ್ರ	ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ
ಶಾತವಾಹನರು	ವೈಶಾಖ	ಸಿಮುಖ
ಕದಂಬರು	ಬನವಾಸಿ	ಮಯೂರ ವರ್ಮ
ಗಂಗರು	ತಲಕಾಡು	ದಡಿಗ & ಮಾಧವ
ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು	ಬಾದಾಮಿ	ಜಯಸಿಂಹ
ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರು	ಕಲ್ಯಾಣ	2ನೇ ತೈಲಪ
ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು	ಮಾನ್ಯಕೇಟ	ದಂತಿದುರ್ಗ
ಹೊಯ್ಸಳರು	ದ್ವಾರಸಮುದ್ರ	ಸಳ
ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ	ಹಂಪಿ	ಹಕ್ಕಬುಕ್ಕರು
ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರು	ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ/ಬೀದರ್	ಹಸನ್ ಗಂಗೂ ಬಹಮನ್ ಷಾಹ
ಮೈಸೂರಿನ ಒಡೆಯರು	ಮೈಸೂರು	ಯದುರಾಯ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣರಾಯ

ಪ್ರಮುಖ ಕೀರ್ತನಕಾರರ ಅಂಕಿತನಾಮಗಳು

ಕೀರ್ತನಕಾರರು	ಅಂಕಿತನಾಮ
ನರಹರಿತೀರ್ಥರು	ಶ್ರೀ ರಘುಪತಿ
ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ	ರಂಗ ವಿಠಲ
ವ್ಯಾಸರಾಯ	ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ
ವಾದಿರಾಜ	ಹಯವದನ
ಪುರಂದರದಾಸರು	ಪುರಂದರ ವಿಠಲ
ಕನಕದಾಸರು	ಕಾಗಿನೆಲೆ ಆದಿಕೇಶವ
ವೈಕುಂಠದಾಸ	ವೈಕುಂಠ ಕೇಶವ
ರಾಘವೇಂದ್ರ ತೀರ್ಥ	ವೇಣುಗೋಪಾಲ
ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸ	ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣ
ವಿಜಯದಾಸರು	ಹಯವದನ ವಿಠಲ
ಗೋಪಾಲದಾಸರು	ಗೋಪಾಲ ವಿಠಲ
ಜಗನ್ನಾಥ ದಾಸರು	ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಠಲ

ಕರ್ನಾಟಕದ ನಗರಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳು

ಬೆಂಗಳೂರು	ನೀಲಿದ್ರಾಕ್ಷಿ
ಇಲಕಲ್	ಸೀರೆಗಳು
ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ	ಕುಪ್ಪಸ (ಖಣಿಗಳು)
ಕೋಲಾರ	ಕಂಬಳಿಗಳು
ಕಲಘಟಗಿ	ತೊಟ್ಟಿಲುಗಳು
ಚೆನ್ನಪಟ್ಟಣ	ಆಟಕೆಗೊಂಬೆಗಳು
ಕುಣಿಗಲ್	ಕುದುರೆಗಳು
ಕಿನ್ನಾಳ	ಬಣ್ಣದ ಗೊಂಬೆಗಳು
ಮೈಸೂರು	ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಮದ್ದೂರು	ವಡೆ
ಕೊಳ್ಳೇಗಾಲ	ರೇಷ್ಮೆ ಸೀರೆ
ನವಲಗುಂದ	ಜಮಖಾನೆ
ಮಂಡ್ಯ	ಬೆಣ್ಣೆ

ಮೊಳಕಾಲ್ಮುರು	ಸೀರೆಗಳು
ಗೋಕಾಕ್	ಕರದಂಟು
ಮಾವಿನಕುರ್ವೆ	ಬೀಗಗಳು
ಮಂಗಳೂರು	ಹೆಂಚುಗಳು, ಬೀಡಿಗಳು
ನಂಜನಗೂಡು	ರಸಬಾಳೆ, ಹಲ್ಲುಜ್ಜುವಪುಡಿ
ಶಹಬಾದ	ಕಲ್ಲುಗಳು
ಮುಧೋಳ	ನಾಯಿಗಳು
ಧಾರವಾಡ	ಪೇಡೆ
ಬ್ಯಾಡಗಿ	ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ
ತಿಪಟೂರು	ಕೊಬ್ಬರಿ(ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ)
ಕೊಡಗು	ಕಿತ್ತಳೆ
ಮಧುಗಿರಿ	ದಾಳಿಂಬೆ
ದೇವನಹಳ್ಳಿ	ಚಕ್ಕೋತ
ಬೀದರ	ಬಿದರಿ ಕೆತ್ತನೆ
ಕುಂದಾಪುರ	ಕೆಂಪುಮಲ್ಲಿಗೆ

ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಪ್ರವಾಸಿಗರು

ಪ್ರವಾಸಿಗರು	ದೇಶ	ರಾಜರು
ಟಾಲೆಮಿ	ಗ್ರೀಕ್	ಗೌತಮಿಪುತ್ರ ಶಾತಕರ್ಣಿ
ಹ್ಯೂಯೆನ್ ತ್ಸಾಂಗ್	ಚೀನಾ	2ನೇ ಪುಲಕೇಶಿ
ತಬರಿ	ಅರಬ್	2ನೇ ಪುಲಕೇಶಿ
ಸುಲೇಮಾನ	ಅರಬ್	ಅಮೋಘವರ್ಷ
ಅಲ್ ಮಸೂದ್	ಅರಬ್	ಅಮೋಘವರ್ಷ
ನಿಕೋಲೋ ಕೋಂಟಿ	ಇಟಲಿ	1ನೇ ದೇವರಾಯ
ಮಹ್ಮದ್ ಫೆರಿಸ್ತಾ	ಪರ್ಷಿಯಾ	2ನೇ ಇಬ್ರಾಹಿಂಆದಿಲ್‌ಷಾ
ನಿಕೇಟಿನ್	ರಷ್ಯಾ	ವೀರೂಪಾಕ್ಷಿ
ಬಾರ್ಬೋಸ್	ಪೋರ್ಚುಗಲ್	ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ
ಡೋಮಿಂಗೋ ಪಯಾಸ್	ಪೋರ್ಚುಗಲ್	ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ
ನ್ಯೂನಿಜ್	ಪೋರ್ಚುಗಲ್	ಅಚ್ಯುತರಾಯ
ಪೀಟರ್ ಮಂಡಿ	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ವೀರಭದ್ರ ನಾಯಕ

ರಾಜಮನೆತನ ಮತ್ತು ಲಾಂಛನ

ರಾಜಮನೆತನ	ಲಾಂಛನಗಳು
ಮೌರ್ಯರು	ನವಿಲು
ಶಾತವಾಹನರು	ವರುಣ
ಕದಂಬರು	ಸಿಂಹ
ಗಂಗರು	ಮದಗಜ
ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು	ಬಲಮುಖಿ ವರಾಹ
ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು	ಗರುಡ
ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರು	ವರಾಹ
ಕಲಚೂರಿಗಳು	ನಂದಿ
ವಿಜಯನಗರ	ಎಡಮುಖಿ ವರಾಹ
ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರು	ಗಂಡ ಭೇರುಂಡ
ಕೆಳದಿಯ ನಾಯಕರು	ಗಂಡ ಭೇರುಂಡ
ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ನಾಯಕರು	ಆನೆ
ಹೊಯ್ಸಳರು	ಹುಲಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರ
ಯಲಹಂಕದ ನಾಡಪ್ರಭುಗಳು	ಗಂಡಭೇರುಂಡ
ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮರಾಠರು	ಖಡ್ಗ ಮತ್ತು ಕುದುರೆ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಗೋಮ್ಮಟೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳು

ಶ್ರವಣಬೆಳಗೋಳ	ಹಾಸನ	58 ಅಡಿ
ಕಾರ್ಕಳ	ಉಡುಪಿ	42 ಅಡಿ
ಧರ್ಮಸ್ಥಳ	ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ	39 ಅಡಿ
ವೇಣೂರು	ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ	35 ಅಡಿ
ಗೋಮ್ಮಟಗಿರಿ	ಮೈಸೂರು	20 ಅಡಿ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ	ಅವಧಿ
ಕೆ.ಸಿ.ರೆಡ್ಡಿ	25-10-1947 ರಿಂದ 30-03-1952
ಕೆ. ಹನುಮಂತಯ್ಯ	30-03-1952 ರಿಂದ 10-08-1956
ಕಡಿದಾಳ್‌ಮಂಜಪ್ಪ	19-08-1956 ರಿಂದ 31-10-1956
ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ	01-11-1956 ರಿಂದ 19-04-1957
	19-04-1957 ರಿಂದ 16-05-1958
ಬಿ.ಡಿ. ಜತ್ತಿ	16-05-1958 ರಿಂದ 09-03-1962
ಎಸ್.ಆರ್. ಕಂಠಿ	09-03-1962 ರಿಂದ 20-06-1962
ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ	21-06-1962 ರಿಂದ 03-03-1967
	03-03-1967 ರಿಂದ 29-05-1968
ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ	29-05-1968 ರಿಂದ 27-03-1971
ಡಿ. ದೇವರಾಜಅರಸ್	27-03-1972 ರಿಂದ 31-12-1977
	28-02-1978 ರಿಂದ 07-01-1980
ಆರ್. ಗುಂಡೂರಾವ್	12-01-1980 ರಿಂದ 07-01-1983
ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ	10-01-1983 ರಿಂದ 02-01-1985
	08-03-1985 ರಿಂದ 13-02-1986
	16-02-1986 ರಿಂದ 11-08-1988
ಎಸ್. ಆರ್. ಬೊಮ್ಮಾಯಿ	13-08-1988 ರಿಂದ 21-04-1989
ಎಸ್. ಬಂಗಾರಪ್ಪ	17-10-1990 ರಿಂದ 19-11-1992
ಎಂ. ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯ್ಲಿ	19-11-1992 ರಿಂದ 10-12-1994
ಎಚ್.ಡಿ. ದೇವೇಗೌಡ	11-12-1994 ರಿಂದ 31-05-1996
ಜೆ.ಎಚ್. ಪಟೇಲ್	31-05-1996 ರಿಂದ 10-10-1999
ಎಸ್.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣ	11-10-1999 ರಿಂದ 28-05-2004
ಎನ್. ಧರ್ಮಸಿಂಗ್	28-05-2004 ರಿಂದ 03-02-2006

ಹೆಚ್.ಡಿ. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ	03-02-2006 ರಿಂದ 08-10-2007
ಬಿ.ಎಸ್. ಯಡಿಯೂರಪ್ಪ	12-11-2007 - 7 ದಿನಗಳು
ಬಿ.ಎಸ್. ಯಡಿಯೂರಪ್ಪ	30-05-2008 ರಿಂದ 31-07-2011
ಸದಾನಂದಗೌಡ	04-08-2011 ರಿಂದ 12-07-2012
ಜಗದೀಶ ಶೆಟ್ಟರ್	12-07-2012 ರಿಂದ 12-07-2013
ಸಿದ್ದರಾಮಯ್ಯ	13-07-2013 ರಿಂದ 17-05-2018
ಬಿ.ಎಸ್. ಯಡಿಯೂರಪ್ಪ	17-05-2018 ರಿಂದ 23-07-2019
ಹೆಚ್.ಡಿ. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ	23-05-2018 ರಿಂದ 23-07-2019
ಬಿ.ಎಸ್. ಯಡಿಯೂರಪ್ಪ	ಜುಲೈ 2019 ರಿಂದ ಜುಲೈ 2021
ಬಸವರಾಜ ಬೊಮ್ಮಾಯಿ	ಅಗಸ್ಟ್ 2021 ರಿಂದ

ಬಲ್ಲಾಳರಾಯನದುರ್ಗ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
ನಂದಿದುರ್ಗ	ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ
ಬಿಳಿಗಿರಿ ರಂಗನ ಬೆಟ್ಟ	ಚಾಮರಾಜನಗರ
ವರಾಹಪರ್ವತ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟ	ಚಾಮರಾಜನಗರ
ಚೆನ್ನಕೇಶವ ಬೆಟ್ಟ	ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ
ಸ್ಕಂದಗಿರಿ	ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ
ಶಿವಗಂಗೆ	ರಾಮನಗರ
ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ	ಕೊಡಗು
ಕೊಡಚಾದ್ರಿ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
ದೇವರಬೆಟ್ಟ	ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ
ಸಾವನದುರ್ಗ	ರಾಮನಗರ
ದೇವರಾಯನದುರ್ಗ	ತುಮಕೂರು
ಮಧುಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟ	ತುಮಕೂರು
ಜೋಗಿಮರಡಿ	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
ಚೆನ್ನರಾಯನದುರ್ಗ	ಕೋಲಾರ
ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಬೆಟ್ಟ	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
ಮೇಲುಕೋಟೆ ಬೆಟ್ಟ	ಮಂಡ್ಯ
ಚಾಮುಂಡಿಬೆಟ್ಟ	ಮೈಸೂರು
ಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ	ಮಂಡ್ಯ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಖರಗಳು

ಶಿಖರ	ಜಿಲ್ಲೆ
ಮುಳ್ಳಯ್ಯನಗಿರಿ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
ಬಾಬಾಬುಡನ್ ಗಿರಿ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
ಕುದರೆಮುಖ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
ದೇವೀರಮ್ಮನಗುಡ್ಡ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
ರುದ್ರಗಿರಿ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
ಪುಷ್ಪಗಿರಿ (ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಬೆಟ್ಟ)	ಕೊಡಗು
ಕಡಿಯಾಂಡಮೋಳ್	ಕೊಡಗು

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ನದಿ ಯೋಜನೆಗಳು

ಯೋಜನೆ	ಸ್ಥಳ	ಜಿಲ್ಲೆ	ನದಿ
ಭದ್ರಾ	ಲಕ್ಕವಳ್ಳಿ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು	ತುಂಗಾ ನದಿ
ತುಂಗಾ ಆಣೆಕಟ್ಟು	ಗಾಜನೂರು	ಶಿವಮೊಗ್ಗ	ತುಂಗಾ ನದಿ
ಕಬಿನಿ ಯೋಜನೆ	ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ	ಮೈಸೂರು	ಕಬಿನಿ
ನುಗು ಯೋಜನೆ	ಬಿರುವಾಳು	ಮೈಸೂರು	ನುಗು

ಘಟಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆ	ಹಿಡಕಲ್	ಬೆಳಗಾವಿ	ಘಟಪ್ರಭಾ ನದಿ
ಹಾರಂಗಿ ಯೋಜನೆ	ಹದಗೂರು	ಕೊಡಗು	ಹಾರಂಗಿ ನದಿ
ವಾಣಿವಿಲಾಸ ಸಾಗರ ಯೋಜನೆ	ಮಾರಿಕಣಿವೆ	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ	ವೇದಾವತಿ ನದಿ
ಕೃಷ್ಣರಾಜಸಾಗರ ಯೋಜನೆ	ಕನ್ನಂಬಾಡಿ	ಮಂಡ್ಯ	ಕಾವೇರಿ
ತುಂಗಭದ್ರ ಯೋಜನೆ	ಮಲ್ಲಾಪುರ	ಬಳ್ಳಾರಿ	ತುಂಗಭದ್ರಾ
ಹೇಮಾವತಿ ಆಣೆಕಟ್ಟು	ಗೋರೂರು	ಹಾಸನ	ಹೇಮಾವತಿ
ಕಾರಂಜಾ ಯೋಜನೆ	ಬ್ಯಾಲಹಳ್ಳಿ	ಬೀದರ	ಮಾಂಜಾನದಿ
ಲಾಲ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಆಣೆಕಟ್ಟು	ಆಲಮಟ್ಟಿ	ವಿಜಯಪುರ	ಕೃಷ್ಣಾ
ಮಲಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆ	ಮನವಳ್ಳಿ	ಬೆಳಗಾವಿ	ಮಲಪ್ರಭಾ
ಚಿಕ್ಕಹೊಳೆ ಯೋಜನೆ	ಅಬ್ಬಗುಳಿಪುರ	ಚಾಮರಾಜನಗರ	ಚಿಕ್ಕಹೊಳೆ
ಬೆಣ್ಣೆತೊರೆ ಯೋಜನೆ	ಹೇರೂರು	ಕಲಬುರ್ಗಿ	ಬೆಣ್ಣೆತೊರೆ ನದಿ
ನಾರಾಯಣಪುರ ಆಣೆಕಟ್ಟು	ನಾರಾಯಣಪುರ	ಯಾದಗಿರಿ	ಕೃಷ್ಣಾ
ನವಿಲುತೀರ್ಥ	ಸವದತ್ತಿ	ಬೆಳಗಾವಿ	ಮಲಪ್ರಭಾ
ಗಾಜನೂರು	ಶಿವಮೊಗ್ಗ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ	ತುಂಗಾ
ಲಕ್ಕವಳ್ಳಿ	ತರೀಕೆರೆ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು	ಭದ್ರಾ
ಲಿಂಗನಮಕ್ಕಿ	ಸಾಗರ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ	ಶರಾವತಿ
ಸೂಪಾ ಆಣೆಕಟ್ಟು	ಜೊಯ್ದಾ	ಉತ್ತರಕನ್ನಡ	ಕಾಳಿ ನದಿ
ಮಾರಕನಹಳ್ಳಿ	ಕುಣಿಗಲ್	ತುಮಕೂರು	ಶಿಂಶಾ
ಗಂಡೋರಿನಾಲಾ	ಕಲಬುರ್ಗಿ	ಕಲಬುರ್ಗಿ	ಗಂಡೋರಿನಾಲ
ವಾರಾಹಿ	ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟ	ಉಡುಪಿ	ವಾರಾಹಿ
ಯಗಚಿ ಆಣೆಕಟ್ಟು	ಯಗಚಿ	ಹಾಸನ	ಯಗಚಿ

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು

ಚಿನ್ನೈ - ಕೋಲಾರ - ಬೆಂಗಳೂರು - ಬೆಳಗಾವಿ - ಪುಣೆ - ಮುಂಬೈ - ಮುಂಬೈರಸ್ತೆ	NH4
ಬೆಳಗಾವಿ - ಖಾನಾಪುರ - ಅನಮೋಡ - ಪಣಜಿರಸ್ತೆ	NH4A
ವಾರಣಾಸಿ - ನಾಗ್ಪುರ - ಹೈದರಾಬಾದ್ - ಬೆಂಗಳೂರು - ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ ರಸ್ತೆ	NH7
ಪುಣೆ - ಸೋಲಾಪುರ - ಹುಮ್ಮಾಬಾದ್ - ಹೈದರಾಬಾದ್ - ವಿಜಯವಾಡ ರಸ್ತೆ	NH9
ಸೋಲಾಪುರ - ವಿಜಯಪುರ - ಶಿವಮೊಗ್ಗ - ಮಂಗಳೂರು ರಸ್ತೆ	NH50(13)
ಪಣಜಿ - ಕಾರವಾರ - ಉಡುಪಿ - ಮಂಗಳೂರು - ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆ - ತ್ರಿಚೂರು ರಸ್ತೆ	NH17
ಬೆಂಗಳೂರು - ಕುಣಿಗಲ್ - ಹಾಸನ - ಸಕಲೇಶಪುರ - ಮಂಗಳೂರು ರಸ್ತೆ	NH48
ಅಂಕೋಲ - ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ - ಬಳ್ಳಾರಿ - ಕಡಪ ರಸ್ತೆ	NH63
ಕೇರಳ ಗಡಿಯಿಂದ - ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ - ನಂಜನಗೂಡು - ಮೈಸೂರು - ಟಿ. ನರಸೀಪುರ - ಕೊಳ್ಳೇಗಾಲ	NH212